Erdélyi Toll

• IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT •
• Megjelenik negyedévente Székelyudvarhelyen •
• XIV. évfolyam • 2022 • 2. (52.) szám •

T A R T A L O M

ÍRÓK A SZÜLŐFÖLDRŐL
Kozma László verse 3
P. Buzogány Árpád verse 4
IRODALOMTÖRTÉNET
Csontos Márta: Arcképcsarnok — versdedikációk szerepe Reményik Sándor életművének értelmezéséhez (II.) 5
ERDÉLYI MAGYAR BIBLIOGRÁFIÁK
Beke Sándor: Székelyudvarhelyi szellemi műhelyek meghatározó és hiánypótló jelenléte a Kárpát-medencében 15
Beke Sándor: A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között 16
Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat. Könyvészeti leírás 17
A sajtóvisszhangban szereplő lapok, folyóiratok, kiadványok és kiadók listája 18
A sajtóvisszhang szerzői 22
ANYANYELVÜNK ÉPSÉGÉÉRT
Málnási Ferenc: Anyanyelvoktatásunk erdélyi tantervei, tankönyvei a kezdetektől napjainkig (I.) 88
MÚZSA ÉS LANT
P. Buzogány Árpád versei 91
Balajthy Ferenc versei 92
Albert-Lőrincz Márton versei 94
P. Buzogány Árpád: Mózes és a szerkesztő úr 95
Ráduly János: Haikuk 98
Beke Sándor versei 99
László Zsolt prózája 100
Bognár Stefánia verse 101
Ács Julianna versei 102
Varga Csenge verse 103

Márton Tímea: Csillagbirodalom (VI.) 104
Székely-Benczédi Endre versei 110
Csatáné Bartha Irénke verse 110
Márton Károly versei 111
Brauch Magda: Álom, álom, édes álom... 113
G. Szabó Ferenc verse 114
Kacsó András: Küküllő-sors (V.) 115
Ráduly János: Félpercesek 120
MÚZSÁK AJÁNDÉKA
Beke Sándor fordításai:
Mariana Bojan versei 121
PÁLYÁK, MŰVEK
Málnási Ferenc: Beke Sándor verseinek
stilisztikai elemzései (II) 125
HIT ÉS ÜZENET
Kozma László: Triptichon.
Árpád-házi szent királyok (III.) 167
FILOZÓFIA
Balázs Sándor: Köznapi filozófia XIV. 174
ÉLŐ NÉPHAGYOMÁNYOK
A magyar néptánc rövid története (I.) 183

Erdélyi Toll

• Alapította: Beke Sándor • Alapítási év: 2009 •
• Kiadja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó •
• Főszerkesztő: **BEKE SÁNDOR** •
• Szerkesztők: **BRAUCH MAGDA, CSIRE GABRIELLA** •
• Olvasószerkesztő: **P. BUZOGÁNY ÁRPÁD** •
• Grafikai kivitelezés: **Beke Sándor-Olivér** • Gazdasági vezető: **Beke Klára** •
• Szerkesztőség: Székelyudvarhely, Tamási Áron utca 87. Tel./fax**:** 0266-212703 •
• Postacím: 535600 Odorheiu Secuiesc, Str. Tamási Áron nr. 87. jud. Harghita, RO •
• Honlap: www.erdelyigondolat.ro • E-mail: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu •
• Fényszedés: Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó • Nyomda: Erdélyi Gondolat •
• A megjelent írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség véleményét! •
• Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza •
• A folyóirat megrendelhető a szerkesztőség telefonszámán vagy e-mailen •
• Előfizetési díj: belföldieknek egy évre 60 lej, külföldieknek egy évre: 18 EUR •
• Folyóiratunk megvásárolható az erdélyi könyvesboltokban •
• A címlap illusztrációját Péter Katalin készítette • Borítóterv: Beke Sándor-Olivér •
• Revistă editată de Editura Erdélyi Gondolat din Odorheiu Secuiesc •
• ISSN 2066 — 8929 •

Kozma László

Csillag a Hargitán

Így volt: mint a napvilágot.
Felkelni csillagot látott
Hargita alján a székely
Növekedni szép reménnyel.
— Ni csak, milyen fénnyel teli,
Akárcsak a betlehemi!
Kiálltak mind megcsodálni,
Hittel a csillagot várni,
Ahogy egyre teljesednék
Számukra is teljesebb lét.
Kapu ívére leszállott
Mint a fényes faragások.
Hirdesse: *Ki belépsz itten,*
Csillagával óv az Isten.
Jó szándékkal ha jössz, vándor,
Jut kenyérből, friss kalácsból.
De ha jó szándékod nincsen,
Ez a csillag eltérítsen.

Térítse a szakadékba,
Ne maradjon maradéka
Annak, aki rosszban járna,
Mind bolyongjon kósza árnya.
Hajlongassa szél fuvalma,
Soha ne legyen nyugalma.
De áldassék tiszta lépte,
Aki békével betérne.
Meglátja a három vándor,
Indul az ég magasából.
Járnak a réteken titkon,
Léptük nyomán virág nyíljon.
Színes virágok ösvénye,
Hajló füvek csöndessége.
Melyen, mint a bárányfelleg,
Fehér juhnyájak legelnek.
Indulnak a patak útján,
Fényes tükrén völgybe jutván.

Alkonyatkor bezörgetnek,
Szállást kérnek, alvóhelyet.
Megnyílik a kapu szárnya,
Jó szándékkal a jót várja.
Szívesen fogadják őket,
Pálinkával felköszöntnek.
A vándornak jut még tányér,
A családdal vacsorázzék.
S aznap éjjel a Tejútnak
Nagy ösvényén csillag gyullad.
Sűrűbb lesz a sötét éjbe
Szegény székelyek reménye.

P. Buzogány Árpád

Maradék élet

Aki azt hinné, most már minden rendben,
senkinek ne mondja, fele se való.
Ebből a fényes, új világból csupán
egy dolog biztos: hátamra a karó.

Ne menjetek sehova, maradjatok,
elmenni ugyan most hova érdemes?
Igaz, nem nagy mulatság azért lenni,
hogy csak sírjál és másokat temess.

Itt a nap se süt ránk régóta, annyi
marad nekünk, s talán az utak széle.
Szótlanul ténferegni s meghúzódni
valami padlásra erre az éjre.

Holnap tán újra lehetne kezdeni
a napot és a maradék életet.
Ami a lényeg lenne, vidám élet,
nyoma sincs és senkitől se kérheted.

Port fúj a szél szemed közé itt is,
bő eső után virág illatozik,
csak az ember maradt egyedül, övé
minden a világban, sártól a koszig.

Csontos Márta

Arcképcsarnok — versdedikációk szerepe Reményik Sándor életművének értelmezéséhez (II.)

4.1. Orvosoknak, nővéreknek dedikált versek

Reményik egész életét orvosi kezelések sora kísérte végig. A melankóliára, depresszióra való hajlam már huszonkét éves korában is megszólal egy Olosz Lajoshoz írt levelében[1].

A 20-as években került kapcsolatba Schilling Árpád[2] homeopatával, akinek barátsága sok évig kísérte. Az orvossal való kapcsolat jelentőségét egy Lám Bélának 1925-ben írt leveléből olvashatjuk ki. „Voltak jobb napjaim is, különösen egy fajta szertől két ízben 3-4 napig mintha egészen más ember lettem volna. Hálákat adtam az Istennek és Schilling Árpádnak, s szinte imádkozta, hogy csak így maradjak… […] Még a szemem is jobb volt… […] kitartok itt, azaz Püspökfürdőn még egy hónapot".[3]

Reményik Schilling Árpád családtagjaival is kapcsolatba került, ennek bizonyítéka Schilling Olginak dedikált verse, a *Nem urad és királyod* című az Alchimia ciklusból, ahol az emancipáció szükségességét emeli ki a tőle szokatlanabb játékos formában. Reményik valójában egyenrangú felet lát a nőben, az emberi méltóság hordozóját, kimondatlanul idézve az androgűnök mitikus történetét, melyben a kettészakított lény végül megtalálja a boldogságához szükséges másik felét. „Kicsi lány, akárki lesz a párod: Te önmagad vagy, és ő önmaga. / Együtt: Isten két iker-csillaga".[4]

Reményik két verset is ajánl dr. Nyírő Gyulának, aki 1917-ben kapta meg az orvosi diplomáját, dolgozott elmegyógyintézeti igazgatóként, majd a budapesti orvostudományi egyetemen tanított.

---

[1] „Nekem sem tiszta világképem, sem gyakorlati életprogramom nincs… […] engem megvert az Isten nyomorult, semmi voltom teljes öntudtával… […] Én holnap leszek 22 éves. Szeretném elfelejteni a születésem dátumát. Szomorú mementója annak, hogy elloptam az egész életemet". *Félig élet élt = Olosz Lajos és Reményik Sándor levelezése,* i. m., 34, 37.

[2] VÖ. HANTZ Lám Irén, *A lámpagyújtogató*, i. m. 191-192. Schilling Árpád 10 évvel volt Reményiknél fiatalabb, édesapja királyi jegyzőként tevékenykedett mint a társadalom megbecsült tagja, ő pedig a zürichi, majd a kolozsvári egyetemeken folytatott orvosi tanulmányokat. A világháború kitörését követően Nagyváradon dolgozott, homeopata kezeléseit azonban nem jó szemmel nézte az orvosi kamara, így főorvosi állását is fel kellett adnia.

[3] idézi HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató*, i. m., 192.

[4] *Összes versei II.,* i. m., 160.

Főként skizofréniával foglalkozott, de híres emberek betegségei iránt is fokozott érdeklődést tanúsított. A *Hála* című, a megújuló természet csodáival indító verset Reményik Budapesten írta 1933 tavaszán. „És olyan jó, / És olyan jó / És mégis olyan jó. / Mert látó lettem újra. / Mert halló lettem újra. / Mert bár halottaimat hantolom: / Húsvét felé megyek”[5], köti össze állapota javulását a feltámadás megjelenítésével. Néhány nappal később énekli a „feltámadt Lázár litániáját”, melyből árad az eufória, a hálaadás sodró lendülete elvégzendő feladatokra sarkallja.

Könyvek rohannak rám és kiabálnak:
Lapozz, lapozz,
Ezeroldalakat,
Rohanjon szemed, mint a gyorsvonat,
Pótold, pótold
Napok alatt
Az éveket, az évtizedeket,
Az ó s az új világot:
A mulasztottakat! […][6]

Érzelemviharok vonulnak végig a sorok között, feltárva a pszichikum legmélyebb dimenzióit, hogy minél hitelesebben fogalmazhassa meg a helytállás szükségességét, köszönetet mondva az Úrnak, a „meggyújtott láng” erejéért.

Egy másik, Nyírő Gyulának dedikált vers hat évvel később keletkezett a Szebeni-havasokban 1939 szeptemberében, *Az Encián megkékül* címmel. A versben címadóként szereplő havasi növény kéksége egyrészről a visszakapott látást, az életet szimbolizálja, másrészről a gyermekkori karácsonyokat idézve Isten fiának eljövetele, a mindenható fény érzékelése. A szirmok felragyogása, az „alkonyi Árnyak” eltűnése himnikus ódává lényegül, melyben részesül a keresztény érzésvilág felemelő szépségével, így ebben a közegben sorai az igehirdetés erejével hatnak. „A Szentestén-jött fényes Fát nem láttam, / Még nem — de tudtam: ott van a szobában”.[7] Meghatározó élmény volt számára a Hohe Rinnén, a természet szakralitásában eltöltött idő. Természet, mint szentély, a természet és szellem egysége gondolatát idézi számos versben, amelyekben a környezet szépsége is Isten közelségében testesül meg. Ezt az élményt legtisztábban Lám Béla *A barátom Reményik Sándor* című írásában követhetjük nyomon. A Szebeni-havasokban töltött tíz nap Lám Béla ötlete volt, ahol „szent vidámsággal” feltöltött napok vártak rá. Az élményt Eszter testvérrel is megosztja.[8] „Ha az én számomra valahol a földön található fényes árnyéka — Abbildje van a mennyei boldogságnak, akkor itt és most. Minden velem van, akit szeretek, vagy szeretetben itt van velem ebben a csodálatos világban, ezen a Hegyen, ahol minden

[5] *Összes versei II.,* i. m., 179.
[6] i. m., 180.
[7] *Összes versei II.,* i. m. 289.
[8] Pasztuska Eszter szociális nővér Kolozsvár lakói által „szürke nővérnek” titulált betegápoló volt a katolikus egyház keretein belül, Reményik édesanyjának barátnője, Árkossy Lajosné révén került vele kapcsolatba. A művelt nő természetes derűje jó hatással volt Reményik labilis idegállapotára.

valahogy kinyilatkoztatássá válik".[9] Eszter testvérnek dedikálja *Sponsa verbi* című versét, ahol a hegyen ülve körülveszi Isten szentélye, a természet csodái Isten keze munkájának a „kellékei". Ez volt számára az igazi szabadság színhelye, ahol a „Denyásza-patak, / Kőről-kőre esett — / Egyik örökkévalóságból, / Másik örökkévalóságba sietett".[10]

Az „orvosi" versek sorába tartozik Imre József szemészprofesszornak ajánlott *A lélek él* című verse, ahol a betűben, színben és fában"[11] rejtőzködő, sokféle változást megélő lélek végtelen jelenlétét és töretlen hitét hangsúlyozza az állandó végességben. A hála hangja szólal meg a hátrahagyott művek *Legördített kő* című versében is, ahol dacos lendülettel próbál megújulni abban a hitben, hogy képes a változásra az isteni kegyelem részeként. „És felszabadult szívvel indulok / Új szépségek hegyormai felé".[12]

5.1. Dedikált versek költőtársaknak

A dedikált versek olvasásakor fokozott figyelemmel kell értelmeznünk Reményik és Áprily Lajos barátságát. Az *Összes versei* két kötetében Reményik két verset ajánlott Áprilynak, a Dávid Gyula által szerkesztett *Hátrahagyott versek*ben további két dedikált vers olvasható.

A barátság 1920-ban kezdődött, Áprily költői pályájának legelején, ekkor dedikálta neki Reményik *A torna végén* című verset. Áprily így reflektált egy levelében: „…nem mondanék igazat, ha letagadnám a boldog zavart, mely kitüntető kis allegóriád után fogva tartott. Lappangó poétáskodásom során sohasem volt részem kedvező bírálatban, a kedvezőtlen megjegyzések pedig… […] évekre visszabujtatták titokzatos medrébe verselő kedvem karszt patakát".[13]

1921-ben megjelent kötetének, a *Vadvizek zúgásá*nak valamennyi versét Áprilynak és természetjáró osztálytársának, Mansberg Arvédnek ajánlja. A 30 verset tartalmazó kötetben a fenyő központi szerepet kap. A fenyőfa motívum

---

[9] idézi, HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató,* II. 177.

[10] *Összes versei, II. Sponsa verbi,* i. m., 404. A *Sponsa verbi* (A lélek jegyese) című könyvet Eszter testvértől kapja, s 1939. szeptember 10-én írt levelében erről számol be. „Olvasom a Sponsa Verbit. Az Eszter Testvér könyvét. És olvasom ez óriási nyitott könyvet itt. Melyben minden szikla és fenyő, minden magasság és szakadék, minden forrás és csörgedező ér, minden tajtékzó patak, minden csilingelő harangvirág végtelenül tiszta örömök forrása. Úgy érzem, hogy itt egy kicsit én is „Sponsa Verbi" vagyok, és erősebben testvére az Ige minden igazi jegyesének" (idézi: HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató, i. m*. 177.). Még a hátrahagyott versek között is található a Szociális Testvérek Társaságának dedikált verse, a *Kétféle szürkeség*. Az ajánlásban így ír: „Egy kártyám volt csupán, a hangulat, / Szó szerint vettem a Reviczky-szót, / És mindent arra tettem fel". Igazi melankólia, öngyötrődés, felnagyító szenvedésképjelenik meg itt a sorok között, de mégis van kire támaszkodni, mert a testvérekre lehet számítani, szürke ruhájukon átdereng „Az örökkévalóság szivárványa". *Hátrahagyott versek,* i. m., 138, 140.

[11] *Összes versei I.,* i. m., 318.

[12] *Hátrahagyott versek*, szerk. DÁVID Gyula, Kolozsvár, Polis, 2002. 95.

[13] *Rokon álmok álmodója, Áprily Lajos és Reményik Sándor levelezése,* szerk. LIKTOR Katalin, Bp., Kolozsvár, Polis Könyvkiadó, PIM, 2014. 29. Az idézett sorok Áprily első leveléből valók, melyet 1920 márciusában, Nagyenyeden írt.

Reményiknél nemcsak azért jellemző, mert földrajzilag életterét uralja a fa, sokkal inkább rejt kettős szimbólumot az ember nem lakta természetben: röghöz kötöttségével az ott maradás, a minden körülmények között való kitartás jelképévé magasodik, másrészt Isten szentélyének őrzőiként jelennek meg.

Halványpiros hegyi virág
Öleli lábát a keresztnek,
Távolról sötét fenyők,
Titoktudó konok erők: […][14]

Fenn Isten jár a csúcsokon
Amerre fényben elhalad:
Testőrei dárdás fenyők
Állnak titáni sorfalat, […][15]

1929-ben két verset is dedikál költő barátjának, a Két út címűt, melyet Április két sorára ír, a másik az Elmégy, melyben Április repatriálásának szándékára reagál. Az első vers két számozott, de hangulatában teljesen koherens természeti képet jelenít meg, a táj egy idilli kép minden kellékét felsorakoztatja: sziklapart, szelídgesztenyék, mirtusz, babér, piros rózsák, opálos tenger. De ezt a nyugodt idillt, melyben 'a világ csak hangulat', hirtelen megszakítja az utolsó két sor, mely saját fizikai állapotának említésével visszahozza a valóságba: „És minden mindegy, mert beteg vagyok. / És nem gyógyít meg soha, senki sem".[16] A vers második részét majdnem egy évvel később csatolja hozzá, a két rész keletkezési ideje is más, ez utóbbi kolozsvári dátummal van ellátva. Apró pillanatképekből összerakott impressziók sorozatát olvashatjuk itt, s versrészlet hangulatát itt is sötét képek uralják: fagyott szekérnyom, páncélfényű varjak, régi öngyilkosnak sírja.

Az Április család repatriálásának híre mélyen lesújtja Reményiket. 1928. december 31-én reagál a hírre. „Rám nézve ez olyan, mintha kiszakadna lelkemből egy nagy, tartó és rögzítő szikladarab… […] …Erdélyre nézve mintha valamelyik nagy havas indulna meg, amit mozdíthatatlannak hitt maga a föld".[17] Néhány hónappal ezután keletkezik az Elmégy, mely a hangulatfokozás minden eszközével írja körül a hatalmas veszteséget.

Ha Te elmégy, ember ne búcsúztasson,
Búcsúztassanak Téged a hegyek,
Ne sirassanak érzékeny dalocskák,
Csak büszke, nagy stoikus énekek. […]

Ha Te elmégy, mi néma csendben álljunk,
Néma csendben, és lehajtva fejünk,

[14] *Összes versei I., Havasi feszület*, 164.
[15] i. m., *A kis templom a nagy dómban,* 162.
[16] *Összes versei II.,* 27.
[17] *Rokon álmok álmodója,* i. m., 176. Reményik az idézett levelet Április Lajosnénak írta.

Mert mindannyian bűnösök vagyunk, […][18]

A *Hátrahagyott versek*ben is található még Áprilynak dedikált vers, az Arany napokból bíbor berkenye, melyet a Szebeni-havasokban írt 1939-ben. „Te nemcsak költő voltál, de Professzor, / S ahányszor tanítványaid szemében / Kigyúltál: éreztem mindannyiszor, / Hogy nagy-nagy dolog Tanítónak lenni — / S tőlem nem tanult soha semmit senki".[19]

Reményik Április fiához, Jékely Zoltánhoz is megkülönböztető figyelemmel fordult. *Őrült telekre őrült tavaszok* című versét neki dedikálta, „költő társam költő fiának" megjegyzéssel.[20] Ez a vers is rezignált hangvételű, s az együtt töltött időt itt is a természet idilli megjelenítésével tölti fel. De a máskor nyugodt, szinte mozdulatlan természeti szépség most tele van feszültséggel, az igék sodró lendülete megtör minden nyugalmat. A „jégszagú, szörnyű éjszaka" természeti apokalipszisével figyelmeztet. „Őrült telekre őrült tavaszok / A havas a Szamosban kavarog / … Valamit számon kér az emberektől". S ezt a hullámzást hirtelen 'szordinóval' zárja le az utolsó három sorban.

Holnap, — ha lát a világ holnapot
Meglátom a vad Szamos könyökét,
S hogy áll-e még elhagyott házatok. […][21]

Az Április családdal végigélt bensőséges kapcsolatát idézi néhány családtagnak ajánlott vers is, mint az *Egy sír nem temető* Április Lajosnénak dedikálva, valamint a Jékely Mártának ajánlott *Katonaköpönyeg* és *A Betlehemes*.

A barátságról alkotott kép teljességéhez tartozik az a két vers, melyeket Április dedikált Reményiknek. Már Budapestre költözését követően írta meg a *Gyümölcsoltó* címűt verset.

Aztán gondoltál messze, ránk.
Két csillapító, barna szemre.
Kolostor-csendre Váradon.
Egy kézre. Tán az én kezemre.

S indultál vissza. Vert a fény.[22]

1939-ben Budapesten a János kórházban, látva Reményik szenvedését, írta meg Április *Az én csodám* című versét. Reményik levélben köszöni meg Április sorait. „…hozzám írt utolsó versed, a Te Csodád, melyet Váradra küldtél nekem a legnagyobb nyomorúságom idején. „Szerettél volna Krisztus lenni egy napig, egy pillanatig" — érettem. — Köszönöm testvérem az Igében! A Csoda megesett.

[18] *Összes versei II.,* 79.
[19] *Hátrahagyott versek*, i. m., 214.
[20] A levelezésben Zsoli néven szólított ifjú gondolatcserét folytatott „Sándor bácsi"-val, az elsők egyike volt, akinek írásait megmutatta.
[21] *Összes versei II.,* 253.
[22] idézi HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató, Április Lajos, Gyümölcsoltó,* 125.

Egyelőre legalább, még ezzel az őrült világgal is szembe tudok nézni egyensúlyozott lélekkel…”[23]

Reményik és Olosz Lajos barátságát a *Félig élt élet* levelezés gyűjteményében követhetjük nyomon, a kötet 1912 és 1940 között összesen 298 levelet tartalmaz. Így vall Remények erről a barátságról. „Ifjú éveimnek egyik legbensőbb barátja, férfikoromnak, belső harcaimnak, meghasonlásaimnak és győzelmemnek társa, testvérem a magányban és bajtársam az erdélyi irodalmi élet lövészárkaiban”.[24]

A költészet mellett hitet valló Olosz vidéki magányban töltötte életét, pesszimizmusra, hangulatváltozásokra éppúgy volt hajlama, mint Reményiknek. Levélváltásaikban is állandóan ott bujkál a kételkedés, öngúny, önbírálat. Eszmecseréik központi témái világnézeti kérdések, az emberi boldogság megvalósításának lehetőségei állnak. Olosz véleményének Reményik gondolatvilágával való analógiáját érezzük Olosz soraiból: „Az emberi boldogság megteremtésének legnagyobb akadályai nem a világban, hanem az emberben vannak… […] ...különbnek érezzük magunkat a legtöbb embernél, de sokkal szerencsétlenebbek vagyunk… […] …A szomorúság melegágya a művészetnek. A szomorúság gyakran a szemlélődés magába vonultságát jelenti”.[25]

Hantz Lám Irén Kisné Olosz Klára hagyatékából közli Reményik *Olosz Lajosnak* című költeményét, melyet 1912-ben írt, s melynek fő gondolata Olosz Lajossal folytatott barátságának esszenciális volta; barátjában támaszt keres boldogulásához.

Ha mindég mellettem állnál
dúló, ádáz csatán
s a hangod biztató érces zenéjét hallanám,
ha töltött fegyveremnek
irányt és célt jelölnél,
ha újraköszörülnéd
a csorbára vert kardom
Talán még győzni tudnék. […][26]

A levelezésből egyértelműen kiderül, Olosz biztatta Reményiket a költészet élethivatásként való választására. „Rendezd be az életedet esztétikára és irodalomra… […] …Választásod és hivatásod tusakodtak egymással. Hivatásod nem tudtad elfeledni, választásod nem tudtad megszeretni”.[27]

---

[23] *Rokonok lelkek álmodója, i. m*. 383. Az Áprilynak írt levél idején Reményik valóban jobban érezte magát, Lám Bélával kirándul a Szebeni-havasokban.

[24] *Félig élt élet, Olosz Lajos és Reményik Sándor levelezése, Reményik levele Olosznak 1935. ápr. 17-én.*

Olosz Lajos (1891–1977) ügyvéd, költő és közéleti ember, a Ferencz József Tudományegyetemen Reményikkel együtt látogatták Somló Bódog és Böhm Károly előadásait. Olosz Lajos 1917-ben kitüntetéssel végezte jogi tanulmányait, jogfilozófiából doktorált. Tervezett németországi továbbképzést is, ez azonban a háborús viszonyok miatt meghiúsult, s Olosz életének legnagyobb részét Kisjenőn töltötte. Kisjenőről küldte verseit Reményi felkérésére a Pásztortűznek és más irodalmi lapoknak, de tagja volt a helikoni íróközösségnek is, egyik alapító tagja az Erdélyi Magyar Írók Rendjének, Berde Mária és Tabéry Géza közreműködésével.

[25] *Félig élt élet,* i. m., 81-82.

[26] idézi HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató,* i. m., 113.

[27] *Félig élt élet,* i. m., 79.

Trianon után is dedikált egy verset Olosz Lajosnak. Az egyetlen tett a háború, a forradalom borzalmaira fókuszál, minden véres tettől elhatárolja magát.

Iszonyodom az embervértől,
A semmitmondó, hangos szótól,
És mindenfajta népbolondítótól […]

Egyetlen ércnél szilárdabb valóság,
Egyetlen tett: a költő álma volt.[28]

A kortárs Mécs Lászlónak dedikált didaktikus verse, a *Predesztináció*, egyfajta nyilvános elfogadás és önérték megfogalmazásának szakrális rituáléja.

Ez így rendeltetett:
Hogy ne lehessek soha senkié,
És ne lehessen enyém senki se.
És legyek mégis a mindenkié,
És legyen enyém az egész világ.

Ó Árvasséggá szűkült végtelen!
Ó végtelenné tágult árvaság.[29]

Sík Sándornak dedikálta a *Magasfeszültség* kötetének első darabját, az *Össze ne tévesszetek véle* címűt. A költői individualizáció itt egy sajátos demitizálási folyamatot hajt végre. Izolálja önnön nyomorúságát és tehetetlenségét. „Össze ne tévesszetek véle: / Ő immáron a napsugáré. / Hernyóformában, báb-alakban / Én maradok a föld poráé”[30].

Sík Sándor is dedikált egy verset Reményiknek: *Dalolj, ne félj!*

Eredj, én lelkem, elrendelt utadnak,
Szolgálatodra: keletről nyugatnak,
Előre, mint a nap.
A Pillérek erősen állanak. […]

Lelkem, dalolj, ne félj,
Te napsugár, forrásvíz, enyhe szél![31]

Komoly és mára méltánytalanul elfeledett költőtársa volt Reményiknek Berde Mária, akinek neve szintén szerepelt a dedikált írások között. Berde Mária egész életét Reményik vonzáskörzetében töltötte. 1929-ben, Kuncz Aladár felkérésére írta meg vitaindító cikkét, a *Vallani és vállalni*t, mely az *Erdélyi Helikon*ban jelent meg. Ebben az írásában a múltat idéző történelmi regények akkori divatjával szemben az időszerű, jelenkorában aktuális események feldolgo-

[28] *Az egyetlen tett, Összes versei I., 246-247.*
[29] *Predestináció, Összes versei I.,* i. m., 268.
[30] REMÉNYIK Sándor, *Összes versei II, Össze ne tévesszetek véle,* 263.
[31] SÍK Sándor, *Összes verse 1910–1940, Dalolj, ne félj!,* Budapest, 1941.

zásának szükségszerűségét hirdette. „Hol vannak a kisebbségek életét kifejező irodalmi alkotások?... Jobb volna őszintén, elevenen mutatni be a mát, minden fogyatékosságaival… […] … egyenesen úgy, hogy bármely nyelven dokumentul szolgálhassanak íróinknak. Kiállni a művünk mellé — vallani és vállalni — ahhoz emeltebb homlok, több mindennel való leszámolás, több mindenre való elkészülés is kell, író és kiadó részéről egyaránt".[32]

A *Solness* című verset Reményik Berdénak dedikálja. Ibsen építőmesterét, Solnesst felidézve a versben az élet mint műalkotás fogalmazódik meg.

Felépítettem tornyomat
Magamnál magasabbra:
Ember vagyok, gyarló vagyok,
Leszédülök zuhanva.
De a torony, mit építettem,
Talán-talán állni fog itten,
Habár ledőltem én. […][33]

Még egy fiatal költőnő nevét olvashatjuk Reményik dedikált versei között. A sorok Sándor Juditnak[34] szólnak. A 17 éves Juditnak dedikálta Reményik *A szépség Egy-Isten nevében* című verset, melynek első részében, a Papszentelésben a költővé avatás szertartását írja le. „Én téged most megáldalak. / Istenemnek méltatlanul bár, / Hivatalos szolgájaképen, / Szolgálatára szentellek föl:"[35] A *Költő-káté* címet viselő második rész a világ felé tárulkozás fontosságát emeli ki. „Világ titkainak kivallói, mi: / Egy világ helyett tudunk vallani. / Csak:szent legyen a szemérmetlen szó.[36]

Reményik egy másik kortárs költőnő, Nagy Emma[37] verseihez is dedikált költeményt. Reményik az *Excelsior!* című versben ír ajánlást Nagy Emma új kötete

[32] BERDE Mária, *Vallani és Vállalni = Tabéry könyvének utolsó lapjára,* Erdélyi Helikon, 1929, 625.
[33] REMÉNYIK Sándor, *Összes versei I. = Solness,* i. m., 396
[34] Sándor Judit (Sövényháziné), 1920–2003. A Kolozsváron született költőnő 12 éves korában kezdett a költészet iránt érdeklődni, amikor részt vett Mécs László előadóestjén. Verseit édesapja mutatta meg Reményiknek. Hantz Lám Irén *Lámpagyújtogató* című kötetéből tudjuk meg, hogy Reményik írt előszót Sándor Judit *Én csak a szívemet adom* című kötetéhez 1936-ban. 1996-ban még egy kötet jelenik meg Sándor Judittól, az *Ölelés*, az Erdélyi Református Egyházkerület kiadásában. (Vö. HANTZ Lám Irén, *Lámpagyújtogató*, i. m., 181-185.) Re-ményik szerteágazó kapcsolataiban még egy fiatal költőnő szerepelt, Váró Éva (1915–1949), az ő nevét is megőrizte egy dedikált vers a Reményik-életműben. Váró Éva Székelyudvar-helyen született, Bíró Sándor történész felesége. Verseit az *Ifjú Erdély* és a *Pásztortűz* is közölte. Tompa László előszavával jelent meg *Tavaszból nyárba* című kötete. Reményik-hatást tükröző családi és tájverseket tartalmaz a kis kötet, benne egy Reményiknek ajánlott verssel, a *Hallgatás országáról* cíművel. Reményik Váró Évának a *Boldog vagyok c*ímű verset dedikálta, kellő bátorsággal megfogalmazva benne a „kikelet-ige" megtalálást, mely az értelmes emberi élet folytatásának feltétele a „világhervadásban". (Összes I, 189.)
[35] *Összes versei II., A szépség Egy-Isten nevében*, 278.
[36] Uo. 279.
[37] Nagy Emma (Solt Jenőné) 1895–1972, költő, a marosvásárhelyi református leánygimnázium tanára.

elé, két sorban megfogalmazva a költői attitűd lényegét. „Akit kifele gátol a világ, / Annak befele nő az élete."[38]

Kortárs román írók közül egyetlen költőnek, Lucian Blagának dedikál verset.[39] *A kinyújtott és visszahúzott kéz* ajánlásában a következő olvasható: Lucian Blaga, erdélyi román költőnek abból az alkalomból, hogy a „Zamolxe"[40] című drámai költeményét a kolozsvári Magyar Színház magyarul bemutatta.

Kinyujtanám most feléd a kezem
És mégse nyujtom ki.
Fekete erdő van közöttünk
Keserű árok van közöttünk. […]

Tudom: Te mindezekről nem tehetsz.
De hordozod a „ győztes" végzetét,
Amint az elbukottét hordom én.[41]

Reményik életművében az utolsó dedikált vers Babits Mihálynak szól. A *Fény-torony* néhány hónappal halála előtt keletkezett.

Jaj, Költőtársam, máig legnagyobb
Utolsó Fárosz az előttem járó
Nagy nemzedék-fény-tornyai közül,
Mondd, szíved e kietlen, vad világban,
A szenvedés újuló viharában
Minek örül?
Szeretném megtanulni,
Ki művészeted márványcsarnokát
Jártam és fel nem foghatónak láttam,
S meg nem tanulhatónak a csodát —
Szeretném, ki költő-művészetet
Tőled tanulni meddő harcnak véltem,
Szeretném megtanulni Művész, Tőled:
Hogyan fogsz ki a szenvedésen?
Hogyan fogsz ki rajta, ki nem ereszt?
Micsoda rózsát fakaszt a kereszt,
Mert terebélyesedik, rajtad, s nő —

[38] REMÉNYIK Sándor, *Összes versei I., Excelsior!*, 315.
[39] Lucian Blaga(1895–1961), román költő, drámaíró és filozófus, papi család sarja. A bécsi egyetemen tanult filozófiát, ott is doktorált. Élete során számtalan európai nagyvárosban dolgozott mint követségi attasé. Verseit többen fordították a kortársak közül, pl. Áprily, Szemlér Ferenc, Keresztury Sándor, Franyó Zoltán. Az Áprily által fordított *Csönd* című vers az *Ellenzék* 1924. március 16-i számában jelent meg.
[40] A Zamolxis görög szó, a Duna alsó folyásánál élő embercsoportot jelöli, a Gateakat (gétákat), Hérodotsz is említést tesz erről a *Histories IV.* kötetében. Későbbi interpretációkban Romániában Zamoloxis a Getaek (dákok) istene, legendás vallásreformer, aki a dákok halhatatlanságát hirdette.
[41] *Összes versei I., A kinyújtott és visszahúzott kéz,* i. m., 376.

Bocsásd meg ezt a bús kíváncsiságot:
Alkotni, s mosolyogni
Honnan van benned most is az erő?
S vajjon mibe kapaszkodsz?
Hallom, hozzád méltó klasszikusokkal
Társalogsz keresztfádnak éjjelén
Zárt ajakkal és néma haraggal —
S hajnalra kersztfádról rózsa hull,
S keskeny csíkban elibéd hull a fény.
A Fény — —
Ó, Fény-torony —
Utolsó Fárosz az előttem járó
Nagy nemzedék fény-tornyai közül —
Úgy örülök, ha szíved még örül.
Maradj még velünk, utolsó Orom —
A másodízben állig fegyveres
Vad világban — Roppant Fegyvertelen —
Maradj velünk sugárzó Fény-torony — —
Nagyon sötét lett künn a tengeren.[42]

Kiadványaink

2020-ban megjelent

[42] *Fény-torony, Összes versei II.,* 395. A vers alkalmi versnek tekinthető, ugyanis Babits Mihályt a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé választotta 1940. április 26-án. A beteg költő helyett a székfoglalót Rédey Tivadar olvasta fel. *„Engem nem látott senki még" = Babits olvasókönyv II.,* Babits Könyvtár, szerk., SIPOS Lajos, Historia Litteraria Alapítvány, Korona Kiadó, 1999, 823-824. Babits reagál Reményik versére, s neki ajánlva sorai közé teszi a *Sorsunk* 1941. 1-2. számában, id., *„Engem nem látott senki még", i. m.* 737-738.

Beke Sándor

Székelyudvarhelyi szellemi műhelyek meghatározó és hiánypótló jelenléte a Kárpát-medencében

Általános bevezető az Erdélyi Magyar Bibliográfiák című sorozathoz

A Székelyudvarhelyen az 1989-es decemberi változások után megalakult szellemi műhelyeinknek célja a levéltárunkban található — a rendszeresség igényével és céltudatossággal begyűjtött, megőrzött, rendszerezett és feldolgozott — kiadvány- és kiadói adatok csoportosított, bibliográfiai pontossággal történő feltárása, mentése, közzététele a szakmának.

Könyvkiadónk — többek között — e célból indította el az együttes nevén **Erdélyi Gondolat Könyvesház** immár önálló szellemi műhelyekké nőtt kiadványai, kiadói számára is — **Székely Útkereső** (1990–1999), **Székely Útkereső Kiadványok** (1991—), **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** (1991—), **Székelykapu Könyvkiadó** (2002—), **Erdélyi Pegazus Könyvkiadó** (2002—), **Erdélyi Toll** (2009—) — az *Erdélyi magyar bibliográfiák* című adattár értékmentő sorozatát. A sorozat első nyolc kötete Beke Sándor összeállításában 1990-től a századfordulóig, azaz 1999-ig dolgozta fel az 1990 és 1999 között működő kiadványok, kiadók bibliográfiai adatait, a megjelent könyvcímek könyvészeti adatlapjait és a sajtóvisszhangot, valamint a 2009-től a napjainkig megjelent *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat évfolyamainak a szelektív könyvészetét és sajtóvisszhangját. E sorok írója feldolgozásában, összeállításában és szerkesztésében ekképp kerültek közlésre azon székelyudvarhelyi műhelyek, melyek az erdélyi és az egyetemes magyar sajtó- és irodalomtörténetnek immár elés megkerülhetetlen szellemi műhelyei, s melyek a szakma számára nélkülözhetetlen adat-forrásként szolgálnak:

1. **A Székely Útkereső repertóriuma. 1990—1999.**
2. **A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990—1999 között**
3. **Székely Útkereső Kiadványok. I. 1991—1999.** Bibliográfia. Könyvészeti adatlapok. Sajtóvisszhang.
4. **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. I. 1991—1999.** Bibliográfia. Könyvészeti adatlapok.
5. **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó sajtóvisszhangja. I. 1991—1999.**
6. **Erdélyi Toll. 2009–2022. I.** Szelektív könyvészet.
7. **Erdélyi Toll. 2009–2022. II.** Sajtóvisszhang. I.
8. **Erdélyi műhelyek, kiadók, kiadványok Székelyudvarhelyen. I.** Sajtóvisszhang I. Székely Útkereső (1990—1999), Székely Útkereső Kiadványok (1991—1999), Erdélyi Gondolat Könyvkiadó (1991—1999), Erdélyi Toll (2009–2022).

Beke Sándor

A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között

(Bővített kiadás)

Eligazító a sajtóvisszhanghoz

Köztudott, hogy egy szellemi műhely értékét, nagyságát, népszerűségét nemcsak a nyomtatott példányszám és olvasottsága, hanem a sajtóvisszhangja is meghatározza. Főleg az utóbbi, ez a leírt és kinyomtatott, „kézzel fogható", megkérdőjelezhetetlen dokumentumnak is számított tényező határozza meg azt, hogy az adott korban mennyire éltek hasznosan vele, mennyire értékelték, mennyire volt fontos a szakmában, és azon a területen, ahol megjelent.

Sajtóvisszhangunk feldolgozott adatait a hazai és a külföldi nyomtatott sajtóban a kiadványainkról és kiadóinkról megjelent közlések szolgáltatták. Kevés esetben egy-egy disszertáció, értekezés, szakdolgozat, előadás vagy megjelenés előtt álló kézirat. Ezeket minden esetben kéziratként tüntettük fel.

Míg *A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között* című közlésünk összesen 192 sajtóvisszhangot tartalmaz, a megjelenés előtt álló *Erdélyi műhelyek, kiadók, kiadványok Székelyudvarhelyen I. Sajtóvisszhang 1991–1999. Székely Útkereső (1990–1999), Székely Útkereső Kiadványok (1990–1999), Erdélyi Gondolat Könyvkiadó (1991–1999)* című könyvünk az 1990–1999 között kiteljesedett szellemi műhelyek teljes sajtóvisszhangját hozza, összesen 507 megszámozott sajtóvisszhangot. Ezek között azonban még fellelhető a *Székely Útkereső* folyóiratot 1990–1991 között kiadó *Székely Útkereső Kulturális Egyesület,* az 1997-ben, a kiadó kéthetente megjelenő reklámlapja, **a** *Business Center* és az *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdája* sajtóvisszhangja is.

Erdélyi szellemi műhelyeink 1990 és 1999 közötti sajtóvisszhangjának a száma egyben kiadóink, kiadványaink érték- és népszerűségjelzője is: tíz év leforgása alatt 507 számon tartott sajtóvisszhang, ami azt jelenti, hogy 3650 nap alatt minden 7. napon jelezte jelenlétünket, munkánkat, írt róla a hazai és a határon túli média. Más szóval bemutatta, számon tartotta, ismertette és ezáltal értékelte munkánkat. Ez azt jelenti, hogy a második évezred utolsó századának utolsó évtizedében erdélyi szellemi jelenlétünk fontos, meghatározó és hiánypótló volt az egyetemes magyarság számára a Kárpát-medencében.

Kötetünkben azokat a hivatkozásokat, melyekben egy kiadványhoz kötődő adaton belül más, ugyancsak a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvesház szellemi műhely valamely szerzőjére, kiadójára, kiadványára, szerkesztőire, vagy a műhelyteremtő munkatársak tagjaira is vonatkozik,

szándékosan nem hagytuk ki, abból a meggondolásból, hogy ne tegyük csonkává a teljes — dokumentum értékű — adatot.

Kiadványunkban a sajtóban feltüntetett írások hivatkozásait minden esetben, a kiadvány egészére vonatkozó pontos, teljes bibliográfiai adattal (név, cím, kiadó, város, évszám) láttuk el.

Beke Sándor

Székely Útkereső
irodalmi és művelődési folyóirat

Könyvészeti leírás

A folyóirat címe: **Székely Útkereső.**

Megjelenés helye: **Székelyudvarhely.**

Megjelenés ideje: 1990 (április) — 1999 (december). 1991/1–2-es számig **közéleti—művelődési—irodalmi** folyóirat, 1991/3-as számtól **irodalmi és művelődési** folyóirat. 1990-ben havonta, 1991–1994 között kéthavonta, 1995-től 1999 decemberéig negyedévenként, összevont lapszámokkal 1000 és 3000 példány között jelent meg. A folyóirat mérete: 21 x 30 cm. A VI. (1995) és VII. (1996) évfolyam mérete: 21 x 27 cm. A havi lapszámok 12 oldalon, az összevont számok 16, illetve 20 oldalon jelentek meg.

Alapította: **Beke Sándor.**

Főszerkesztő: **Beke Sándor** (1990–1999).

Szerkesztették: **Balázsi Dénes** (1990–1995), **Csire Gabriella** (1994–1999), **Csomortáni Magdolna** (1990–1992), **Deák Zoltán** (1990–1991), **Gyöngyössy János** (1991–1993), **Kelemen Katalin** (1991–1992), **Kozma Mária** (1990–1999), **Lőrincz József** (1990), **Pálhegyi Pál** (1990), **Páll Szilárd** (1992–1993), **Ráduly János** (1993–1996), **Róth András Lajos** (1990–1999), **Szállasy János** (1990).

Kiadta: **Székely Útkereső Kulturális Egyesület** (1991/1–2. számig), **Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó** (1991/3. számtól).

Felelős kiadó: **Beke Sándor** (1990–1999).

Kereskedelmi igazgató: **Beke Klára** (1997–1999).

Tördelés és műszaki szerkesztés: **Infopress Rt.** (1990–1993), **Pap Levente** (1993–1996), **Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó** (1996–1999).

Számítógépes szedés: **Ladányi Kinga** (1993–1994), **Vágási Gabriella** (1995–1996).

Nyomtatta: **Infopress Rt.** (az 1993/1–2–3. számig), a **Microprint Kft.** (az 1994/4–5–6. számig), 1995-től az **Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó Nyomdája.**

Terjesztette: **Hídfő Kft.** (Székelyudvarhely), **Alutus Kft., Orion Kisvállalat, Zenit Rt.** (Csíkszereda), **Gondos Bt., Erdélyi Magyarok Egyesülete, Püski Könyvesház** (Budapest) és az erdélyi magyar történelmi egyházak lelkészei.

Állandó munkatársak: **Penckófer János** (Beregszász — Kárpátalja); **Lendvay Éva, Szenyei Sándor, Ugron Levente** (Brassó); **Bakay Kornél, Balázs Géza, Csiki László, Domonkos János, Görömbei András, Gyárfás Endre, Nagy Gáspár, Páll Szilárd** (Budapest); **Barabás István, Cseke Gábor, Csire Gabriella, Éltes Enikő** (Bukarest); **Nagy Irén** (Csíkszentdo-mokos); **Forró Miklós, Kardalus János, Kelemen Katalin, Kozma Mária, Szőcs János** (Csíkszereda); **Cseh Károly** (Halmaj — Magyarország); **Ráduly János** (Kibéd); **Liszka József** (Köbölkút — Szlovákia); **Tankó Gyula** (Gyi-mesközéplok); **Ábrahám János, Balogh Edgár, Benkő András, Cseke Péter, Csomortáni Magdolna, Egyed Ákos, Ferenczi István, Fodor Sándor, Gábor Dénes, György Zsuzsa, Imreh István, Jancsik Pál, Keszeg Vilmos, Marton Lili, Murádin László, Nagy Olga, Tőkés István** (Kolozsvár); **Papp Attila** (Margitta); **Barabás László, Gergely Róza, Kovács András Ferenc, Tóth István, Török László** (Marosvásárhely); **Hajdu Gábor, Horpácsi Sándor** (Miskolc — Magyarország); **Dánielisz Endre** (Nagyszalonta); **Fábián Imre, Gittai István, Jakobovits Miklós, Pataki István, Szűcs László** (Nagy-várad); **Mészely József, Veress Dániel, Zsigmond Győző** (Sepsiszentgyörgy); **Gálfalvi Sándor, Fekete János, Fülöp Lajos** (Székelykeresztúr); **Bálint László, Balázsi Dénes** (Székelyszentlélek); **Beke Sándor, Deák Zoltán, Ferenczi Géza, Hubbes Éva, Komoróczy György, Kovács Sándor, Lőrincz György, Lőrincz József, P. Buzogány Árpád, Róth András Lajos, Szabó Barna, Vofkori György, Vofkori László** (Székelyudvarhely); **Deme János** (Temesvár); **László László** (Zilah); **Csihák György** (Zürich — Svájc).

Az illusztrációk (festményreprók, linó- és fametszetek, rajzok és művészi fotók) *szerzői:* **Kós Károly, Nagy Imre, Gy. Szabó Béla, Szinte Gábor, Harald Meschendörfer, Hans Hermann, Fritz Kimm, Lukász Irén, Cseh Gusztáv, Molnár Dénes, Jakobovits Miklós, Csutak Levente, Molnos Zoltán, Csedő Attila, Veres Péter, Csata Attila, Orbán Endre, Biró Gábor, M. Kiss József, Balla Árpád, Jakab Csaba, Péter Katalin, Török Gáspár, Nagy Tibor, Szücs József Attila, Jánosi Csaba, Gerendi Anikó, Kovács Péter, Kékesi László, Ferenczi Géza, Ráduly János.**

A sajtóvisszhangban szereplő lapok, folyóiratok, kiadványok és kiadók listája

A Hét

Aetas (Mo.)

Az Anyanyelv Napjai Székelyudvarhelyen és a II. „Április 11" Irodalmi Kreativitás Verseny műsorfüzete (1994. április 8-11.).

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó ötéves évfordulóján. Keltezés nélkül, 1996-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lap.

Barabás László: ***Karácsonytól pünkösdig.*** Marosszéki népszokások. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Bihari Napló

Brassói Lapok

Cartographia Kiadó (Mo.)

Custos Kiadó

Családi Tükör

Csángók. Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Csíksomlyó bibliográfia. Megyei Könyvtár, Csíkszereda, 1990.

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Deák Ferenc: ***Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései.*** Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

Enciklopédia Kiadó (Mo.)

Encyclopaedia Hungarica, I. A—H. Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary, Kanada, 1992.

Encyclopaedia Hungarica, III. P—Z. Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary, Kanada, 1996.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1991–1999. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tájékoztatója. Megjelent 1999 májusában.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1997-ben és 1998-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapja.

Erdélyi Napló

Erőss Attila: ***Gondolatok a sajtóról. 200 éves az erdélyi magyar újságírás.*** Custos Kiadó, 1997.

Fiatal Fórum

Gábor Dénes: ***Gondolatok a Székely Himnuszról.*** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Hargita Népe

Háromszék

Helikon

Helytörténész Könyvtárosok I. Országos Tanácskozása (Vác — 1994. július 27-29.). OSZK — Pest Megyei Könyvtár, 1995. (Mo.)

Hírmondó (Mo.)

Honismeret (Mo.)

Infopages (Udvarhelyszéki szaknévsor — 1992., 1993.)

István Lajos: ***A korondi aragonitbánya története.*** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.

István Lajos: ***Babonás népi gyógyítások Korondon.*** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.

Júliusi Magyar Fórum (Mo.)

Keresztény Szó

Ki Kicsoda Aradtól Csíkszeredáig? I. A—K., Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996.

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. *Székely Útkereső Kiadványok*. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: ***Meg kell maradni!*** Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.

Kortárs Magyar Írók 1945–1997. Bibliográfia és fotótár. Első kötet. A—J. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1998.

Korunk

Könyvesház

Könyvtáros (Mo.)

Könyvvilág (Mo.)

Közdok Kiadó (Mo.)

Krokodilok a Küküllőben. Székely viccek, anekdoták, igaz történetek. Lekaszálta és kévébe kötte Kész Csaba Levente. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Látó

Magropress

Magyarságtudat Lexikon Alapítvány (Kanada)

Média

Megyei Könyvtár, Csíkszereda

Múzsa-melléklet, Népújság

Művelődés

Nagy Olga: ***Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől?*** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Népújság

Nógrád Megyei Könyvtár

Nyugati Magyarság (Kanada)

Orbán Balázs — korok tükrében. Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Orient Express

Országos Széchenyi Könyvtár (Mo.)

Pallas-Akadémia Könyvkiadó

Pest Megyei Könyvtár (Mo.)

Polgármesteri Közlöny

Polis Könyvkiadó

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Ring (Mo.)

Romániai Magyar Demokrata Szövetség

Romániai Magyar Ki Kicsoda 1997. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa, Nagyvárad, 1997.

Romániai Magyar Szó

Scripta Kiadó

Simén Domokos: ***Történelem vagy legenda?*** (A csíksomlyói pünkösdi búcsú eredetéről). A *Dávid Ferenc Egylet* 1998. október 25-én tartott estéjén elhangzott előadás szövege. Kézirat.

Szabadság

Székely Útkereső

Székely Útkereső. Dátum nélkül, 1999-ben megjelent A4-es formátumú kétoldalas ismeretterjesztő és reklámlap.

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

Székely Útkereső Füzetek (l. Székely Útkereső Kiadványok)

Székely Útkereső Kiadványok

Székely Útkereső Naptár (1993)

Tankó Gyula: ***Gyimesi csángó népszokások.*** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

Testvérvárosi kapcsolatok. Székelyudvarhelyi kulturális napok. Békéscsaba, 1992. május 22-23. (Mo.)

Udvarhelyi Híradó

Unitárius Élet

Valóság

Vofkori György: ***Székelyudvarhely.*** Várostörténet képekben. Második, bővített kiadás. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998.

Vofkori László: ***Székelyföld útikönyve I—II.*** *Cartographia,* Budapest, 1998.

A sajtóvisszhang szerzői

(Nevek és iniciálék)

A. G.	**Cseke Gábor**	**Kádár Melinda**
B. A. M.	**Deák Ferenc**	**Kántor Lajos**
B. D.	**Erőss Attila**	**Kardalus Erika**
b. d.	**fák**	**Kelemen Katalin**
B. E.	**Ferenczi Géza**	**Kész Csaba Levente**
(B. R.)	**Ferenczy Ferenc, dr.**	**Komoróczy György**
Bálint András	**Fodor Sándor**	**Komoróczy Zsolt**
(Bálint András)	**G. I.**	**Kozma Dezső**
Barabás István	**(g—t)**	**Kozma Mária**
Barabás László	**Gaál Anikó**	**Lőrincz József**
Beke György	**Gábor Dénes**	**Metz A. Márton**
Beke Sándor	**Gellért Gyöngyi**	**N. J.**
Benedek István	**Gothárd Anna**	**Nagy Olga**
Bogdán László	**István Lajos**	**Németh Júlia**
Bölöni Domokos	**Józsa T. István**	**Németh Julianna**

P. B. Á.	**(sz)**	**Tófalvi Zoltán**
P. Buzogány Árpád	**Sz. Papp László**	**Váradi Péter Pál**
Pálvölgyi Endre	**Szabó Barna**	**Vofkori György**
Pintér D. István	**Szőcs István**	**Vofkori László**
Ráduly János	**Szőcs János**	**Zágoni Jenő**
Róth András Lajos	**(Takács Éva)**	**Zepeczaner Jenő**
Simén Domokos	**Tankó Gyula**	**Zsigmond Enikő**

A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között

1990

1. **Lapozgató.** [A Székely Útkereső fejlécével.] *Hargita Népe,* 1990. április 19.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 1. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor felelős szerkesztő.

2. **Kardalus Erika: Egy mondatban… Hargita megyéből.** *Romániai Magyar Szó,* 1990. április 27.

TUDÓSÍTÁS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 1. szám.

3. **Romániai magyar sajtó 1990.** *Művelődés,* 1990. április—május, 4-5. szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor felelős szerkesztő.

4. **Megjelent…** *Udvarhelyi Híradó,* 1990. 17. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 7. szám.

5. **A Székely Útkereső…** [A szerkesztőség hirdetése és felhívása.] *Hargita Népe,* 1990. május 25.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

6. **B. E.: „Csak a való igazat…”** [A Székely Útkereső fejlécével.] *Valóság,* 1990. május 11.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 1. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor felelős szerkesztő.

7. **Lapszemle.** *Keresztény Szó,* 1990. május 13.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 1 szám.

8. **Szabó Barna: Szedés-tördelés — számítógépen!** *Romániai Magyar Szó,* 1990. május 22.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

9. **Hírek.** *Hargita Népe,* 1990. május 22.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 2. szám.

10. **Bölöni Domokos: Székely Útkereső.** *Helikon,* 1990. május 25.

KRITIKA:
Székely Útkereső, 1990. 1. szám.

11. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1990. június 7.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 2. szám.

12. **G. I.** [Gittai István]: **Székely Útkereső.** *Bihari Napló,* 1990. június 10.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 1. és 1990. 2. szám.

13. **A Székely Útkereső…** *Hargita Népe,* 1990. július 18.

[A szerkesztőség] FELHÍVÁS[a], HIVATKOZÁS [a]
Székely Útkereső Füzetek, [a későbbi, 1991-től, majd 1999 után a **Székely Útkereső** folyóirat jogutódjaként megjelenő **Székely Útkereső Kiadványok** nevet viselő kiadványsorozat] beindítására.

14. **Kortárs írók figyelmébe.** *Romániai Magyar Szó,* 1990. július 20.

[A szerkesztőség] FELHÍVÁS[a], HIVATKOZÁS [a]
Székely Útkereső Füzetek, [a későbbi, 1991-től, majd 1999 után a **Székely Útkereső** folyóirat jogutódjaként megjelenő **Székely Útkereső Kiadványok** nevet viselő kiadványsorozat] beindítására.

15. **A Székely Útkereső szerkesztősége…** *Brassói Lapok,* 1990. július 27.

[A szerkesztőség] FELHÍVÁS[a], HIVATKOZÁS [a]
Székely Útkereső Füzetek [a későbbi, 1991-től, majd 1999 után a **Székely Útkereső** folyóirat jogutódjaként megjelenő **Székely Útkereső Kiadványok** nevet viselő kiadványsorozat] beindítására.

16. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1990. augusztus 2.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 3. szám.

17. **B. A. M.: Lapszemle.** *Keresztény Szó,* 1990. augusztus 12.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 3. szám.

18. **Megjelent…** *Udvarhelyi Híradó,* 1990. 9. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 4-5. szám.

19. **A. G.: Lapozgató.** *Ring,* 1990. szeptember 5.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 3. szám.

20. **Induló könyvsorozat: SZÉKELY ÚTKERESŐ FÜZETEK.** *Hargita Népe,* 1990. szeptember 20.

[A szerkesztőség] FELHÍVÁS[a]:
[a] **Székely Útkereső Füzetek** [a későbbi, 1991-től, majd 1999 után a **Székely Útkereső** folyóirat jogutódjaként megjelenő **Székely Útkereső Kiadványok** nevet viselő kiadványsorozat] beindítására.

21. **Visszaemlékezések egy sötétebb korra.** *Hargita Népe,* 1990. szeptember 28.

HIVATKOZÁS, [a szerkesztőség] FELHÍVÁS[a új rovat beindítására]:
Székely Útkereső.

22. **Visszaemlékezések egy sötétebb korra.** *Udvarhelyi Híradó,* 1990. október 4.

HIVATKOZÁS, [a szerkesztőség] FELHÍVÁS[a új rovat beindítására]:
Székely Útkereső.

23. **Megjelent a Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1990. november 8.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 6. szám.

24. **Kelemen Katalin** (összeállította): **Csíksomlyó bibliográfia.** Megyei Könyvtár, Csíkszereda. [1990-ben jelent meg kiadási évszám nélkül, 24. o.]

HIVATKOZÁS:
Kovács Sándor: Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. In: **Székely Útkereső,** 1990. 2. szám.

25. **Megjelent…** *Udvarhelyi Híradó,* 1990. 12. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 6. szám.

26. **Józsa T. István: A hazai magyar sajtó új térképe II.** *Korunk,* 1990. 12. szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor.

27. **Bölöni Domokos: Papírrobbanás.** *Látó,* 1990. 12. szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

28. **Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1990. december 11.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 7. szám.

29. **Lapszemle.** *A Hét,* 1990. december 13.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 6. szám.

1991

30. **Cseke Gábor: Sajtóláz?** *Romániai Magyar Szó,* 1991. január 19-20.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

31. **Kelemen Katalin: Hargita megye magyar nyelvű időszaki kiadványai** (1989. december 23. — 1991. január 1.). *Székely Útkereső,* 1991. 1-es szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

32. **Ugyanezen a címen…** *Könyvesház,* 1991. 2. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

33. **A Székely Útkereső szerkesztősége…** *Brassói Lapok,* 1991. április 12.

FELAJÁNLÁS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

34. **Az érdeklődők figyelmébe!** *Hargita Népe,* 1991. április 11.

FELAJÁNLÁS, FELHÍVÁS:
Székely Útkereső.

35. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1991. április 25.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 8-9. szám.

36. **Komoróczy György: Élt huszonnégy évet (1955–1979).** *Udvarhelyi Híradó,* 1991. 16. szám.

HIVATKOZÁS [Vass László Levente hátrahagyott verseinek publikációira]:
Székely Útkereső, 1991. 8-9. szám.

37. **Beke Sándor, Székelyudvarhely…** *Romániai Magyar Szó,* 1991. május 1.

FELAJÁNLÁS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

38. **Felhívjuk olvasóink figyelmét…** *Udvarhelyi Híradó,* 1991. 17. szám.

[A szerkesztőség] FELHÍVÁS[a], HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

39. **Róth András Lajos: A székelyföldi kultúra szolgálatában.** Beszélgetés Ferenczy Ferenc úrral, Székelyudvarhely polgármesterével. *Székely Útkereső,* 1991. 5-6. szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

40. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1991. május—június, 5-6. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

41. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1991. július 18.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 1-2. szám.

42. **Pintér D. István: Székelyudvarhely sajtó-tavasza.** *Fiatal Fórum,* 1991. 25. szám.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor felelős szerkesztő.

43. **Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1991. július 4.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 1-2. szám.

44. **Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1991. július 4.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 1-2. szám.

45. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1991. július—augusztus, 7-8. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

46. **Új periodikák.** *Hírmondó,* II. évf., 1991. 8. szám [Salgótarján. A Nógrád Megyei Könyvtár kiadványa.]

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

47. **Megjelent a Székely Útkereső…** *Udvarhelyi Híradó,* 1991. 34. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 3. szám.

48. **(Takács Éva): Egyedül az éjszakában.** *Hargita Népe,* 1991. szeptember 28.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

ISMERTETÉS:
Vass László Levente: Egyedül az éjszakában. Hátrahagyott versek, **Székely Útkereső Kiadványok.** A *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1991.

49. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1991. szeptember 19.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 3. szám.

50. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1991. szeptember 26.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Vass László Levente: Egyedül az éjszakában. Hátrahagyott versek, **Székely Útkereső Kiadványok.** A *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1991.

51. **Megjelent a Székely Útkereső 3. száma.** *Hargita Népe,* 1991. szeptember 14.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 3. szám.

52. **Megjelent a Székely Útkereső…** *Családi Tükör,* 1991. 9. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 1-2. szám.

53. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1991. szeptember, 9. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

54. **Pálvölgyi Endre: Holmi.** *Könyvtáros,* 1991. 10-es szám.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1990. 8-9. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor főszerkesztő.

55. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1991. október, 10. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

56. **Megjelent a Székely Útkereső 4. száma.** *Hargita Népe,* 1991. november 28.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 4. szám.

57. **Megjelent a Székely Útkereső 4. száma.** *Hargita Népe,* 1991. november 28.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 4. szám.

58. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1991. november—december, 11-12. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

59. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1991. december 5.
ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1991. 4. szám.

60. **Megjelent a Székely Útkereső…** *Udvarhelyi Híradó,* 1991. 12. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1990. 8-9. szám.

61. **Gothárd Anna: Most lenne 36 éves Vass László Levente…** *Brassói Lapok,* 1991. 1534. szám.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Vass László Levente: Egyedül az éjszakában. Hátrahagyott versek. **Székely Útkereső Kiadványok.** A *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1991.

1992

62. **Székely Útkereső** (III. évfolyam, 1-2-3. szám). *Média,* 1992. [Az Erdélyi Gondolat Könyvesház sajtóvisszhangjának 1992-es gyűjteményében nincs lejegyezve a közlési dátum.]

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1992. 1-2-3. szám.

63. **Barabás István: Lapszemle — madártávlatból.** [A lap a *Művelődés,* a *Korunk,* a *Látó, A Hét* mellett közli a **Székely Útkereső** fejlécét.] *Székely Útkereső,* 1992. 1-2-3. szám.
HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

64. **Bemutatkozik a Székely Útkereső szerkesztősége.** *Székely Útkereső,* 1992. 1-2-3. szám.

SZÓCIKKEK [a Székely Útkereső folyóirat szerkesztőiről]:
Beke Sándor alapító-főszerkesztő, **Balázsi Dénes, Csomortáni Magdolna, Gyöngyössy János, Kelemen Katalin, Kozma Mária, Róth András Lajos.**

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

65. **Róth András Lajos: Útkeresőben.** *Székely Útkereső,* 1992. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS [„lapunkban”]:
Székely Útkereső.

66. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1992. január, 1. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

67. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1992. február, 2. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

68. **Megjelent a kéthavonta megjelenő Székely Útkereső…** *Udvarhelyi Híradó,* 1992. március 15.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 5-6. szám.

69. **Megjelent a Székely Útkereső 5-6. száma.** *Hargita Népe,* 1992. március 19.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 5-6. szám;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

70. **Ugyanezen a címen…** *Művelődés,* 1992. március, 3. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

71. **A Székely Útkereső szerkesztősége…** *Udvarhelyi Híradó,* 1992. 20. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

72. **Dr. Ferenczy Ferenc: Székelyudvarhelyi Kulturális Napok Békéscsabán.** Testvérvárosi kapcsolatok. Székelyudvarhelyi kulturális napok. *Békéscsaba,* 1992. május 22-23. [16 oldalas ünnepi kiadvány.]

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

73. **Irodalom.** [Székelyudvarhelyi irodalmárok szócikkei.] Testvérvárosi kapcsolatok. Székelyudvarhelyi kulturális napok. *Békéscsaba,* 1992. május 22-23. [16 oldalas ünnepi kiadvány.]

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor alapító-főszerkesztő [Székely Útkereső c. folyóirat], alapító-igazgató;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992.

74. **Lőrincz József: Bekerített csend, feketeség.** *Székely Útkereső,* 1992. 5-6. szám.

RECENZIÓ:
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

75. **A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó gondozásában megjelent…** *Udvarhelyi Híradó,* 1992. június 11.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992.

76. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1992. június 25.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992.

77. **fák** [Fábián Kornélia]: **És rajtuk ki segít?** *Udvarhelyi Híradó,* 1992. 25. szám.

ISMERTETÉS:
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992.

78. **Lőrincz József: A szellemi autonómia műhelyei Székelyudvarhelyen.** *Korunk,* 1992. 7. szám.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor felelős szerkesztő [Székely Útkereső c. folyóirat];
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

79. **Tófalvi Zoltán: Romániai magyar sajtó — összeomlás előtt? VI. Alkalmi és helyi kiadványok.** *Korunk,* 1992. 7. szám.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor főszerkesztő.

80. **Barabás István: Székely Útkereső.** *A Hét,* 1992. szeptember 17.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1992. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor szerkesztő [és versközlés].

81. **Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1992. október 30.

HÍR, ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1992. 4. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor [versközlés].

82. **Megjelent…** *Udvarhelyi Híradó*, 1992. 64. szám.

HIRDETÉS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1992. 4. szám;
Székely Útkereső Naptár 1993.

83. **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó könyvajánlata.** *Hargita Népe,* 1992. december 16.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1991. 5-6. szám;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

FELAJÁNLÁS, HIVATKOZÁS:
Nagy Irén. Mégis. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

84. **Barabás István: Székely Útkereső (1992/4.).** *A Hét,* 1992. december 25.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1992. 4. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor [versközlés].

85. **Beke Sándor: A nemrég alakult helybeli Erdélyi Gondolat Kiadó…** *Romániai Magyar Szó,* 1992. december 30.

IGÉNYLÉS, HIVATKOZÁS:
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Helyesen magyarul [később **Magyar szavaink nyomában** címmel jelent meg, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.];
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

86. **Beke Sándor.** *Encyclopaedia Hungarica,* Első kötet, A—H., Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary, 1992.

SZÓCIKK, HIVATKOZÁS:
Beke Sándor főszerkesztő, ügyvezető igazgató, költő, közíró, műfordító;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

87. **Infopages. Udvarhelyszéki szaknévsor. 1992.**

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső Kulturális Egyesület;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó.

1993

88. **Zepeczaner Jenő: Orbán Balázs temetései.** *Aetas,* 1993. 3. szám.

HIVATKOZÁS:
Imreh István: A példázatot termő élet. **Székely Útkereső,** 1990. 2. szám

89. **Bálint András: Beke Sándor: Madártemető.** *Hargita Népe,* 1993. május 22.

ISMERTETÉS:
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

90. **Barabás István: Lapszemle. Röviden.** *A Hét,* 1993. május 28.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

91. **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában eddig megjelent.** *Székely Útkereső,* 1993. 4-5-6.

HÍR, HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

92. *Presa maghiară din România, în date.* **Székely Útkereső.** [A kiadvány közli a **Székely Útkereső** 1991. 5-6. számának a fejlécét.] *Magropress 11.* 1993. október.

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS [a Székely Útkereső szerkesztőbizottságára]:

Beke Sándor főszerkesztő, **Balázsi Dénes**, **Csomortáni Magdolna, Gyöngyössy János, Kelemen Katalin, Kozma Mária, Róth András Lajos** szerkesztők.

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

93. **Fontosabb telefonszámok.** *Polgármesteri Közlöny,* 1993. november 4.

HIVATKOZÁS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

94. **Megjelent a Székely Útkereső legfrissebb száma.** *Hargita Népe,* 1993. november 17.

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső, 1993. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:

Beke Sándor [versközlés].

95. **Székely Útkereső.** *Polgármesteri Közlöny,* 1993. november 18.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1993. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor [versközlés].

96. **Ha levélben megrendeli…** *Székely Útkereső Naptár 1993.*

FELAJÁNLÁS, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

1994

97. **Ráduly János: Jövőbe néző könyvkiadó: ERDÉLYI GONDOLAT.** *Székely Útkereső,* 1994. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor igazgató;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

98. **Ráduly János: Székely Útkereső Antológia.** A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat antológiája. Összeállította: Beke Sándor. Az elő-

szót írta: Kozma Mária. In: Ráduly János: Jövőbe néző könyvkiadó: ERDÉLYI GONDOLAT. *Székely Útkereső.* 1994. 1-2-3. szám.
KRITIKA:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor főszerkesztő; versközlés.

99. **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó kiadványai.** *Székely Útkereső.* 1994. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
A lap 16. oldalán közli több **Székely Útkereső**-szám, az első, **Vass László Levente: Egyedül az éjszakában** című **Székely Útkereső Kiadvány,** valamint az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** első kilenc kötetének a címlapját.

100. **Erdélyi Gondolat Kiadó.** *Könyvvilág,* 1994. február.

CIKK, FELHÍVÁS, HIVATKOZÁS:
Beke Sándor ügyvezető igazgató, főszerkesztő;
Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó;
Székely Útkereső.

101. **Gellért Gyöngyi: Madártemető, Kiment a fény és Mégis.** *Könyvvilág,* 1994. március.

KRITIKA:
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor alapító-főszerkesztő, igazgató.
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

102. **Könyv.** *Polgármesteri Közlöny,* 1994. április 21.

HIVATKOZÁS:

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Székely Útkereső.

103. **Metz A. Márton: ERDÉLYI GONDOLAT — Székelyudvarhely.** *Hargita Népe,* 1994. április 23.

HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Székely Útkereső;

Beke Sándor ügyvezető igazgató;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadónál előkészületben levő kötetekre]:

Ráduly János: Vetettem gyöngyöt. Népköltészeti tanulmányok. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Nagy Olga: Egy botcsinálta riporter emlékei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2001.

104. **Támogatóink.** *Az Anyanyelv Napjai Székelyudvarhelyen és a II. „Április 11" Irodalmi Kreativitás Verseny műsorfüzete.* 1994. április 8-11.

HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

105. **Komoróczy György: Egy rendhagyó pálya története. Beszélgetés Nagy Olgával.** In: Komoróczy György: Beszélgetések kortárs magyar írókkal. *Székely Útkereső.* 1994. 4-5-6. szám.

HIVATKOZÁS:

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

[Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó**nál előkészületben levő, 1998-ban megjelent kötet:] **Egy barátság története.** Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső, 1995. 1-2-3. szám;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Beke Sándor kiadó igazgató;

Nagy Olga — Székely Útkereső munkatárs.

106. **Az Erdélyi Gondolat Kiadó új könyvei.** *Hargita Népe,* 1994. augusztus 12.

HÍR, HIVATKOZÁS:

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

107. **Egy ölnyi könyv.** *Romániai Magyar Szó,* 1994. augusztus 12.

HÍR, HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

108. **Kádár Melinda: Letűnt lapok nyomában.** *Udvarhelyi Híradó,* 1994. augusztus 2.
ISMERTETÉS:
Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat lap- és könyvkiadó;
Beke Sándor felelős kiadó.

109. **(Bálint András): Erdélyi Gondolat.** *Hargita Népe,* 1994. szeptember 3.

ISMERTETÉS, HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor igazgató;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

110. **Az Erdélyi Gondolat kiadványai.** *Népújság,* 1994. szeptember 29.
HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor igazgató szerkesztő;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

111. **Barabás István: A Cimbora feltámadása.** [Interjú Csire Gabriellával. A lap közli a könyv címlapját.] *Orient Expressz,* 1994. szeptember 21-27.

HIVATKOZÁS:
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor igazgató;
Székely Útkereső.

112. **Szőcs István: A hallgatás csapdái.** *Hargita Népe,* 1994. szeptember 3.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

113. **Erdélyi Gondolat.** *A Hét,* 1994. október 7.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Székely Útkereső;
Beke Sándor főszerkesztő, alapító-igazgató;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

114. **Erdélyi Gondolat.** *Polgármesteri Közlöny*. 1994. október 20.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor költő, főszerkesztő, igazgató; a **Székely Útkereső Antológiá**t összeállította.

ISMERTETÉS:

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

115. **Komoróczy György: Erdélyi Gondolat.** [Interjú Beke Sándorral.] *Erdélyi Napló,* 1994. október 12.

HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Székely Útkereső;

Székely Útkereső Kulturális Egyesület;

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Jancsik Andor — id. Binder Pál: Úgy szép az élet, ha zajlik. **És élni kellett tovább** címmel jelent meg. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Hópehely menyasszonyok. A kötet **Az árnyékok lakodalma** címmel jelent meg, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.

116. **Barabás István: Lapszemle — madártávlatból.** In: *Székely Útkereső Antológia.* Összeállította: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

117. **Cseke Gábor: Sorok az öröklétről.** In: *Székely Útkereső Antológia.* Összeállította: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

118. **Kozma Mária: Előszó.** In: *Székely Útkereső Antológia.* Összeállította: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor főszerkesztő;
Székely Útkereső, 1990. 1. szám.

119. **Róth András Lajos: Útkeresőben.** In: *Székely Útkereső Antológia.* Összeállította: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

120. **Székely Útkereső.** *Polgármesteri Közlöny*. 1994. december 15.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1993. 4-5-6.

1995

121. **(g—t): Székely Útkereső Antológia. 110 oldal, fűzött.** In: (g—t): Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó újabb kötetei. *Könyvvilág,* 1995. január.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.
RECENZIÓ:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

122. **Kozma Dezső: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó kiadványai.** *Szabadság,* 1995. január 19.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor alapító-igazgató.
ISMERTETŐ:
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

123. **Székely Útkereső.** *Hargita Népe,* 1995. január 13.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1994. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor [versközlés];
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

124. **Székely Útkereső.** *Polgármesteri Közlöny,* 1995. január 12.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1994. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor versközlés;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

125. **Kántor Lajos: Sajtó és önvizsgálat.** *Művelődés,* 1995. február.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

126. **Barabás István: SZÉKELY ÚTKERESŐ (3.).** *A Hét,* 1995. február 3.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1994. 1-2-3. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor versközlés.

127. **Bogdán László: Székely Útkereső.** [A lap közli a *Székely Útkereső* címlapját.] *Háromszék,* 1995. március 11.

ISMERTETŐ:
Székely Útkereső;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor lapalapító.

128. **Fodor Sándor: Érdemes odafigyelnünk.** *A Hét,* 1995. március 17.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;
Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

129. **Sz. Papp László: Hargita megyei könyvműhelyek.** *Művelődés,* 1995. március.

HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

130. **(sz): Székelyudvarhely szellemi műhelye: az Erdélyi Gondolat Kiadó.** *Júliusi Magyar Fórum,* 1995. július.

HIVATKOZÁS:

Beke Sándor lapalapító, főszerkesztő, igazgató;

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

RECENZIÓ:

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

131. **Váradi Péter Pál—Gaál Anikó—Zsigmond Enikő: Erdély. Székelyföld. Alcsík és Kászon.** *Közdok Kiadó,* Budapest, 1995.

HIVATKOZÁS:

Ferenczi István: Gondolatok a székelyek korai történetéről. In: **Székely Útkereső,** 1991. 4., 5-6. szám.

132. **Zágoni Jenő: Helytörténet és kutatómunka Székelyföldön.** In: *Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása.* Vác, 1994. július 27-29. Budapest—Szentendre, OSZK — Pest Megyei Könyvtár, 1995.

HIVATKOZÁS:

Székely Útkereső.

1996

133. **B. D.** [Bölöni Domokos]: **Beke Sándor és az Erdélyi Gondolat.** *Népújság, Múzsa-melléklet,* 1996. január 5.

ISMERTETÉS:

Beke Sándor költői-szerkesztői pálya [és versközlés];

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.

HIVATKOZÁS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szerkesztőbizottsága: **Benkő András, Cseke Gábor, Cseke Péter, Fodor Sándor, Jancsik Pál, Kozma Mária, Nagy Olga, Péntek János, Róth András Lajos;**

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Jancsik Andor — id. Binder Pál: És élni kellett tovább. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kristó Tibor: Kései leltár. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.

134. **Gábor Dénes: Két új Fulgur-kötetről.** *Könyvesház,* 1996. 2. szám.

HIVATKOZÁS:

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

135. **Beke György: Székely Útkereső.** *Honismeret,* 1996. 2. szám.

HIVATKOZÁS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

ISMERTETÉS:
Beke Sándor költői-szerkesztői pályája.

RECENZIÓ:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

136. **Gábor Dénes: Két új Fulgur-kötetről.** *Szabadság,* 1996. július 9.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

137. **(B. R.)** [Bálint Rozália]: **Székely Útkereső.** *Udvarhelyi Híradó,* 1996. július 25.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám.

138. **b. d.** [Bölöni Domokos]: **Folyóiratszemle. Székely Útkereső.** *Népújság,* 1996. augusztus 9.

RECENZIÓ:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor főszerkesztő [és versközlés].

139. **N. J.** [Németh Júlia]: **Ötéves az Erdélyi Gondolat.** *Szabadság,* 1996. szeptember 12. [A lap közli az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó ötéves évfordulóján, 1996-ban megjelent keltezés nélküli kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapjának hátlapját. Ezen láthatók a **Székely Útkereső** címlapjai, az első, **Vass**

László Levente: Egyedül az éjszakában című **Székely Útkereső Kiadvány,** valamint az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** első kilenc kötetének a címlapja].

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS:
Beke Sándor alapító-főszerkesztő, kiadó igazgató;
A **Székely Útkereső** „rangos szerkesztői gárdája": **Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János, Róth András Lajos;**
A **Székely Útkereső** állandó munkatársai: **Cseke Péter, Kovács András Ferenc, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Csiki László, Jancsik Pál, Jakobovits Miklós;**
Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** „rangos szerkesztői gárdája": **Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Keszeg Vilmos, Vetési László, Gábor Dénes, Gilicze Gábor, Mózes Attila, K. Jakab Antal, Kerekes György, Angi István, Székely Erzsébet, Pozsony Ferenc, Antal Árpád, Szabó Zoltán, Marton Lili, Vöő Gabriella, Gazda József, Ráduly János, Murádin László;**
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.

140. **Székely Útkereső (Székelyudvarhely, 4-5-6.).** *A Hét,* 1996. november 22.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6.;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor igazgató nyilatkozata.

141. **Németh Julianna: Ötéves az Erdélyi Gondolat.** *Romániai Magyar Szó,* 1996. november 26.

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS:

Beke Sándor alapító-főszerkesztő, kiadó igazgató;

A **Székely Útkereső** „rangos szerkesztői gárdája": **Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János, Róth András Lajos;**

A **Székely Útkereső** állandó munkatársai: **Cseke Péter, Kovács András Ferenc, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Csiki László, Jancsik Pál, Jakobovits Miklós.**

142. **Székely Útkereső.** *Encyclopaedia Hungarica,* III. P—Z. *Magyarságtudat Lexikon Alapítvány,* Calgary, Kanada, 1996.

SZÓCIKK, ISMERTETÉS:

Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS [a szócikkben említett 1992-es évkönyv a]

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor alapító főszerkesztő.

143. **Németh Júlia: Ötéves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.** *Székely Útkereső, 1996. 1-2-3-4. szám*. [A lap közli az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó ötéves évfordulóján 1996-ban megjelent keltezés nélküli kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lap egyik oldalának hátlapját. Ezen láthatók a **Székely Útkereső** címlapjai, az első, **Vass László Levente: Egyedül az éjszakában** című **Székely Útkereső Kiadvány,** valamint az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** első kilenc kötetének a címlapja.]

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS:

Beke Sándor alapító-főszerkesztő, kiadó igazgató;

A **Székely Útkereső** „rangos szerkesztői gárdája”: **Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János, Róth András Lajos;**

A **Székely Útkereső** állandó munkatársai: **Cseke Péter, Kovács András Ferenc, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Csiki László, Jancsik Pál, Jakobovits Miklós;**

Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** „rangos szerkesztői gárdája”: **Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Keszeg Vilmos, Vetési László, Gábor Dénes, Gilicze Gábor, Mózes Attila, K. Jakab Antal, Kerekes György, Angi István, Székely Erzsébet, Pozsony Ferenc, Antal Árpád, Szabó Zoltán, Marton Lili, Vöő Gabriella, Gazda József, Ráduly János, Murádin László;**

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kercsó Attila: Csigaséta. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Murádin László: Anyanyelvünk ösvényein. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996.

144. **Beke Sándor: A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó...** Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó ötéves évfordulóján. Keltezés nélkül, 1996-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lap.

ISMERTETÉS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS

[az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** szerkesztő bizottságára]: **Beke Sándor** igazgató, **Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Róth András Lajos;**

[Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** szerkesztői és lektori véleményezői]: **Keszeg Vilmos, Vetési László, Gábor Dénes, Gilicze Gábor, Mózes Attila, K. Jakab Antal, Kerekes György, Angi István, Székely Erzsébet, Pozsony Ferenc, Pásztor Emil, Fábián Imre, Antal Árpád, Szabó Zoltán, Marton Lili, Oláh Tibor, Vöő Gabriella, Barabás István, Albert Ernő, Gazda József, Ráduly János, Murádin László, Tánczos Vilmos, Kósa Ferenc;**

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Jancsik Andor — id. Binder Pál: És élni kellett tovább. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kercsó Attila: Csigaséta. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kristó Tibor: Kései leltár. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Lőrincz György: Feketében. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996.

Az ismeretterjesztő lap hátlapján:

a **Székely Útkereső** címlapja;

Vass László Levente: Egyedül az éjszakában című Székely Útkereső Kiadvány címlapja;

az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** első kilenc kötetének a címlapja.

145. **Beke Sándor.** *Ki Kicsoda Aradtól Csíkszeredáig? I. A—K.,* Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996.

SZÓCIKK, HIVATKOZÁS:

Beke Sándor életrajzi adatai, alapító főszerkesztő, **Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó** ügyvezető igazgató, a **Székely Útkereső** és a **Székely Útkereső Kiadványok** szerkesztője, a **Székely Útkereső Kulturális Egyesület** elnöke; a RMÚE [Romániai Magyar Újságírók Egyesületének] tagja;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Vass László Levente: Egyedül az éjszakában. Hátrahagyott versek, Székely Útkereső Kiadványok. Székelyudvarhely, 1991;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

1997

146. **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.** Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1997-ben megjelent kétol-dalas A4-es ismeretterjesztő lapja. [A lap közli a **Székely Útkereső** fejlécét]

HIVATKOZÁS:

Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** szerkesztő bizottságára: **Beke Sándor, Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Róth András Lajos.** Tördelőszerkesztő: **Pap Levente;**

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában megjelent kötetekre]:

Lőrincz György: Kiment a fény a szememből. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1992;

Nagy Irén: Mégis. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Jancsik Andor — id. Binder Pál: És élni kellett tovább. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kercsó Attila: Csigaséta. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kristó Tibor: Kései leltár. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Csire Gabriella: Áprilisi tréfa. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Lőrincz György: Feketében. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Tankó Gyula: Gyimesi szokásvilág. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Murádin László: Anyanyelvünk ösvényein. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Mihály Tibor: Őrhegy alatt. Oroszhegy monográfiája. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Ráduly János: Fény és gondolat. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Beke Sándor: Kezemben jégvirág. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996.

HIVATKOZÁS megjelenés előtt álló kötetekre:

Ferenczi Géza: Székely rovásírásos emlékek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Csire Gabriella: Ráma és Szítá csodálatos története. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

László ffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

György Zsuzsa: Egy küzdelmes élet. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kocsis Rózsi: Remények és kétségek között. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Vetettem gyöngyöt. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Beke Sándor: Hajnalodik nélküled. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.

FELHÍVÁS [az 1997-től nyomdával rendelkező kiadóra],
HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó & Nyomda.

147. **Németh Júlia: 1996-ban ünnepelte ötéves fennállását az Erdélyi Gondolat.** *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1997-ben megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapja.

ISMERTETÉS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS

[a **Székely Útkereső** szerkesztőbizottságára]: **Beke Sándor** alapító-főszerkesztő, **Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János, Róth András Lajos;**

Hivatkozás a **Székely Útkereső** állandó munkatársaira: **Cseke Péter, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Jancsik Pál;**

Hivatkozás [az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** szerkesztőbizottságára]: **Beke Sándor, Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Keszeg Vilmos, Vetési László, Gábor Dénes, Gilicze Gábor, Mózes Attila, K. Jakab Antal, Kerekes György, Angi István, Székely Erzsébet, Pozsony Ferenc, Antal Árpád, Szabó Zoltán, Marton Lili, Vöő Gabriella, Gazda József, Ráduly János, Murádin László;**

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Elek Apó Cimborája. Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Kercsó Attila: Csigaséta. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Murádin László: Anyanyelvünk ösvényein. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996.

148. **Erőss Attila: Gondolatok a sajtóról. 200 éves az erdélyi magyar újságírás.** *Custos Kiadó,* 1997. 138. o.

HIVATKOZÁS:

Székely Útkereső.

149. **Beke Sándor.** *Romániai Magyar Ki Kicsoda 1997.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa, Nagyvárad, 1997.

SZÓCIKK, HIVATKOZÁS:
Beke Sándor költő, szerkesztő;
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;
Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Beke Sándor: Kezemben jégvirág. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

150. **Székely Útkereső.** *Romániai Magyar Ki Kicsoda 1997.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa, Nagyvárad, 1997.

SZÓCIKK, HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Beke Sándor főszerkesztő.

1998

151. **Németh Júlia: Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.** *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1998-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapja.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

HIVATKOZÁS
[a **Székely Útkereső** szerkesztőbizottságára]: **Beke Sándor** alapító-főszerkesztő, **Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János, Róth András Lajos.**
Hivatkozás a **Székely Útkereső** állandó munkatársaira: **Cseke Péter, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Jancsik Pál.**
Hivatkozás [az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** szerkesztőbizottságára]: **Beke Sándor** [kiadó]igazgató, **Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Gábor Dénes, Ráduly János, Róth András Lajos, P. Buzogány Árpád.**
Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Cseke Péter: Korfordulós újesztendő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Nagy Olga: Pályakép fénnyel és árnyékkal. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ráduly János: Az árnyékok lakodalma. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely.

152. **Új könyvek.** *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1998-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapja.

HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula [I.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula [II.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula [III.]. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Murádin László: A hely, ahol élünk. Barangolások Erdély helynevei között. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

153. **Székely Útkereső Kiadványok.** *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó keltezés nélkül, 1998-ban megjelent kétoldalas A4-es ismeretterjesztő lapja.

HIVATKOZÁS:

Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS, REKLÁM:

Az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó & Nyomda** felhívása nyomtatásra.

154. **Benedek István** (hírszerkesztő)**: Nagykőrösi látogatók.** *Népújság,* 1998. július 8.

HIVATKOZÁS:

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. *Székely Útkereső Kiadványok*. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

155. **B. D.** [Bölöni Domokos]: **Ráduly János a rovásírásról…** [A lap közli a Székely Útkereső Kiadvány címlapját]. *Népújság,* 1998. július 25.

HIVATKOZÁS:

az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** lapjának [a **Székely Útkereső**nek] a sorozata a **Székely Útkereső Kiadványok;**

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

RECENZIÓ:

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

156. **Simén Domokos: Történelem, vagy legenda?** (A csíksomlyói pünkösdi búcsú eredetéről.) A *Dávid Ferenc Egylet* 1998. október 25-én tartott estéjén elhangzott előadás szövege. Kézirat.

HIVATKOZÁS:

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

157. **Beke Sándor.** *Kortárs Magyar Írók 1945–1997.* Bibliográfia és fotótár. Első kötet. A—J. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1998.

SZÓCIKK, HIVATKOZÁS:

Beke Sándor költő, szerkesztő;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor: Védtelen évek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Téged kereslek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Beke Sándor: Kezemben jégvirág. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1996;

Beke Sándor: Bohókás ábécé. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Hajnalodik nélküled. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

158. **Vofkori László: Válogatott irodalom. Székelyföld társadalomföldrajzi vázlata. Történeti földrajzi adatok.** In: Vofkori László: Székelyföld útikönyve I—II. *Cartographia,* Budapest, 1998.

HIVATKOZÁS:

Ferenczi István: Gondolatok a székelyek korai történetéről. **Székely Útkereső,** 1991. 4-6. szám.

159. **Vofkori László: Válogatott irodalom. Udvarhelyszéki utazások.** In: Vofkori László: Székelyföld útikönyve I—II. *Cartographia,* Budapest, 1998.

HIVATKOZÁS:

Imreh István: A példázatot termő élet. **Székely Útkereső,** 1990. 2. szám;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

160. **Vofkori György: Irodalom.** In: Vofkori György: Székelyudvarhely. Várostörténet képekben. Második, bővített kiadás. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998.

HIVATKOZÁS:

Vofkori György: Székely gőzös: Héjjasfalva—Székelyudvarhely 1888. **Székely Útkereső,** 1991. 3. szám.

Vofkori György: A petróleumlámpától a villanyégőig Székelyudvarhelyen. **Székely Útkereső,** 1991. 4. szám és 1991. 5-6. szám.

161. **Orbán Balázs — korok tükrében.** [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

162. **Csángók.** [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

163. **Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája.** Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

164. **Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások.** [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás.** Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

165. **Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől?** [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

166. **Kicsi szamár, nagy szamár.** Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. *Székely Útkereső Kiadványok*. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

167. **Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss Bitay Éva: Gondolatok az evolúcióról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kiss János: Eszeveszett illúziók avagy Tanúnak jelentkezem. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Lászlóffy Csaba: Fej vagy írás. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

M. Hubbes Éva: Székelyudvarhely egykori nyomdái és kiadványaik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi

csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

168. **Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Beke Sándor: Erdélyi homály. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Ráduly János: Tündéri perpatvar. Irodalmi aneldoták. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Szóból ért az ember. Népi elbeszélések Krasznáról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Vöő Gabriella: Szaván fogjuk. Erdélyi magyar szólások. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

Ferenczi Géza: A moldvai ősibb csángók. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

László László: Erdélyi fejedelmek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

FELHÍVÁS [az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó** megjelenés előtt álló könyveire], HIVATKOZÁS:

Lőrincz József: Tamási Áron hazatérése. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Murádin László: Egyházi vonatkozású erdélyi településnevek. Két évvel később **Egyházi településnevek Erdélyben** címmel jelent meg. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Ráduly János: Jóságvilágom. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Német Júlia: Kolozsvár — műhely és vonzásközpont. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Székely Útkereső Antológia 1990–2000. Később, tíz év múlva, 2008-ban jelent meg **Székely Útkereső Antológia 1990–1999.** címmel. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000.

A kiadvány hátsó borítója **Vöő Gabriella: Szaván fogjuk** (Erdélyi magyar szólások. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999) és **Beke Sándor: Erdélyi homály** (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999) című köteteinek a címlapjait hozza.

169. **Krokodilok a Küküllőben.** Székely viccek, anekdoták, igaz történetek. Lekaszálta és kévébe kötte: Kész Csaba Levente. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Tüntető magnóliák. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Kozma Dezső: Erdélyi utakon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Murádin László: A hely, ahol élünk. Barangolások Erdély helynevei között. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] *Székely Útkereső Kiadványok.* Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Krokodilok a Küküllőben. Székely viccek, anekdoták, igaz történetek. Lekaszálta és kévébe kötte: Kész Csaba Levente. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

170. **Barabás László: Karácsonytól pünkösdig.** Marosszéki népszokások. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:

Ábrahám János: Picula I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;

Ábrahám János: Picula II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;

Ábrahám János: Picula III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Beke Sándor: Hajóval a Déli-sarkon Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Megszólal az aranycsengő. Karácsonyi versek és történetek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Irén: Védtelenül. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: A galambleány. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső Kiadványok** új kiadványaira], HIVATKOZÁS:

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Krokodilok a Küküllőben. Székely viccek, anekdoták, igaz történetek. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

FELHÍVÁS [a nyomdai munkálatokat vállaló]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájára.

1999

171. **Beke György: Az én himnuszaim.** *Nyugati Magyarság,* 1999. január—február.

HIVATKOZÁS:
Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

172. **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó & Nyomda 1999.** [A3-as méretű fekete-narancssárga színű] Falinaptár.

HIVATKOZÁS:
[A naptár közli a **Business Center,** a kiadó kéthetente megjelenő reklámlapjának, valamint a **Székely Útkereső** című irodalmi és művelődési folyóirat egyik címlapját.]

KÖZLÉS:
Beke Sándor verse.

173. **Bogdán László: A Székely Útkereső címen 1994-ben megjelent...** [A lap közli a kötet címlapját.] *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1991–1999.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tájékoztatója. Megjelent 1999 májusában.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó sikerkönyvek.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

174. **A Székely Útkereső és az Erdélyi Gondolat sajtóvisszhangja 1990 és 1998. december 31. között.** Az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó tevékenységéről, valamint az Erdélyi Gondolatnál szereplő szerzők munkáiról megjelent kritikák, recenziók, ismertetők. [A lap 6. és 7. oldalán összesen 162 sajtóvisszhangot közöl.] *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1991–1999.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tájékoztatója. Megjelent 1999 májusában.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

175. **P. Buzogány Árpád: Székely Útkereső.** [A lap közli a **Székely Útkereső** és a **Székely Útkereső Kiadványok** fejlécét, valamint két **Székely Útkereső**-szám címlapját.] *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1991—1999.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tájékoztatója. Megjelent 1999 májusában.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső Kiadványok;
Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;
Barabás László: Karácsonytól pünkösdig. Marosszéki népszokások. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

HIVATKOZÁS [megjelenés előtt álló kiadványra]:
István Lajos: Babonás népi gyógyítások Korondon. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.

176. **P. B. Á.** [P. Buzogány Árpád]: **Tanulmány a moldvai ősibb csángókról.** [A lap közli a könyv címlapját.] *Udvarhelyi Híradó,* 1999. október 19.

HIVATKOZÁS:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

RECENZIÓ:

Ferenczi Géza: A moldvai ősibb csángók. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

177. **Simén Domokos: Lássunk világosan és beszéljünk igazat!** (Tiszta forrásból — igazat.) *Unitárius Élet,* 1999. november—december, 53. évf., 6. szám.

HIVATKOZÁS, KRITIKA:

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

178. **Gábor Dénes: A Székely Útkeresőtől az Erdélyi Gondolat Könyvkiadóig avagy Előbeszéd az előkészületben levő Székely Útkereső 1990–1999-es antológiájához.** *Székely Útkereső,* 1999. 1-2-3-4. szám.

[A címben] HIVATKOZÁS [a 2008-ban megjelenő antológiára]:

Székely Útkereső Antológia. 1990–1999. Válogatás a Székely Útkereső 1990–1999-es évfolyamaiból. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008.

HIVATKOZÁS, ISMERTETÉS:

Székely Útkereső;

Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó;

Székely Útkereső Kiadványok;

Beke Sándor folyóirat-alapító, könyvkiadó;

Beke Sándor: Madártemető. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993;

Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;

Beke Sándor: Hajóval a Déli-sarkon. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Megszólal az aranycsengő. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: A galambleány. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;
Ábrahám János: Picula. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995;
Ábrahám János: Picula. II. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997;
Ábrahám János: Picula. III. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998.

179. **Beke Sándor főszerkesztő: Ünnep és búcsú avagy Egyik kezünkben zászló, a másikban penna.** *Székely Útkereső,* 1999. 1-2-3-4. szám.
ISMERTETÉS:
Székely Útkereső.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső Kiadványok;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

180. **Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: „A nyilvánvalóságok, félreérthetetlen konzekvenciák embere vagyok". Cseke Gábor lapszerkesztő.** In: *Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meg kell maradni!* Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám [A Scripta Kiadó kiadványában tévesen feltüntetett hivatkozás: *Székely Útkereső,* 1991/5-6.]

181. **Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Lehet vagy nem lehet? Cseke Péter író.** In: *Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meg kell maradni!* Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám [A Scripta Kiadó kiadványában tévesen feltüntetett hivatkozás: *Székely Útkereső,* 1991/5-6.]

182. **Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meddig él az irodalom? Kozma Mária író.** In: *Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meg kell maradni!* Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám.

183. **Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Egy rendhagyó pálya története. Nagy Olga író.** In: *Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meg kell maradni!* Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.
HIVATKOZÁS [az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó**nál előkészületben levő, 1998-ban megjelent kötetre]:
Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;
Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Székely Útkereső, 1995. 1-2-3. szám;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó;
Beke Sándor kiadó igazgató;
Nagy Olga — Székely Útkereső-munkatárs.

184. **Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: A rovásírás szerelmese. Ráduly János folklorista.** In: *Komoróczy György — Komoróczy Zsolt: Meg kell maradni!* Beszélgetések írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, egyházi vezetőkkel, közéleti személyiségekkel. Scripta Kiadó, Nagyvárad, 1999.
HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső, 1994. 4-5-6. szám;
Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994;
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó.

ISMERTETÉS:
Mihai Eminescu: Az Estcsillag. Ráduly János fordítása. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

185. **Az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó kiadványai.** [A könyv 20. oldalán közli két **Székely Útkereső**-szám, valamint **Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998 című kiadvány címlapját.] *Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó.

186. **Bogdán László: A Székely Útkereső címen 1994-ben megjelent…** [A könyv közli a kötet címlapját, 59. o.] *Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

HIVATKOZÁS:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó sikerkönyvek.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső Antológia. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1994.

187. **Székely Útkereső. Irodalmi és művelődési folyóirat** [A könyv két oldalon közli hat **Székely Útkereső**-szám címlapját, 123-124. o.] *Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

188. **Székely Útkereső Kiadványok. A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadványai** [A könyv két oldalon közli tíz **Székely Útkereső Kiadvány** címlapját, 137-138. o.]. *Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső Kiadványok.

189. **Csire Gabriella: Székely Útkereső Kiadványok.** [A lap közli a **Székely Útkereső Kiadványok** fejlécét.] *Székely Útkereső,* 1999. 1-2-3-4. szám.

ISMERTETÉS:
Székely Útkereső Kiadványok;
Vass László Levente: Egyedül az éjszakában. Hátrahagyott versek. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1991;
Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája. Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Csángók. [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata; Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Tankó Gyula: Gyimesi csángó népszokások. [Tanulmány.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Nagy Olga: Hamupipőke igazsága avagy Mit tanulhattok a mesétől? [Esszé.] Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Kicsi szamár, nagy szamár. Székely anekdoták, tréfás történetek. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Barabás László: Karácsonytól pünkösdig. Marosszéki népszokások. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

Krokodilok a Küküllőben. Székely viccek, anekdoták, igaz történetek. Lekaszálta és kévébe kötte: Kész Csaba Levente. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998;

István Lajos: Babonás népi gyógyítások Korondon. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999;

István Lajos: A korondi aragonitbánya története. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.

HIVATKOZÁS [megjelenés előtt álló vagy előkészületben levő kiadványokra]:

Gálfalvi Gábor: Székelykeresztúr környéki lakodalmi népköltészet. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 2000;

Volt szeretőm tizenhárom. Kőrispataki népdalok. Gyűjtötte: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 2001;

Kisgyörgy Imre: Kopjafák — régen és ma. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 2001;

Kovács Piroska: Örökségünk: a székelykapu. Útravaló kapunézéshez. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998.

190. **István Lajos: Babonás népi gyógyítások Korondon.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.

FELHÍVÁS [a **Székely Útkereső** korábbi lapszámainak megvásárlására; A 11. és 12. oldalon a kiadvány 8 **Székely Útkereső**-címlapot közöl.], HIVATKOZÁS:
Székely Útkereső.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:
Beke Sándor: Hajóval a Déli-sarkon Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;
Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;
Egy barátság története. Féja Géza levelei. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1998;
Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;
Vöő Gabriella: Szaván fogjuk. Erdélyi magyar szólások. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

A kiadvány hátsó borítója hozza az
Orbán Balázs — korok tükrében. [Szemelvények.] Összeállította: Róth András Lajos. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998,
a **Csángók** [Három tanulmány:] Szőcs János: A moldvai csángó magyarokról; Tankó Gyula: A gyimesi csángók származástudata, Ferenczi Géza: A hétfalusi csángókról. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998,
a **Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája.** Összeállította: P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998,
a **Ráduly János: Nemzeti kincsünk — a rovásírás.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998,
és a **Gábor Dénes: Gondolatok a Székely Himnuszról.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1998 című kiadványok címlapjait.

191. **István Lajos: A korondi aragonitbánya története.** Székely Útkereső Kiadványok. Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat kiadása, Székelyudvarhely, 1999.
FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó új könyvtermésére], HIVATKOZÁS:
Beke Sándor: Erdélyi homály. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Ráduly János: Tündéri perpatvar. Irodalmi aneldoták. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Szóból ért az ember. Népi elbeszélések Krasznáról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Vöő Gabriella: Szaván fogjuk. Erdélyi magyar szólások. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Ferenczi Géza: A moldvai ősibb csángók. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999;

László László: Erdélyi fejedelmek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999.

FELHÍVÁS [az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó megjelenés előtt álló könyveire], HIVATKOZÁS:

Lőrincz József: Tamási Áron hazatérése. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Murádin László: Egyházi vonatkozású erdélyi településnevek. Két évvel később **Egyházi településnevek Erdélyben** címmel jelent meg. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Ráduly János: Jóságvilágom. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Németh Júlia: Kolozsvár — műhely és vonzásközpont. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000;

Székely Útkereső Antológia 1990–2000. Később, 2008-ban jelent meg **Székely Útkereső Antológia 1990–1999.** címmel. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2000.

A kiadvány hátsó borítója **Vöő Gabriella: Szaván fogjuk** (Erdélyi magyar szólások. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999) és **Beke Sándor: Erdélyi homály** (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1999) című köteteinek a címlapjait hozza.

192. **Székely Útkereső.** Dátum nélkül, 1999-ben megjelent A4-es formátumú kétoldalas ismeretterjesztő és reklámlap.

HIVATKOZÁS:

[a] **Székely Útkereső** [c. folyóiratra és a megjelenés előtti következő számra: 1999. 1-2-3-4.];

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és Nyomda.

Anyanyelvünk épségéért

Málnási Ferenc

Anyanyelvoktatásunk erdélyi tantervei, tankönyvei a kezdetektől napjainkig I.

Bevezetés (1.)

A nyelv, anyanyelvünk megismerő funkciójára épülő oktatásunk fontos része a tanterv és a tankönyv A nyelvet intellektuális érzékszervünknek tekintő metaforában egyaránt benne van tanár, az iskola, a tanterv és a tankönyv nyelve. Érzékeny közvetítő út, ha betölti szerepét, vagy áthághatatlan akadály, ha képtelen kapcsolatot teremteni a diák, a felfedezésre váró világ (tudományok, szakterületek, képességek jártasságok stb.) és a társadalom között.

Az iskola szerepe, hogy megtanítson bizonyos tananyagot, művelje ki az értelmet, készítsen föl az iskola utáni életre. A tudás és a kompetencia jegyében a cél az ismeretek megszerzése, megszervezése és alkalmazása. Több kutató szerint az oktatás során nagyon fontos

— a deklaratív tudás: tudni, hogy MIT (know what), adatokat, tényeket, ismereteket;

— a procedurális tudás: tudni, hogy HOGYAN (know how), a megszerzett ismeretek alkalmazása különböző helyzetekben;

— a tudás forrása: tudni, hogy HOGYAN (know how);

— a tudás indokoltsága: tudni, hogy MIÉRT (know who).

(Lundwall, B. A.—Johnson, B.: The Learning Economy. Journal of Industry Studies, 1994. I. nr. 2. 23-42. Idézi Pála Károly: A kompetencia alapú oktatás és a taneszközök. Simon Mária szerk. Tankönyvdialógusok. Oktató És Fejlesztő Intézet. 2002. 43.)

Anyanyelvoktatásunk alapja az olvasás-írás. „Csak az ember olvas" mottóval A. Jászó Anna: Az olvasás múltja és jelene (2006. 13-56) nyomán ezt a kérdést járjuk előbb körül.

Olvas szavunkat a Jókai Kódexből (1372 u./1448 k.) adatoljuk először, több jelentése is van: *1.* 'írott szöveget nézve megért, felfog, esetleg hangosan (el)mond, olvasás útján megismer, megért. *2.* 'számlál, egyenként számba vesz', ez a jelentés 1405-ben bukkan fel. *3.* szókapcsolatban: valakire olvas, valakinek a fejére olvas (1495 e.), szöveget, törvényt, varázslatot stb. valakire vonatkoztatva, valakire alkalmazva elmond, felsorol'. *4.* (1772/1889): 'látható jelekből következtet, sejt, megért, gondolataiba, lelkébe lát. *5.* 1875: 'számít, jelent valamit'. *6.* 1892-4: 'jeleket, ábrázolást, megért, értelmezni tud'. A szó maga bizonytalan eredetű, lehetséges, hogy az uráli őshazából hoztuk magunkkal. Rokon nyelvi megfelelőiben kimutatható a számlál → olvas jelentésfejlődés. (Benő Loránd főszerk., 1970.)

Őseink sorba vették, megszámlálták a dolgokat, megolvasták a mezőn az állatokat, a kamrában a gyümölcsöt. Amikor pedig megismerték az írást, sorba vették, majd kimondták a betűket, olvastak. Azután ráolvasták embertársukra a varázslatot, a vétkes fejére olvasták bűnét… Ám olvasni az égi jelekből, a madarak röptéből, embertársaink szeméből is lehet, sőt embertársaink gondolataiban is. A jelek megfejtése is olvasás. Nem lehetséges, hogy a kései felbukkanás ellenére ez volt olvas szavunk elsődleges értelme? Alberto Manguel, az olvasás szerelmese ebben a jelentésben hisz. Szerinte az olvasásnak csak egyik, viszonylag kései megjelenése, hogy betűket olvasunk egy lapról. (Manguel, Alberto, 2001. Az olvasás története. Budapest, Park Könyvkiadó, 14-15.) „A csillagász, aki rég nem létező csillagok térképét olvassa, a kártyajátékos, aki partnerének gesztusaiban olvas, a balett-táncos, aki a táncírás jeleit, és a közönség, amely az ő színpadi mozdulatait olvassa, a szülő, aki gyermekének arcáról olvassa le az öröm, a félelem vagy a csodálkozás jeleit, a takács, aki szövés közben a kárpitjának bonyolult mintáját fürkészi, a paraszt, aki az égboltról olvassa le az időjárást — mind-mind éppúgy a rejtjelfejtésnek és a jelek lefordításának mesterségét gyakoroljuk, mint a könyvolvasó. Az olvasatok egy részét az a tudat színezi, hogy az elolvasott dolgot éppen erre a konkrét célra hozták létre más emberek — mint a kottát vagy egy közlekedési jelzőtáblát — vagy mint az istenek — mint a teknőcpáncélt vagy az éjszakai égboltot... És mégis minden esetben az olvasó silabizálja ki az értelmet, az olvasó ruház föl egy tárgyat, helyet vagy eseményt valamifajta lehetséges olvasattal, az olvasónak kell a jelrendszerhez jelentéseket társítania… Azért olvasunk, hogy megértsünk valamit, vagy hogy elinduljunk a megértés útján. Az olvasás lényegi életműködésünk, csaknem annyira, mint a levegővétel."

Erdődi János: *A nyelvoktatás módszertaná*ban (Budapest, 1880) egyszerűen mondta: „Olvasni annyit tesz, mint a leírtakat megérteni."

Szokták az olvasást a szimfonikus zenekar előadásához hasonlítani, mégpedig három szempontból. Az olvasás holisztikus tevékenység, éppúgy, mint egy szimfónia előadása, A részkészségek, vagyis a betűk és a szavak azonosítása, még nem jelentenek olvasást, csak akkor, ha integrálódnak az előadásban. Az olvasás sikere hosszú gyakorlás eredménye, éppúgy, mint amikor egy hangszeren játszunk. Végül, éppúgy, mint a zenemű esetében, a szövegnek is többféle interpretációja lehetséges. Az interpretáció az olvasó hátterétől, az olvasás céljától és a kontextustól függ.

Az írás, amit olvasunk. *Az írás az emberiség emlékezete* — vallotta Jean Georges 1991-ben megjelent (Budapest, Park Könyvkiadó, 39.) könyvének címében. Írásunk — mint minden latin betűs írás — hangjelölő és betűíró. Az emberiség történetének kétségkívül egyik legnagyobb felfedezése annak a felismerése volt, hogy a beszéd hangokra tagolható. Az ember a szövegeket mondatokra, a mondatokat szavakra, a szavakat szótagokra, majd hangokra bontotta. Ezt az utat járja be az olvasás megtanulása előtt a kisgyerek.

Az írás mindig a közlés szándékával születik, ez a szándék festett, rajzolt, rovott, írott jelek segítségével fejeződik ki. A régi kőkorszak sziklarajzai, a törzsek kagylóövei (wampum) még nem számítanak írásnak, bár közlési szándékkal készültek. Igazi írás a képírás vagy piktográfia, jeleit piktogramoknak nevezzük. A fejlődés következő foka a fogalomírás vagy ideográfia. Jelei az

ideogramok vagy logogramok. A fogalomírás már az egyes szavakat adja vissza, a konkrét főneveket és igéket ábrázolták, lerajzolták a szemet, a fecskét, a kürtöt, a hegyet, a napot, a 'sétál' igét két láb ábrázolta. (Mai ideogramok pl. a számok és néhány jel: +, =, x, § stb.)

Az írás történetében jelentős fordulópont a jelentés és a hangalak szétválása. Eleinte a szótagokat jelölték, később az egyes hangokat. A sumér írás szótagírás volt, a hangjelölő írást a föníciaiak alakították ki Kr. e. a 17. század táján.

Az óegyiptomi írás ideografikus írása a szótagok jelölése. A föníciaiaktól vették át az írást a görögök. Ők már a magánhangzókat is jelölték, megteremtették a igazi hangírást a Kr. e. 8-7. században. A föníciaiak még jobbról balra írta, a görögök megfordították az írás irányát, s a Kr. e. 5. századra megszilárdult a balról jobbra tartó irány. A görög hangjelölő betűírás, belőle sarjadt ki az etruszk írás, majd a latin betűs írás és a cirill ábécé. Székely-magyar rovásírásunk is ebbe a sorba tartozik.

Anyanyelvünk, amit leírunk agglutináló (toldalékoló), gazdag alaktannal, sok képzőt, jelet, ragot „ragaszt" össze, sok morfémából építkezik. Anyanyelvünk szerkezete szintetikus olvasástanítási módszert kíván, az olvasástanításból a kapcsolás — összeolvasás — tanítását nem szabad kihagyni. A magyar nyelv szerkezete szótagoltató, szintetikus olvasástanítási módszert kíván meg. Mivel a magyar helyesírás hangjelölő és betűíró, ez is a hangoztató olvasástanítást, a hangtanítás-betűtanítás sorrendet kívánja meg.

„Nagy mesterség jól tanítani…" — fogalmazta meg Szőnyi Nagy István 1695-ben megjelent könyvében. Kínában már Kr. e. 24. században voltak tanintézetek, a gyerek az elébe helyezett mintának írásjegyeit tusba mártott ecsettel, kockásan vonalozott papíron utánfestette, gépiesen lemásolta. Nehéz lehetett a hieroglifák írása is Egyiptomban, de az írás művészete, tudása hatalommal ruházta fel az írnokokat. Az ókorban az írástudók aránya 20 % lehetett a felnőtt lakosság körében, de az írásbeliség léte átjárta a társadalmat, tiszteletet váltott ki az írástudatlan tömegekben, az antik nyelvi kultúra minden területét a szóbeliség határozta meg. A görög nevelésről sokat tudunk. Spártában a testi edzettséget tekintették fontosnak, de Athénban nagy gondot fordítottak az olvasás és írás megtanítására. Az olvasással párhuzamosan tanulták meg az írást. A tanító táblára írta a betűket, a növendék pedig viasztáblájára a saját stílusával utánarajzolta. Ha a viasztáblán jól begyakorolták a betűket, írhattak a papírra vagy a hártyára.

Az olvasástanítás módjáról Mitford Mathiews (A. Jászó Anna 2006. 29.) könyvéből tájékozódhatunk. A gyerekek először megtanulták a betűket ábécérendben, mégpedig egy tulajdonnévvel összekapcsolva, mintha ezt mondanánk: Anna, Ádám, Béla stb. Egy másik megoldás az volt, hogy szakmák nevével kapcsolták össze a betűket, pl. asztalos, ács, bognár stb. A névsort ismételtették elölről, visszafelé, felfelé, lefelé. Énekelték is a betűket, Kr. e. 429 előttről találtak egy metrikus ábécét. Kenneth Freeman azt írta, hogy ez betűdráma volt, melyben a betűtanulás folyamata jambikus sorokban vagy kórusénekben volt kifejezve. A betűk megtanulása után a szótagok tanulása következett, először a legegyszerűbb mássalhangzó + magánhangzó struktúra, azután a bonyolultabbak. Az olvasással párhuzamosan írattak.

P. Buzogány Árpád

Erős férfiak voltak

Mintha a végtelenből jöttek volna,
akiket elvitt puskák ólma,
majd betegségek és maradt a munka
arra, ki megmaradt: számunkra,

ahelyett, hogy lehettek volna őrünk,
a semmibe tűntek mellőlünk,
erős férfiak voltak mind egy szálig —
aztán a könny harmattá válik,

a sírás meg állati nyüszítéssé,
hangja és éle mint a késé.
Aztán sárgává koptak a fényképen,
örökifjak menny seregében.

Mi is a semmibe tűnünk majd tova,
mert nem látjuk, hogy merre, hova
vinne jobb út, csak bohócok ne lennénk,
széttúrt világban ki áll mellénk?

Mikor mindennek vége

Ma vért izzadnak a halál rongyán
epét köhögő, lázas betegek.
Szerelem-körhintán ringatsz,
virágok, fák közt így lebegek.

Zavaros vizek tavaszi hólé
erejét hirdetik. A folyó bömböl.
Földhöz csapott madárként, némán nézel,
a fájdalom kiprésel bőrömből.

Csak a jajszó visszhangzik mezőkön.
Minden virágot letapos dühös csorda.
Ha már nem leszek, tudjátok, ki volt,
aki a szép szavakat szélbe szórta.

Balajthy Ferenc

Vörösmarty

Kétszáz
Év a nyéki dombokon

Mennyi
Rezdülés és mennyi csend!
Bús düledékek alól kiviláglik
A rom, kötetek, tankönyvek sárga
Lapjain a halhatatlan szellem —
És újraéled a nyéki ház
A nyéki domb.

Mert
Benne él ma is
A tájban-időben: Zalán
Futásába beleőszül a távoli
Lanka, rád mosolyog a király,
Felkacag Szép Ilonka s hol
Magyar szó hallik, ott
Értik a Szózatot!

Értik
A dalt is a nyéki
Földeken, a tó felől madárfütty
Hívogat, por ül meg az elvarázsolt
Bokrokon: itt, ahol élt és halt
Vörösmarty
Mihály.

S mi
Felülről is látható már,
Belülről egyre jobban érzett —
S nem csak ezer utcanévtábla
Kiált: nem süllyedtünk el a népek
Tengerében, ahogy
Jósoltad, kedves
Mihály.

Kétszáz
Év a nyéki dombokon,
Alig történések az időbe
Temetve — mégis
Mennyi

Négy-öt
Emberöltő a nyéki
Halmokon, hol élő az emlék,
Éled valahány rokon, s hol lehet
A lélek gazdag vagy épp oly
Sivár, szívében megmarad
E népnek, élni fog
Vörösmarty
Mihály!

S ha régi
Dicsőségünk egyszer nem
Késik, s ápol majd hazánk, nem
Csak eltakar, akkor lesz
Igaz bölcsőnk és sírunk
S rendületlenül híve
A magyar.

Négy-öt
Emberöltő s mire jó a költő?
Szavakban, versben maradhat
Örök: s ha változik a táj,
Magából kifordul a világ, itt
Akkor is élned és éltetned
Kell, Vörösmarty
Mihály!

Székesfehérvár, 2000

A Duna

(Sz. G.-nek, az Égi Mezők
szerkesztőségébe)

Születésünk szent bölcsője,
Szerelmeinknek ringatója. —
Szabadságunk bús vándora,
Élet kavicsok hős csiszolója.
S világot világgal összeköt,
Kékebb minden kékek között.
Létünk vize, kenyere, sója, —
Halálunk hármas koporsója!

Albert-Lőrincz Márton

(A vándor)

Kilépsz az első bizonytalan árnyékból,
az anyaméhből, ha már,
és elindulsz a halált megkeresni.
Találkozol majd csalókkal és szeretőkkel,
sárkányok hátára hágsz és Jób mellé is bekéredzkedsz.
Dicsekedni fogsz, és ezért megveted magad,
dicsekvő emberek sorfala közt haladsz,
és megrendülsz a Via Dolorosán.
Meglátod, elmozdulnak a határok, amerre jársz,
és a vizek páncélt öltenek, hogy tovább léphess,
haladj a cél felé.
Nem fog hullni a manna, csak a veríték.
Nem leszel sem boldog, sem boldogtalan,
de harácsolsz, hogy megteljen ékszerdobozod.
A siker garantált,
elsöpör mindent az útból a csattogó ostor…
Szerencsés esetben lépteidbe belegörnyedsz.

(Ha akarsz)

Megtanulod: ha akarsz, rúgni kell!
Magzati életed így kezdődik el.
Szólnál, de bentről ki hallaná meg?
S mely nyelven a gőgös bábeliből?
S kihez, ó, gyermek?

Az asszony élvezi, állapota áldott,
a baba rakoncátlankodik, anyja testéből él.
A férfi rácsodálkozik, futva megsimogatja,
sok neki a másféle dolga.
A gyermek majd úgyis megtanul járni,
hang nélkül élni, kiabálni.

2019. szeptember 3.

P. Buzogány Árpád

Mózes és a szerkesztő úr

A titkárnő a halk koppanást a nyitott ajtón mintha nem hallotta volna. Akkor nézett fel képernyője mögött, amikor Mózes, az érdeklődő kérdés után, hogy jó helyen jár-e, halkan kimondta:

— Kéziratot hoztam.

Vékony szemöldöke nem rándult meg, csupán szeme lett kerekebb. Zöldeskék színe nagyon illett a bordó ajakrúzsához.

— Kit keres? — kérdezte hátradőlve.

— A szerkesztőt — válaszolta ugyanolyan halkan, szerényen Mózes.

A nő enyhe mosolyba szinkronizálta arcizmait.

— Próza? Vers? Kritika? Fordítás? — pörögtek összehúzott szájából a szavak.

— Vers — szinte súgta Mózes, kellő komolysággal és áhítattal.

— Szemben a másik ajtó — mutatta fel világoszöld körmeit a nő, maga elé tartva.

Mivel Mózes az ajtóban állt, pillanatnyi döbbenet szorította össze tüdejét, ahogy a nő rámutatott.

— Köszönöm — fordult meg. A nő felállt és gyorsan melléje lépett, a szűk ajtóban már eléje is került, három koppanással átlépte a folyosót, benyitott az ajtón, átszelte a kis irodát, igen, ez a helyes kifejezés, mert Mózes alig tudott a nyomába érni. A kis irodában balra, egy apró asztal mellett kontyos nő ült, kezét csókolomot köszönt neki Mózes, még látta az apró fejbiccentést, arra már megnyílt a következő ajtó, a titkárnő az ajtó sarkában állt, szélesre nyitotta az ajtót, megvárta, amíg Mózes belépik és becsukta mögötte. Ő kívül maradt.

A becsukódott ajtó mögött, vékony lábú asztal mellett bozontos hajú valaki ült, háttal. Ahogy az ajtó becsukódott, Mózes háta mögé dugta jobb kezét táskástól.

— Jó napot kívánok.

A férfi hátranézett. Arca nem volt meglepett, egy szerkesztő bizonyára szokva van ahhoz, hogy idegen embereket tessékelnek asztalához.

Félig Mózes felé fordult, bal kezével az asztal másik felén levő székre mutatott, jobbjával végigsimította rövid, szőke szakállát.

Balogos, jött rá Mózes. Odalépett a székhez, rátette a táskáját. A székre neki kellene leülnie, így hát a táskát a szék lábának támasztotta.

Elrebegte a nevét, mielőtt leült volna.

— Ricsi — bólintott a fiatalember.

Mózes értetlenül nézett rá, ám a férfi rögtön a tárgyra tért.

— Mit hozott?

— Verset — felelte Mózes. Elkönyvelte magában, a Ricsi bizonyára a szerkesztő neve. Bár ha közben kezet fogtak volna, egyből bizonyos lehetett volna ebben.

A szerkesztő magabiztosan mosolygott:

— Gondoltam. Mutassa!

Erre leült Mózes, a táskát kezébe vette és kihúzta belőle a kék irattartót. A táskát maga mellé engedte és az irattartót az asztal közepére tette. A szerkesztő rögtön utána nyúlt, szétnyitotta és kivette belőle a papírokat. Csak úgy ránézett egyre-egyre, bal kezével a lapokat gyors egymásutánban tette egymásra. Talán a hetediknél nézett fel.

— Hosszabb nincs?

— De igen — emelkedett fel Mózes, a meg nem nézett lapok után nyúlt, sarkukat felhajtva pillantott rájuk, aztán egy lapot kihúzott és a szerkesztő kezébe adta.

Az maga elé tette. Az első sort kezdte olvasni hangosan:

— Almát kosztol a déli szél…

Felnézett.

— Kosztol? — kérdezte szigorúan.

— Igen, koszttal, husánggal lever — válaszolt Mózes, mint tettre kész értelmező szótár. A szerkesztő bólintott.

— Az isten mindent megizél…

Újra felnézett, ezúttal Mózesre. Jól fésült ősz hajára, frissen borotvált arcára, várakozásteli arcvonásaira.

— Ez meredek!

Felállt.

— Ez kissé… meredek, barátocskám!

Mózesnek mégis úgy tűnt, nem rosszalló ez a megjegyzés, hiába sugallják azt a kiejtett szavak. Halk szuszogással várta, hátha elhangzana még valami, ami egyértelművé teszi a helyzetet.

— De van ebben valami… — folytatta a fiatal szerkesztő. — Apafej, te tudsz valamit.

Elnézett Mózes feje fölött, se nem mosolyodott el, se nem vált komorabbá az arca. Aztán azt mondta:

— Hagyjuk ki az istent ebből a hülyeségből, amit mi generálunk.

A többi sorra mintha nem lett volna kíváncsi. Bennebb taszította székét, megfordult, előbbre lépett, kinézett az ablakon. Mózesnek jött volna, hogy felálljon, ő is az ablakhoz menjen és kinézzen, mi látszik ebből az emeleti szobából nézve a tetőkből, az alattuk rejtőző házakból. De nem tette, illedelmesen várt.

A szerkesztő visszafordult, kettőt lépett az asztalig. Lábán csillagokkal kivert bőrcipő volt, hosszú fűzőkkel.

— Újra kellene írni ezt.

Mózes aprót biccentett. A férfi leült, és kiegészítésként hozzátette:

— Itt, most.

A papírt Mózes elé tolta, és egy golyóstollért nyúlt az asztal sarka felé. Rátette a papírra.

Mózes nézte a golyóstollat, aztán kezébe vette. Nem úgy, mintha írni akarna vele, csak úgy, mint aki megbámul egy új, számára ismeretlen tárgyat. Ujjai között forgatta.

A fiatal szerkesztő hátradőlt székén.

— Rá lehet gyújtani — mondta.

Mózes cigarettát vett elő és kabátja zsebében a gyufát kereste, mindkét kezével két zsebében. Amikor megtalálta, a cigarettás dobozt a szerkesztő felé nyújtotta.

— Én most nem cigarettázom. Majd csak este. De nem zavar — közölte.

Rágyújtott Mózes, erre a szerkesztő felállt és kiment az irodából. Mózes hátradőlt a széken, maga elé fújta vastagon a füstöt. Se az asztalon, se a sarokba tett szekrény tetején nem látott hamuzót. Amikor a cigarettája végén gyűlni kezdett a hamu, a gyufásdobozba verte.

A cigarettától nem nyugodott meg, várta, jöjjön vissza a szerkesztő. Az asztalon félrerakott lapokat egymás fölé igazította.

Nem jött vissza a szerkesztő egy cigarettányi idő után sem. Az ajtó felé fordulva várt Mózes. Tényleg írjon, valamit? Hiszen ez olyan, mint az iskolában az előre be nem jelentett ellenőrző dolgozat.

Lábát felkalongyálta, később aztán odament az ablakhoz. Nagy tetők helyett egymást szinte érő tömbházakat látott. Tetejükön televízióantennák, tele csókával.

Visszaült és rágyújtott, aztán maga elé húzta az olvasni kezdett versét. Újból elolvasta, legyen felkészülve, ha még kérdés hangzana el.

Telt az idő és Mózes megunta várni. Felkapta a tollat, megfordította a lapot és az üres hátára írni kezdett.

Jó nagy pontot tett a végére. Ennyi. Bár az oldalnak még felét se írta be.

Még három cigarettát szívott el, amire visszajött a szerkesztő. Szó nélkül leült. Szinte rá se nézett Mózesre. A lapot elébe tolta Mózes.

— Kész? — kérdezte.

Mózes enyhe mosollyal bólintott.

— Olvasd — mondta a szerkesztő.

Olvasni kezdte, halk hangon:

Hagyjuk ki istent mindabból
a hülyeségből, amit mi generálunk,
akkor is, ha gondolat, érzés
lesz majd az egyetlen árunk,

s nem lesz vevő, csak szegény árus,
ki már magát vinné ószerre,
s mert kicsiny hitű, nem merné
magát taksálni sok ezerre.

A szerkesztő felállt, ahogy elhallgatott Mózes.

— Jó.

Aztán felkiáltott:

— Naaagyon jó!

Odalépett Mózes mellé, rácsapott a vállára:

— Ez igen! — emelte fel a hangját. — Ez egy igazi… performensz.

Az utolsó szó mintha mély árokba zuhant volna. A szerkesztő azonban ennek nem tulajdonított fontosságot látszólag. Visszaült a helyére, a papírokat visszarakta a mappába.

— Ez itt marad — tette kissé tovább.

Aztán elmosolyodott.

— Gondoltam, hozok valami itókát. Serkentőnek — kacagott fel. — De nem találtam sehol. És úgy látom, nem is volt rá szükség.

Mózes szerényen mosolygott, mintha óvatos dicséretet hallana.

— Nagy vagy, hallod! — kiáltott fel a fiatalember. — Ezt el kell mondanom!

Kis csend állt be és Mózes arra gondolt, ebből ő még mindig nem tudhatja, közölnek-e tőle a lapban. Ezért megkérdezte:

— És… lehet ezekből közölni?

A szerkesztő kissé sértődötten nézett rá, mintha illetlen kérdéssel zavarta volna.

— Közölni? Hát… meglátjuk. Megbeszéljük… itt… a kollégákkal.

Mózes kíváncsi arcára nézve még hozzátette:

— Esetleg… a következő havi számban. Ugye a mostani már készen van.

Mózes felállt.

— Ahogy a szerkesztő úr gondolja.

— Nem kell azért megsértődni — mondta barátságosan a szerkesztő.

— Nincsen szó sértődésről — rázta a fejét Mózes.

A táskája után nyúlt. Feltette az asztal sarkára.

— Örültem a látogatásnak — mondta a szerkesztő.

Mózes biccentett. Szó nélkül ment ki az ajtón.

Ráduly János

Haikuk

A HOLNAP FÉNYE

Örülök neked:
Szívembe beköltözött
A holnap fénye.

JELLEMESEBB

Nincs jellemesebb
A vágynál: senkinek sem
Alázkodik meg.

A BÁNAT ARCA

A bánat arca
Redőtlen: a fájdalom
Kisimította.

SEBAJ

Hallgatnak rólam.
Sebaj: még mindig jobb, mint
A lehallgatás.

HÓHULLÁS

Hóhullás napok
Óta: az áttetsző szín
Reményt ezüstöz.

Beke Sándor

Fuvola

Az erdőben faodúba fúj a tavaszi szél —
Különböző hangmagassággal
ömlik az éles hang a sűrűbe —

A rügyek kipattannak,
egyszerre.

Az énekesmadár

Aranykoronában
a fenyőág hegyén
napfényben ringatózik
a fenyőpinty —

Szeretlek

Mobiltelefonodon
ez a szó volt az ezredik
nekem küldött üzenet —

Pénzmágia

Pénz-szőnyegen jár-kel,
botorkál az ember.
Bárhová kullog,
máshová már
nincs is ahová lépjen.

Még az utcasarkon is
— ahová nem ér el
az a hosszú szőnyeg —
még ott is
egy felfordított fekete kalapban
hulló fémpénzek zörögnek.

László Zsolt

Játszótér

Minden nap szinte ugyanaz a végtelen nyárban. A gyerekkor örök. Kellemesen lengedező szél és félárnyék. A homokozóban minden nap fellángol a játék. Ismerős arcok. Építkeznek a lágy homokban és civakodnak. Rálépnek egymás lábára, kezére, beletenyerelnek egymás hasába és ordítoznak. Aztán kibékülnek és folytatódik a játék. Az egyik sarokban múzeum épül, könyvtárral és az építmény felett megegyeznek, hogy majd ki lesz az igazgató. A homokozó oldalában vasútpálya domborodik, amit koncesszióba adnak nagy kiabálás és káromkodás közepette. Aztán a homokozó közepére magasítják a központi bankot és kikiáltják egy-két pofon után a bank elnökét. Elkészül a rendőrség épülete is. A kapitány személye körül ismét vita támad, de ők megoldják ezt is, behomokozott kezükkel port kavarva szavaznak és választanak. Épül homokból egy mini ország minden nap, de az éjszaka leple alatt a homokozó mindig kisimul, valaki, vagy valami mindig elegyengeti. Lehet, hogy ő az Isten?... Nem tudni, de minden nap kezdődik elölről, mindig és minden újra. Csak a homokozó szélében üldögélő egyke, aki írót játszik, az nem épít semmit. Szándékát mindegyik játszótárs már régóta ismeri. Gábriel arkangyalt egyikük sem akarja vele együtt megépíteni. Keveslik, vagy éppen soknak találják hozzá a homokot és egyéb feltételeket. Így a játszótér írója magányos…

A homokozó széléről elnézem őket. Reakcióik, viselkedésük néha megdöbbentő, viszont nagyon szórakoztató. A homokozóban zajló események ismétlődnek. A játszótér állandóságát a belső változatosság oldja fel. Csak nézem őket és nem szólok bele semmibe. A szerepek el vannak osztva. Jobb nem szólni, tenni és beavatkozni sem érdemes. De jó figyelni és tanulni a homokozó szélén üldögélve ezt az örök gyerekkort és az idő megnyúlt csóváiba futó játékot. Szeretem őket akkor is, ha már nem játszhatok velük. Egyívásúak szinte mindannyian. Betöltötték már a hetvenet…

Az igazi mese

Minden mese úgy kezdődik, hogy volt egyszer… súgta maga elé a kisfiú. Kora esti szél fésülgette a sétány menti fák sörényét. A kisfiú látta a törpéket, amint hazafelé indulnak a bányából. Látta a manót és a sajtért perelő rókát a hollóval együtt. Ezek a barátok mindig és most is vele voltak.

Ma mégis más volt a város. A kórház udvarán sem szaladgáltak a gazdátlan kiscicák. Pedig idefelé jövet még felvágottat is vett nekik, a malacperselyben rejtegetett érmék árán. Igen, furcsa ez a nap.

Anya olyan furcsán álmodott nekem újabb mesét. Ma először nem szólalt meg. Apa is csak a doktor bácsival beszélt egy picit, azután egész végig hallgatott.

A zebránál pirosat mutat a lámpa. Az utolsó pillanatban vette észre, hogy a járda szélén megálltak az őt követő törpék. Hát megállt ő is. Nem volt nagy a forgalom, de ilyen eső utáni időben nehezebben állnak meg az autók. És különben sem lehet tudni…

Már sötét felhők nyelvei takarták el az ég aljának bíborát. — A jégmezők királya is biztos visszasiet palotájának kandallója elé, hogy fölmelegítse bakancsába dagadt lábait. — Ha hazaérek, előveszem az új könyvemet és még több barátom lesz.

Furcsa volt ez a nap. — Mostanában nem volt ilyen. — Elromlott a lépcsőház ajtaja. Nem segített kinyitni a bergengóciai kulcsár. De furcsán, éppen ma, Feri bácsi, a szomszéd most érkezik…

No, mi van lurkó? Gyere, és meg ne próbálj hisztizni, hiszen maholnap férfi vagy! Különben is ilyen az élet…

A kisfiú nem értett semmit. Belülről bezárta az ajtót, ahogy szülei tanították. Otthon volt végre. Valami mégis nagyon hiányzott.

Anya.

Miért sírt apa a kórházi lépcsőfordulóban? — Tette föl a kérdést kisszobájának polcain pihenő társaihoz.

Igen. Anya olyan furcsa volt, mint még soha.

Ahogy Feri bácsi mondta, gyere, és meg ne próbálj hisztizni, hiszen maholnap férfi vagy.

Lassan érkeztek meg gondolatai. Sikoltott. Vagy talán mégsem. A bábuk és más társai nem vettek róla tudomást.

Anya!...

Állán érezte a lecsurgó könnyeket. Most értette meg, minden igazi mese úgy kezdődik, hogy „volt egyszer”…

Bognár Stefánia

Bográcsok

„Legyen bőven bográcsba való.”
Nem szólam, alapfeladat.
Ha megvan, tovább gondolható,
komfortérzetet még mi ad.
Az élet oly gyorsan szalad!
Minden embernek más az érték,
naponta habzsol bulikat
vagy luxus-útra költi pénzét.

„Legyen bőven” pohárba »való«”,
ami soha el nem apad,
nemcsak víz, nemesebb, ami jó.
Ha rombol is, virágokat
kapnak a mezők és utak.
Igaz, rövid az időmérték
s a lazaság gyorsan lohad,
viszi a család konyhapénzét.

Húzassák a talpalávalót,
vegyék meg szép ruháikat,
cseréljék sokszor az autót,
újítsák a lakásokat!
Mindenkinek mindent szabad!
Költőnek legyen papír, festék,
legyen rím, néhány gondolat.
Bűnös! Herdálja agyát, pénzét!

Ajánlás

Kérem a drága Múzsákat,
megszállottságomat megértsék,
hadd írjam balladáimat!
Bánja fene a világ pénzét!

2019. szeptember 16.

Ács Julianna

Allegri és Mozart

Róma dómjában „miserere” hangzott
Fel a karzatról, a capella szép mű.
Az ifjú Mozart füle jól elkapta
Nagy figyelemmel.

Eme dallam egy bonyolult Allegri
Szerzemény. Ritkán szerepelt a dómban,
Drága és rejtett vatikáni kincsként,
És az is maradt,

Ámde nem sokáig. Ugyanis Mozart
Kérte: újrázzák a finoman hangzó
Gyönyörű kórust, ami újra csendült
Nagy örömére.

Az ifjú Mozart keze szólamokra
Bontva otthon jól lejegyezte fejből
Az egész kardalt. A titok ezúton
Így kitudódott!

Exempla trahunt

Jó példák sokaságát a jelen, a múlt
Egyformán tanúsítják. Ügyelünk-e rá?
Vonzásukra figyelvén cselekedd a jót!
Meglásd így követőkre lelsz!

Olvasmányok

Rengeteg könyvet elolvasva többet
Tud világunkról, ki ügyes, okosan
Válogat. Fejleszti agyát, elméjét,
Így eszesebb lesz!

Volt olyan érdekfeszítő olvasmány,
Mit alig tudtam abbahagyni, oly szép
Volt. A könyvszekrény tele van ezekkel,
Ám az időm fogy…

Varga Csenge

Majdnem mindent a láthatárról

mint kifűthetetlen bérházak
szobájában ahol
egyedül a szesz melege
szoktat hozzá a belefáradásba
hogy nincsenek új tájak
csak udvaron álló rozsdás porolók
pont ilyen a te és én

a mellkasodra tetovált pannon táj
elérhetetlen délibáb lett
amire nem hajthatom a fejem
mert horzsolás lennék rajtad
kibogozhatatlan néma rutin
amit bármikor levakarhatsz

de úgyis kibomlik a másnap
és mentségemre válik minden kudarc
fejemre húzom a pizsamát
mert jobban ijeszt a tudat
hogy nézel
mint óvodában a versmondás
hiába lesz vége az ünnepnek

hiába megyünk haza
mert nem érti a környék
a nyomodban mocorgó
gondolatbuborékot
amiben az áll hogy
jó lenne egy kis ideig megállni

többé nem kimondani a
szeretleket
mert gyávák vagyunk hozzá
és ettől egyre inkább
hideg neoncsövekké válik
a testünk ami nem a fűtés —
a kötődés hiánya

Márton Tímea

Csillagbirodalom (VI.)

(Részlet)

35. jelenet

Fattyú: Végre megismerhetlek. Már régóta várok a végső összecsapásra veled, testvérem. (mosolyog)

Herceg: Bárcsak hozzád hasonlóan tudnék örülni ennek a találkozásnak!

Fattyú: Elkerülhetetlen volt.

Herceg: Maga a Végzet. (mosolyog keserűen)

Fattyú: Adjátok át a Lapist és ennek az egésznek vége lehet!

Herceg: Megtehetném, de nincs nálam! (kitárja karjait)

Fattyú: Hol van? (előrántja a kardját) Mondd meg azonnal!

Herceg: Különben? (nyugodtan állva néz szemeibe)

Fattyú: Különben véged és esélyed sem lesz bármit tenni!

Herceg: Abban az esetben sosem tudod meg, hol van a Lapis.

Fattyú: (ingerült) Elfogni!

Róka: (megjelenik az apja kíséretében, lefogják a Herceget)

Herceg: Mégis hazudtál… (mosolyog keserűen)

Róka: Azt mondtam, nem árulnám el a Birodalmat, és ha ehhez az kell, hogy tőled megszabaduljunk… sosem mondtam, hogy nem állsz az utamba, csak azt, hogy szeretném, hogy túléld ezt az egészet.

Herceg: Miért tetted?

Róka: Mi az, hogy miért? Miközben ti egyre gazdagabbak lettetek, egyre nagyobb lett a hatalmatok, az én családom tönkrement! Fontos barát vagy és voltál… de a vér kötelez.

Fattyú: Elég ebből! (kiabál) Add át a Lapist! (tartja mellkasához a kard pengéjét)

Csillagifjú: (hirtelen előbukkan) Álljatok meg! (a szemek rá szegeződnek)

Róka: Biztosan nála van a nyakék! Nem véletlenül ment el érte a Herceg Odaátra!

Herceg: Mondtam, hogy menekülj…!

Csillagifjú: Tudod, hogy a Végzet akkor is utolér, ha menekülni próbálunk. Így sokkal könnyebb.

Fattyú: Add át!

Csillagifjú: Csak a halálom árán!

Fattyú: Kérésed számomra parancs! (rátámad)

Csillagifjú: (menekül előle, igyekszik minden mozdítható tárgyat felhasználni, hogy védekezni tudjon, de ez már csak játék, az utolsó kétségbeesett harc a létért, sérülést szenved. Amint a kard hozzáér, a sebből fény szivárog, ami aztán hirtelen robbanással tör fel, a test eltűnik, de a fény apró szentjánosbogár pöttyök képében elhalványulva köröz, mindenhol ott van, jelezve Csillagifjú jelenlétét, ami eggyé válik a várossal és annak minden tárgyával, lakójával. A Lapis a földre hull. A fényjáték ellentétben áll a veszteség fájdalmával, amit leginkább a Hercegen lehet látni, mindenki mást megbabonáz a különös jelenség.)

Király: (újult erővel jelenik meg, mintha nem is lett volna beteg, a fények játékában egészen angyali külsővel rendelkezik) Elfogni minden lázadót! (őrök fogják el Fattyút és Rókát) Hát megértél arra, hogy uralkodó legyél, fiam!

Herceg: Miért legyek király? Ugyanolyan fattyú vagyok, mint apám bármely fia. Talán erre neveltek, de végső soron mi értelme? A hatalom? A vagyon? (szünet) Legyek menthetetlenül magányos, mert az a személy, akinek a pillantása szívemig érő kúszónövényt sarjasztott, feláldozta magát az imént értem és az országért? Legyek egy gyönyörű nő életének kerékbe törője, mert nem tudom úgy szeretni, ahogy megérdemli? Legyek egy nép uralkodója úgy, hogy az egész ország attól kell rettegjen, mikor kell háborúba vonulni amiatt, hogy az ereimben nem csak nemesi vér csörgedezik? Mitől nemesibb az atyám vére, mint a legutolsó koldusé? Hisz nem a munka számít? Nem az erőbefektetés? Ezt tanítják nekem, amióta élek, és úgy játsszák ki a saját rendszerüket, ahogy csak akarják, hogy nekik meg a családjuknak jobb legyen! De végső soron... Legalább hisznek valamiben. Olyan eltökéltséggel, hogy a hit erőt adjon, megszilárdítsa akaratukat, akkor is, ha nem is igazán nevezhető jónak az, amiért harcolnak. Én most képtelen vagyok hinni. Megtanultam valamit a Csillagifjútól: kérdezni. Megingani. Hitetlenkedni. Elvégre a kérdés, az érdeklődés nem rossz. Az út a fejlődéshez, valami újhoz. Néha többet tanulhatsz egy kérdőjelből, mint egy fel-

kiáltójelből vagy pontból. Végső soron mégis azt jegyzik meg az emberek, amit mondasz, nem azt, amit kérdezel. Sokkal biztonságosabb ez így, mert ha egy kérdésre bárki adhat választ, elveszik a világ materialitása és valóságérzete, de ha valaki szép szavakkal kinyilatkoztat egy igazságnak tételezhető, végső soron mégis szubjektív véleményt, megnyugodhat mindenki, hogy már nem kell többé választ keresni. Így már csak annyit mondhatok, nem szeretnék egy ország bizonytalan uralkodója lenni, nem leszek az, akit elvárnak, csupán akkor, amikor készen állok rá. Lehet, ez sosem történik meg. De egyelőre meg kell találnom, mi lakozik az elvárt szerepek mögött... És miben hihetek igazán.

Fattyú: Persze! Ez csak hazugság, hogy közel maradhass a trónhoz és kivárhasd, amíg megkapod… Mert eddig sem mertél tenni soha semmit a céljaidért!

Király: (hol az egyik, hol a másik fiára pillant) Ez a különbség köztetek. Amíg egyikőtök odaadó, már-már elvakult szeretettel viszonyul hazájához, s az ezt jelképező Csillagifjúhoz, addig a másikotok elpusztítja, még ha nem is szánt szándékkal. (a Fattyúra pillant) Mi biztosítja azt, hogy nem tennéd ugyanezt a Birodalommal? Hisz a hatalmat és elismerést annyira üldözöd, hogy ezért a fővárost is romba döntenéd és harc, gyűlölet martalékává tennéd. Ez azonban nem jelenti azt, hogy te készen állnál a megkoronázásra. (tekintete a Hercegre siklik) Jószívű vagy, de naiv és ha erőteljesen kéne fellépned, képtelen lennél rá, hagynád, hogy a barátaid eláruljanak! Azonban az uralkodás által nyújtott erő és hatalom már valóban megillet: ideje, hogy urald a saját életedet! Örülök, hogy végső soron bölcs emberré neveltelek.

Boszorkány: (nevetve áll fel a sarokból) Bölccsé? Te? Na, persze! Esetleg az átkozott élet, amit teremtettél az önzőségeddel!

Király: (csúnyán néz rá, de nem méltatja szóra, visszavezeti tekintetét a fiára) A lényeg, hogy büszke vagyok rád. (felveszi az uralkodói nyakéket a földről) És semmi szükség nem lesz még arra, hogy bárki átvegye a helyemet.

Herceg: Tehát minden hazugság, gyilkosság és önfeláldozás haszontalan és céltalan volt?

Király: Csak akkor, ha nem tanulunk belőle semmit.

Herceg: És szerinted miért van ez?

Király: Mert mindkettőtöket tönkretettelek.

Boszorkány: Eddig ez a legértelmesebb dolog, ami elhagyta a szádat!

(a szereplők elhalkulnak, megmerevednek)

Halál: (gyönyörű nő képében jelenik meg, karcsú testét fehér ruha fedi, a Csillagifjú kezét fogva lépdel el) Vess rájuk egy utolsó pillantást!

Csillagifjú: (lassan sétál be, fény veszi körül) El kell búcsúznom tőlük?

Halál: Nem, mindig velük maradsz… De közben velem is!

Csillagifjú: Fájni fog?

Halál: Csak utazni fogunk, amíg meg nem érkezel.

Csillagifjú: Hová?

Halál: Ahová meg kell érkezned.

Csillagifjú: Megvédesz?

Halál: Hiszen a Halál selyemölelése a végső nyugalom és biztonság legigazabb létformája! (finoman átkarolja, homlokon csókolja)

Csillagifjú: (bólint egyet) Még utoljára… (a Herceghez lép) … szabad?

Halál: (bólint)

Csillagifjú: (átöleli a Herceget) Örülök, hogy egymás végzete lehettünk. Bevezettél egy világból, ami nem fogadott el, egy másikba, amit nem ismerhettem meg igazán, de mellettem voltál az egész út során, végül pedig… Megszabadultam a kettősség átkos bilincsétől. Köszönöm. (ismét a Halálhoz lép, megfogja a kezét, együtt mennek tovább, sötétség borul a színpadra)

36. jelenet

Herceg: (amint újra fény vetül a látképre, egy térképpel sétál be, elmerülve figyeli a pontokat, végigsimít egy nagyobb városon, vagy ha úgy tetszik: az Esthajnalcsillagon)

Boszorkány: Még mindig álmodozol, bolond fiú? Még mindig hiányzik?

Herceg: (megfordul, a lapra fúj, fények táncolják körül, majd az égbolton felsejlik a térképen szereplő minden csillagváros, a főváros a legtündöklőbb, mintha frissen mázolták volna rá) Mérhetetlenül. Érzem, hogy itt van, hogy mindent körbeleng, látom, milyen gyönyörű… és mégis önzőn vágyom arra, hogy a karjaimba zárhassam... Vagy legalább a fájához elmehetnék, de az sem adatott meg neki! Biztosan gyönyörű fehér akác volna…

Boszorkány: Síron túli szeretet, mi?

Herceg: A legtisztább.

Boszorkány: (rezignáltan) Te is tudod, hogy minden folt a térképen egy csillag kiontott vére. Áldozatok nemes ezüst fájdalma. Olyan áldozatoké, amelyek szükségesek, hogy ez a bolond élet tovább sodródjon a megfelelő mederben.

Herceg: Tudom, igen, tudom, hogyne tudnám! (csattan fel) Felkészítettél rá, hangsúlyoztad ezerszer. (megváltoztatott hangon folytatja) „Ne szeresd meg őt, te, bolond! Ne kerülj hozzá túl közel, balga! A végén úgy is el kell engedned!", de igazad volt… Nem tudtam uralkodni magamon, és hagytam, hogy kilopja a szívemet a bordáim kalitkájából, és most… (alsó ajkába harap, amíg csillapodik remegése, elhaló hangon fejezi be) jobban fáj, mint eddig bármi valaha. (Elejti a térképet, az ég egy pillanatra elmosódik, majd kitisztul.)

Boszorkány: Boldogtalan lett volna, hiszen nem volt sem ember, sem csillag igazán, mert a kettősség gátolta mindkét lehetőség kibontakozását. Nem találta volna meg az otthonát... Önmagát. Hidd el, jobb ez így. Tudom, hogy nehéz, de tudod, miért vicces az Élet? Csak úgy suhan tovább, nem törődve azzal, milyen fájdalmakat él meg az ember. Kacéran felpofoz, majd annyit mond: tovább kell lépni.

Herceg: Könnyű azt mondani…

Boszorkány: (keserűen elmosolyodik) A Csillagifjú mindig veled lesz. Az elmédben, a szívedben, s mi több, a város minden zegzugában. Sosem menekülhetsz, csak megtanulhatsz együtt élni vele. A jelenlétével, ami mégis hiányérzetet szül.

Herceg: (odafordul, majd lassan elindul felé, hogy a végén futólépésben vetődjön a Boszorkány mellkasának, és követelőző gyerek módjára ölelje magához a nőt)

Boszorkány: (megszeppen, de nem löki el) Jól van… (hátára simít) Majd jobb lesz, hidd csak el…

Herceg: Ez egy jóslat? (kérdezi pimasznak szánva szavait, de nem elég éllel a hangjában)

Boszorkány: Megmondom én, mi a jóslat: bedoblak egy szakadékba, ha jártatod a szádat! (finoman felsapkázza, majd tincseire simít) Balga fiú… (elhúzódik kis idő múlva, felveszi a földre esett papírost, kivezeti a Herceget, akár egy kisfiút, aki végre az édesanyjára talált)

37. jelenet

Mesélő: Sokan zengnek különféle változatokat a történet befejeztéről. Egyesek szerint a lázadók győztek, és újra a Régi Rend vette át a helyét mindannak, amit a Király a Mágia segítségével alkotott. E szerint a változat szerint azok, akik szembe mernek szállni azzal, ami nem megfelelő a számukra, a végén mindig dicsőségben részesülnek. Mások úgy vélik, a Herceg elnyerte megérdemelt

jutalmát azért, mert önmaga boldogságát a Sors kezére adta, hogy cserébe a Birodalom egységét kaphassa. Az áldozat és a munka meghozza gyümölcsét, tanítják ezek a mesélők. A Sors azonban nem emelt a valóságba ilyen eposzi történéseket. Valójában a Király még sokáig élt, újra házasságot kötött, s idős korára ugyan, de a sok fattyú gyermek mellett végre vér szerinti örököst nemzett. Ő jogosult a vén kujon után a hatalomátvételre. Ilyen hát az élet: van, aki feláldozza mindenét, az életét, a szívét, a vágyait, a kitartását, az akaraterejét kínálja fel ezüst oltáron, és a Sors mégis előnyösebb lapot oszt olyasvalakinek, aki még csak nem is érti meg a saját kiváltságos helyzetét. Mégis mit lehetne tenni? Még ebben a teljesen más világban is túl sokat jelentett a vér, amely hatalommal ruház fel és kötelez, így pedig sem a Herceg, sem a Fattyú nem kaparinthatták meg a trónt soha, akár érdemesebbek lettek volna rá kisöccsüknél, akár nem. Csupán a szívükben rejlő vágyakozás beteljesíthetetlensége által szült űrt érezhették igazán magukénak. Nevezhetjük ezt veszteségnek, bukásnak, ami eleve elrendeltetett lett volna, ha meg sem próbálnak változtatni a helyzetükön. És ti... Mertek harcba szállni a Jelennel, hogy formálhassátok a Jövőt? (mosolyog, elhallgat, a fény kihuny)

III. Ébredés

38. jelenet

(egy hálóban hatalmas kétszemélyes ágy nyugszik, amelyben két alak pihen összebújva: a Csillagifjú és a Menyasszonya)

Csillagifjú: (hirtelen ül fel, hevesen szedi a levegőt)

Menyasszony: Mi a baj, kedvesem?

Csillagifjú: Én… (levegőért kap) Iszonyúan furcsa volt…

Menyasszony: Micsoda? (ül fel, hogy közelebb kúszva oldalához simuljon, átkarolja)

Csillagifjú: Mintha minden igazi lett volna… Én pedig… Meghaltam? (mellkasához emeli kezét, hogy megbizonyosodjon afelől, nincs-e átszúrva)

Menyasszony: Ne beszélj ilyen bohó badarságokat! Csak álom volt!

Csillagifjú: (lassan megnyugszik) Valóban… (A kezébe akad a nyakában lógó medál, ami tökéletes mása a Lapis de potestastnak.) Csak egy álom… (bólint, hogy saját kijelentésének igazságértékét hangsúlyozza, de talán nem is igazán hisz abban, amit szavakba öntött)

Herceg: (beront, liheg, mint aki futott) Beszélnünk kell! (Egy végtelennek tűnő pillanatig egymás szemébe néznek a Csillagifjúval a mozdulatlanságba kövülve.)

Mesélő: (csupán a hangja visszhangzik) Érdemes-e az ember a második esély lehetőségére? Esetleg olyan hitvány, hogy újra és újra ugyanazokat a hibákat követi el, megásva a saját sírját? Ki mered használni az új lehetőségeket? Megmered élni az álmaidat, hogy valósággá válhasson minden ábránd? Megélheted azt a pillanatot, amikor kijelentheted: „Igen, tudom, ki vagyok és mit akarok elérni!" Ez azonban már… Egy másik történet! (sötétség borul rájuk)

(Vége)

Székely-Benczédi Endre

Elvétett lépések

Néha kibuggyant
egy-egy szilárdabb sziget
a sárból.

Észre sem vettük,
amíg buborékról
buborékra léptünk,
mert átjáró kellett,
néhány biztonságosnak látszó
dudor az életünkben,
akár a hajnalig tartó
álom…

Féléber szemünkben
mindig késve kelt a Nap,
s elvétettük a lépést,
mikor nyugodni készült.

Szemérem

Hatalmas összezárt combok
a dombok, nehezen
húzza le róluk a napfény
a ködbugyit, szemérmet
takar sokáig az árnyék.

Harmatos bokrok az árok-
takarók, közöttük csak
a langyos déli szél motoz.

Valami vágyféle csillog egy
aprócska tükrön s illat-
jelekkel üzen a virágcsokor...

Csatáné Bartha Irénke

Várakozó csend

Valahol vár a csendben
egy elkószált pillanat,
egy mosoly a régi kertben
a virágzó gesztenyék alatt.

Valahol vár a csendben
az idő, forgása meg nem áll,
hív, üzen, múltba, jelenbe
a nyár veletek belopta magát.

Valahol vár a csendben
egy gyöngyházfényű gondolat,
s ha ránk hull a végtelen sötét,
csillagszirmokként szóródunk szét...

Márton Károly

Átfesti körmét

Átfesti körmét,
Mert alatta élet van
És feketeség.

Öntisztulás

Tegnapi ital
Újra a terítéken.
Öntisztulással.

Jégkorszak

Beköszöntött a
Jégkorszak a pohárban.
Hűti kékségem.

Túlórázik

Nem hatalmaztam
Fel, s mégis túlórázik
A köhögésem.

Nyelvtelenül

Nyelvtelenül, mint
Lánchíd oroszlánjai,
Sziklában barlang.

Lélekvándorlás

Kölcsönt kaptam csak
Egy bizonyos időre.
Lélekvándorlás.

Tűzre hajítom

Tűzre hajítom
Hasított fadarabom.
Ég fogpiszkálóm.

Emlékező

Kórémuzsikám
Elővettem és játszom
Gyermek-magamnak.

Rabszolgasorsom

Mint hű eb, kísér
Születéstől halálig
Rabszolgasorsom.

Szerelemhez

Óh, óh, szerelem,
Még mindig elhiszem
Hazugságaid.

Télutó

Vízcseppek hullnak,
Bár nincsen esőfelhő.
Zúzmara olvad.

Átváltozások

Meghalsz a fényben,
Gyászolnak feketében:
Átváltozások.

Igazi halál

Ha az emléked
Veled együtt temetik,
Igazi halál.

Brauch Magda

Álom, álom, édes álom...

Van ilyen egyáltalán?
Biztosan van. Nekem ritkán van benne részem. Miért?

Az álomfejtésben, álmoskönyvekben nem hiszek.

Saját álmaimat általában meg tudom okolni, magyarázni. Nem „tudományosan", de elraktározódott emlékeim, egykori tapasztalataim, gondjaim alapján, melyek többé-kevésbé valósághűen, olykor furcsa, szürreális formában álmaimban vissza-visszatérnek, felbukkannak.

Bár nem mindig — vagy csak részben és zavarosan — emlékszem vissza álmaimra, mégis — némi túlzással szólva — össze tudnám állítani belőlük az életrajzomat is.

Az álmok nem hazudnak — mondta a világon legnagyobbnak elismert magyar költőnk és én igazat adok neki, hiszen — mint említettem — az én álmaimat is nagyrészt egykor átélt, valóságos események töltik ki. Egy másik költőóriásunk — József Attila — szerint az álmodó faluban „szorongó" álmok szállnak. Ezek sem hazudnak: a két világháború közötti magyar falvakban kenyérgondokkal küzdő szegényeknek nemigen lehettek édes álmai.

(Megint fölvetődik a kérdés: egyáltalán van ilyen?)

Az én álmaim is — a költőtől kölcsönzöm a szót — szorongók. Nem borzalmasak, nem félelmetesek, csak általában kellemetlenek, nyomasztók, zűrösek. Visszaköszönnek bennük életemnek olyan nehézségei is, amelyeket vagy sikerült legyőznöm, vagy túl vagyok rajtuk, lecsengtek, elmúltak, megoldódtak, mégsem a diadal, a szabadulás, a megkönnyebbülés jelenik meg, hanem a — gyakran — reménytelennek látszó helyzet.

Miért van ez így?

„Oly korban éltem én e földön,
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra."

— írja egy másik költő-óriásunk (szerencsére sok van belőlük), Radnóti Miklós.

Na, persze, az más. Ő a vészkorszakban élt, üldözöttként, „folytonos veszélyben, bajban".

De vajon én, azaz mi — a nemzedékünk, a korosztályom — csak „édes álmokat" hozó, békés, boldog időkben élt? Hiszen, ha meggondolom, kisgyerekként Radnóti „kortársa" voltam, átéltem a világháborút, menekülést, utána a nincstelenséget, lakáskrízist, a sztálinizmust, az 56-os események utáni megtorlás időszakát, majd évtizedekig a hazai diktatúra teremtette, tarthatatlannak tűnő — és mégis eltűrt — állapotokat, nem beszélve a szubjektív nehézségekről, családi gondokról, bajokról, olykor tragédiákról. És mire ezeken túljutottam, megoldotta azokat a történelem, vagy sikerült legyőznöm — eltelt fölöttem az idő.

Petőfi 22 és fél évesen írta le ezeket a sorokat:

„Elfárasztott engemet a szenvedés.
Be sok búm volt, örömem meg be kevés!

Bánatomból egy nagy árvíz lehetne,
örömem kis sziget lenne csak benne."

(Hegyen ülök)

Egy ilyen fiatal ember már megismerhette a szenvedést?

Igen, 22-23 évesen akár én is írhattam volna hasonló sorokat, ha költői tehetséggel megáldva születtem volna.

Mégis hibásan állítottam, hogy álmaimból összeállíthatnám az életutam történetét.

Az álmok nem hazudnak. Az enyéim sem. Csak éppen... elrejthetik, el is torzíthatják a valóságot.

Ez nincs jól. Mert életem során sok jóban is volt részem: örömökben, sikerekben, elismerésben, helytállásban, szeretetben, szerelemben, jókedvben, olykor még viszonylagos bőségben is. Álmaimban sok szép, kellemes, kedves, szívmelengető élmény is visszaköszönhetne.

„Édes" álmaim még sincsenek — ne is legyenek, utálom a giccset —, de szépek, kellemesek is nagyon ritkán.

Hol van itt a hiba?

Csakis bennem lehet. Pedig nem vagyok sem pesszimista, sem depressziós alkat (legalábbis úgy gondolom). De az álmairól senki sem tehet. Én sem.

Talán nem vagyok teljesen normális?

Az meglehet.

De most már ez sem számít.

G. Szabó Ferenc

Vetésidő

Leírt mindent, amit le lehetett,
élete elkopott árva szerelem,
mondhatnak bármit, ugyanaz,
fáradt hitlevelei szállnak
a szürke ég felé.

Át van lőve mindene,
tüdeje, szeme, szíve,
csontjait rágja a létzárda szörnye
beérett kábult pihenésre.

Elvesz, szacskálva lesz
a múltak maradnak vele holnap is,
verseit elveti, a ház körül
ha eső lesz, kicsiráznak.

Kacsó András

Küküllő-sors
(V.)

Pitypangmező

Furcsa látvány, bár kedvező:
érintetlen pitypangmező.
Nem bántotta eső, se szél,
mag-millió indulni kész.

Zöld bársonyán trónol, figyel.
Nem társalog mindenkivel,
szomszédjában sincs más virág:
Pitypangország, pitypangkirály.

Megannyi helyes bóbita,
rámosolyog a Hargita,
havat küldhetne, hideget,
de nem teszi, csak integet.

Gyermekkor, játék, álmodás,
nevetés, pitypangáldomás,
vigyázzatok rám, vén hegyek,
ne hagyjátok, hogy nagy legyek.

Reggel

Kinn, a téren, szajkó kiált,
most röpteti kócos fiát:
krő-krő-krá,
öltözz már, itt a nyár!

Itt is lenne, ott is volna,
egész májust letarolta:
pitypalatty,
nem mondott a fürj tavaszt.

Odébb a vetési varjak
behívták a lakodalmat:
kár, kár, rár,
eső kéne, sár, sár, sár.

Száraz ágon csóka csattog,
tollazatán napfény pattog:
csakk, csakk, csakk,
nem fürdesz ma harmatban.

Fecske villan át a légen,
ablakomban sír a fészke:
csipp-csivitt,
ne kíván azt, ami nincs.

Láthatáron felhőt nézek,
előtte a gólyafészek:
kep-kelep,
máma lesz majd jó meleg.

Verébsereg egyre fújja
— elhalkul, majd kezdi újra —
csip-csirip,
réten virág nem virít.

Nyárra jöhet akár nyár is,
madár-népnek ideális:
aj-jajj-jajj,
kedvem szárad, az a baj.

Cseresznye, meggy...

Cseresznye, meggy székely gyümölcs,
jól tudja ezt Farcád, Sükő,
s most minden kertben láthatod
piros gyöngyét az ágakon.

Az Isten jó termést adott
— áldott gyümölcs-vasárnapot —,
jut mindenkinek, aki kér,
madár, kukac is belefér.

Hogy folytassam e költeményt?
Meglepetés a meggylepény,

üstben rotyog lekvár, leves,
fahéjas és szegfűszeges.

Létrák hegyén cseresznye-orr,
termést kínál fa és bokor,
csak nézzük s nem bírunk vele,
talán egy hordó kellene.

Ennyi gyümölccsel kész a káosz,
így jutottunk a pálinkához:
cseberbe, kádba cefre gyűl,
s közéje jókedv is vegyül.

Széna-szív

Szél ha lebben, éj ha illan,
feléd száll a szénaillat,
kasza suhog, dől a fű,
fénnyel a kedv elvegyül.

Peng a kasza, új a fénkő
— nem kerülget most a ménkő —,
rázd a rendet harmaton,
száradjon a friss napon.

Kicsi madár, nyúl vagy kígyó
— apró legényt boldogító —,
az a barna nem bagoly,
esetleg egy hangyaboly.

Font korsóval vízért járni,
gyíkra, mókusra vadászni
komoly gyerekfeladat,
legyen csuprod, poharad.

Medve nem volt akkorjában,
bizonyára fájt a lába,
ha eszedbe is jutott,
sántikálva elfutott.

Forrás vizét gonddal merjed,
mert az iszap lopva terjed,
ízes beszéd, tiszta víz,
fülnek balzsam, szájnak ír...

Szénaboglyák sorban állnak,
és az idő rajtuk szárad,
egyszer minden véget ér,
halad veled a szekér.

Forgatom a fejem, hátha
elér egy kis szénanátha,
parlagon sok szénafű,
éveimben elmerül.

De az illat és a távol
órád lapján visszaszámol:
elröppenhet sok nyarad,
széna-szíved megmarad.

Gombák

Erdő-mező a nagyvilág,
közepében Gombaország,
egyik császár, másik király,
gombaurak, gombaszolgák.

Lépten-nyomon mutatkoznak
bocskorosok, tuskók, bunkók,
piacra is jut belőlük,
kaphatsz értük néhány bankót.

Rejtőzködő, előkelő
szarvasgomba igen drága,
kutya hozza, disznó túrja
szerencsések kosarába.

Ámítgatják a vargányát,
majd szárítják gombapornak,
az se számít, hogyha nyüves,
nyugat viszi... pástétomnak.

S marad nekünk az apraja:
szegfű, csiperke, meg róka,
őzláb, fenyőalj, keserű,
lófing... s néhány bolondgomba.

Szád cserepes, kezed kérges.
Ne légy gomba, ne légy mérges,

se lapos, se túlhevült:
hallgass tücsökhegedűt!

Nézd az erdő martalócát,
ezt a légyölő galócát,
három legyet elkapott,
büszkén emel kalapot.

Lehetsz víg, vagy lógó orrú,
akárcsak egy vén tinórú,
ím, leszedtem előled,
rántotta lesz belőle.

Ehető-e, vizsgáld újra,
csiga marja, kukac fúrja,
szél szárítja, nap aszalja,
kerül mégis az asztalra...

Gyalog-gombák regimentje
kivonult a lenge nyárba,
eső s langyos naplemente
érleli őket kosárba.

Ha a tenyered...

Ha a tenyered alma,
a szószegés hatalma
költözne halk szívembe,
kőtáblás életembe.

Ha a tenyered árnyék,
érted hajóra szállnék,
elmennék vad vizekre,
törvényekben evezve.

Ha a tenyered rózsa,
tövisem szélbe szórva
tán kinyílnék egy percre,
imám feléd lehelve.

Ha a tenyered balzsam,
gyógyíts, segíthetsz rajtam,
maradj vezérlő fényem,
jó csillagom, reményem.

Ha a tenyered fészek,
mikor szemedbe nézek,
jómadár múltam látom,
s lecsendesült világom.

Évszakok...

Felhők mögé elbújt a nyár,
néha-néha kikandikál,
kopogtat s vár, mint az öröm,
mely nem lép át a küszöbön.

Foltos felhők, konok ködök,
sár ösvényed s a börtönöd,
figyelheted víz-önmagad:
nedves lelked s az álmokat.

Sarlós a Hold, de nem arat,
jön újabb eső-pillanat,
beléd oltják dohos szelek,
ragyák verik a kertedet.

Tél volt, tavasz, majd jött a nyár,
kikelet rétjén megtalált,
nyarunkból lőn keserves ősz,
ki érti ezt a rongy időt?

Fecskék

Tavasszal visszatért a fecskénk:
megvolt a ház, megvolt a fészek,
madár-fiunk, madár-menyecskénk
örömmel látta, nincs enyészet.

Verébhad várta perlekedve,
patvarkodva az érkezőket,
cikázó szárnyak harci kedve,
s az ősi jog előzte őket.

Villám-tavaszban, égi szóra,
légi sugallatot követve
— buzdít az Úr sok szépre, jóra —
így lett madár, így lesz a fecske.

A telet csöndben átalvó tárgy
szénájában pezsdült az élet,
tollbölcső volt, majd nyugtató ágy,
beszélt a ház, beszélt a fészek.

A nap rá nyugatról sütött:
fiókák fürödtek a fényben,
így telt sok fecske-délután
beszédben, munkában, reményben.

Nyugatról kélt viharok hozták:
eljött a pusztulás, az átok,
a fájdalmat egymásnak mondták
fecske-rokonok és barátok.

S míg a fészek megsemmisült
az orkán-füttyű szélvonatban,
öröm elhalt, remény kihűlt:
fecskék villáztak alkonyatban.

Esővé, vízzé vált a vágy,
világokon átcipelt álom,
nincsen család és nincsen ágy,
kedvem is eltűnt, nem találom.

A napok csendben teltek el
— míg az esők egymásra hulltak —,
ám egyszer felvillant a jel,
feledve bút és szörnyű múltat.

Fecskék hozták az út sarát,
ablaksarkukba házat szőttek:
napfényes álmuk új nyarát
kölcsönadták egy délelőttnek.

Nyárfogyatkozás

Ma éjszaka eltűnt a Hold,
esti sétáján elfogyott,
nyomában egy csillag loholt,
s varázsa így is elkopott.

Nézték, követték a csodát,
hol tehették az emberek,
s ő hagyva égi birtokát
lassan kihunyt, kiszenvedett.

Néha így fogy a gondolat
— vezérszárnya árnyékba hull —
s feledve hitet, álmokat
éber elméd bealkonyul.

Napfény elől, világ elől
háta mögé elrejt a Föld,
semmibe ért utad fölé
homlok-redőd bús árnyat ölt.

Utad végén a Nyár nevet,
ki szintén eltűnt, elszökött,
s most téged szólít, incseleg
felhők ágyán, ködök mögött.

Villám őrzi, esőkaput
döngetne bár, nem szabadul,
s féreglyukába húz a múlt,
mikor az évszak elfajul.

Hívogatnak emlék-nyarak
s talán egy újhold-áldomás,
néhány felhőtlen pillanat,
míg dúl e rút nyár-látomás.

Érik már...

Augusztusra nyílt a kapu,
s érik már a hargasmagú.
Kék a szilva fenn a fán,
le kell rázni szaporán.

Íze mézes, húsa omlós,
lehet akár... szilvásgombóc,
katyó, kompót, aszalt szilva:
sorsa máris meg van írva.

S kinek nincsen ereje,
szilvaízes-derelye
inát, ízét rendbe hozza,
nem gubbaszt itt kókadozva.

Szilvaszedés férfimunka
— medve jár az udvarunkba' —,
a férgese megy a kádba:
vitamin a pálinkádba'.

Egy hónappal hamarabb
jut az üstbe az anyag,
kieresztjük ötven fokon,
ha nem bírod, ne vedd zokon.

Ne örüljünk ám nagyon,
nincsen benne sok haszon:
mert a korán amit hoz,
az hamarabb el is fogy.

Egy hónappal elébb jár
ez a huncut őszi-nyár,
figyeljétek, kél-e már
pókvitorlás ökörnyál.

Hát visszatért...

Hát visszatért a nyári kedv,
a határ fényekben remeg,
gereblye, villa kézben jár,
ég bársonyában vércse száll.

Izzad a rét, szárad a rend,
a munka hallgat, mint a csend,
míg dolgozol, ne légy laza,
egy fecske igyekszik haza.

Ami a nyárból elmaradt,
bevégzi most a pillanat,
mely villanyélre alkonyul,
barázdádban szalad a nyúl.

Tornyod építed sarjúból,
hited a csordavályúból
s ha elhagynád az itatót,
dungó dorol majd altatót.

Mezők virágos balzsamát,
zizzenő szénád illatát
amint magadra öltözöd,
az első csillag rád köszön.

Sárga virág

Kertemen túlnőtt egy virág,
kit csábított egy új világ,
engedetlen szándéka bölcs:
ismeretlen és ismerős.

Kételyt, borút fészkébe fojt,
mutat derűt, reményt, mosolyt,
sárga virág, sárga öröm,
rejtélyét, titkát feltöröm.

Látom, nem mulat egyedül:
oldalán tücsök hegedül,
s szirmán darázs, dongó, ha dong,
csárdást rop hold s a napkorong.

Suttognak néki éneket
méhek, csábos-szerelmeset,
elviszik kéjét, mámorát,
nektár-gyöngyét, aranyporát.

Figyelmeztetném: jaj, de kár,
sárga virág, elszáll a nyár,
szólhatnék bár, mégsem teszem,
kényét-kedvét el nem veszem.

„Fény felé törni szabadon,
túllépni lomha gátakon,
világra tárni ablakot,
szomjazni hajnalt, harmatot."

Míg pörög sárga rokolyád,
s álomba hívó nyoszolyád
illata vonz, nászod ha hív,
dobbanhat érted lárva-szív.

Lényedben ott a liszt, a méz,
érték ez is, mi nem kevés:
sütőtök álmod, ím, bevált,
sárga virágban sárga nyár.

Ráduly János

Félpercesek

ÚJRAKEZDÉS MARADOK

— Né, a falu jól tudta — panaszkodik Irénke — hogy a beteg férjemmel valósággal nyomorogtunk. Fokozta a bajokat a sok ivászat. Ugye, munkára szegődtem külföldre, onnan küldözgettem pénzt. Mikor hazakerültem, újra bebútoroztam a szobákat. Aztán arra ébredtünk, — jaj, mondjam-e? — hogy egyszerűen nincs mit enni. Itt hagytam a férjemet, öregek gondozását vállaltam.

— És a férjed?

— Sorra eladta az új bútorokat, eladta az új ágyneműt, leszerelte a szobák közötti ajtókat, azokat is útnak eresztette. Most, hogy meghalt, újra fogom kezdeni az életet. Örök újrakezdés maradok.

BECZE

Beszélgetjük, bor mellett, hogy a családneve kinek milyen régi? Becze ügyész úrra került a sor.

— Na, és a te neved, a Becze?

— Régi világi személynév, az egész magyar nyelvterületen ismert.

— Akkor te ISMERT ember vagy — mondtuk szinte kórusban.

— Ez van, de ezen túlmenően én vagyok a világ legboldogabb embere.

— Miért?

— Azért — azt mondja —, mert engem egy életen át becéztek.

A LELKE LOBOGOTT

Lajos lelépett a kocsma legalsó lépcsőjéről, s megfogta a falnak támasztott kerékpárt. Töpi, a kis hófehér kutya odaszaladt az első kerékhez, s kezdte rángigálni.

— Miért haragszik a kiskutya? — kérdeztem.

— Azért, hogy nem forog a kerék. Sietteti a gyors elindulást. Nézd meg, ha felülök.

Lajos átlépett jobb lábbal a kerékpáron, Töpi pedig rögtön elindult a kerékpár előtt. Elegánsan szaladt, hátra-hátra pillantott, megy-e a jármű?

A lelke lobogott az örömtől.

Beke Sándor fordításai

Mariana Bojan
(1947–)

Repülésben
(În zbor)

Megváltozott az év,
Vagy a század,
Vagy az én szívem.
Levált az Örökkévalóságtól,
mint a puskacső
útjába
felröptetett
madár.

Szomorúságomat elvittem
(Mi-am dus tristețea)

Szomorúságomat elvittem
a Felhők Terére,
ahol egy öreg kutya
és pár névtelen sír várt...
Itt kedvére sírhat
egy bolond angyal ölében,
mely úgy követ csoszogva,
mint gyermekkortól
gyógyítatlan teremtmény.

A világ szíve
(Inima lumii)

Késői szeretettel
Érkezett a nyár,
S felgyújtotta az ösvényeket.
A világ szívét keresi,
Hogy virágot helyezzen rá.
De a világ szíve,
Hogy rossz sebétől
Meggyógyuljon,
Épp elillant valahová.

* * *

Megfagyott a Hold.
Az idő jégtábláján
nem repülnek a testek.

Letérdelve a szívemen
(În genunchi pe inima mea)

Térden járva meddig baktatsz
még a szívemen,
mint egy halott szigeten,
partra terelve
az élet elkábított apró hordalékait?

* * *

Láncra verve megálmodtam angyalom.
Én hóhér kellett volna legyek.

Húsvét éjszaka
(Noapte pascală)

Visszavonulok a könyvből,
aludni szeretnék egy kicsit.
Hajnalban
az idő jégmezején
levágják a bárányokat
s a többi repülni
nem tudó testet...
Sápadt félelmet álmodok
áthaladni a fényben.
Az utca végén
átváltozik egy ember.
Amikor felébredek,
sírokon fog énekelni
a hullámzó zöld fű.

Az öreg
(Moşul)

Az öreg lelke
Szénásszekér volt,
S nem fért be a porta kapuján.
Akkor
Szent Péter
kinyitotta a Mennyország Kapuját
és beengedte őt.

A remény jele
(Un semn al sperantei)

Ne kérdezd, ki vagyok,
én nem kérdezlek téged,
mit akarsz tőlem.
Átitatom magam
tintád mítoszában
és úgy tűnik,
hogy elvégre létezem.
Rajta keresztül fejemből
kivezetem a fáradt sereget,
s a kutyát a szívemből,
anélkül, hogy valaki megállítana
a Kapunál.
Tudom, hogy valahol
elrejtőzött egy kiáltás.
A Remény jele lenne?

Játék
(Jocul)

Las Vegasban, a költészet városában,
csoportosan sétálnak a költők.
Veszélymentesen átjutottak az óceánon.
Antilopok lettek
egy amerikai Disney-ben.
Amerikai nép vagyunk
és ázsiai nép.
Bármik lehetünk, ha akarjuk.
A reggelinél sajnálkozás nélkül
megesszük a hőseinket.
Olyanok vagyunk, mint a macskák,
melyek szerelmes játékot is képesek
összehozni egy pálcikával.

Zsákutca
(Impas)

Minden évben ugyanaz
a kimerült hadsereg ereszkedik alá...
Tiltakozik az ég, Uram,
vagy eszményeink kerültek zsákutcába?

Önimádat
(Narcisism)

Milyen boldogság
Szerelmes lenni
A mások által
Megvetett dolgokba.
Lehet, hogy nem szerettem
A testem,
De a szememnek
Jó lenne
Elküldeni
Egy szerelemes levelet.

* * *

Gyermekem az idő karjában
Énekel és táncol...
Kislányom, ha majd eljön a tél,
a szem tele,
S a ház is megfagy,
S a város is megfagy,
S a nyár is megfagy,
A könny lábán
Vajon tudni fogod-e,
Hol keresd a világ szívét?

Guernica

Picassónak

Az álomkertek füstölögnek,
A halak elpusztultak,
A házak leomlottak.
Kapuk éjszakája...
Izzadt madársereg
Fárasztja a küszöböket.
Sebzett a gyermekkor fészke.

A lámpás nem ismer fel senkit.
A csillagok eltávolodtak.
Isten veled...
Az álmok szára minket
Visszatérít a könnybe.

A rózsa belsejében
(Prin miezul de trandafir)

Kém a rózsa belsejében,
Ezt gondolja az illat nyílvesszőjétől
Elkábított fulladozó kukac...
Vajon nem egy híres hegedű
Gyümölcse vagyok-e?

A kecskék
(Caprele)

A vén kecskék a hársfák felé
Bekerítették a Holdat...
Gyér szakálluk között a síkság
Olyan, mint egy régi ablak.
Síkság, te elborítod a lovam agyát.
A szomszéd házra gondolok,
mint egy öreg cigányasszony.
A kecskék a sötétben
A gazda életkorát csipegetik,
És mindent lelegeltek onnan,
Ami piros levél volt, s lelegelhették.

Apróhirdetés
(Anunț publicitar)

Primadonnát alkalmazunk
Fiatal komikust alkalmazunk
Súgót alkalmazunk
Énekmestert
Varrónőket alkalmazunk
Álmodozókat alkalmazunk
és bitang gyerekeket
Zsoldos katonákat alkalmazunk
Párbajozókat
Tudósokat
Reményeket alkalmazunk
Fináncmestereket
Viaszsárkányt alkalmazunk
Egy rézfúvós zenekart alkalmazunk
Ettől a perctől kezdődően
Érdeklődni az úton
Telefon 02
U. i. Részletfizetést kap nálunk.

Mikor a rágcsálók elvonulnak
(Când trec ronțăulii)

Mikor a rágcsálók elvonulnak
A természet éhes marad
Mint leshelyzetben az áruló
Megáll az aranyszarvas

Ártatlan tolvajlás
Lopott örömét kelti
Mikor a rágcsálók elvonulnak
Illetlen dolog történik

A csend helye
(Locul tăcerii)

Mint iszappal teli szárnyakkal
repülő hatalmas madár,
saját akaratodból
bebarangoltad szívem kontinensét…
Hirtelen megálltál:
megtaláltad azt a helyet, ahol együtt
érhettük volna meg a közös halált.

Ősz
(Toamnă)

Hálátlanságtól agyonfáradt
szétzúzott falevelek a hóharmat alatt...
A tárgyak apró szemecskéi
testeket számlálgatnak.

Ezek a komoly emberek
(Aceşti oameni serioşi)

Bemegyek a házba.
Levetkőzöm magamról az erdőt.
Szeget ütök a falba.

Festményt akasztok rá.
Végigfekszem
egy évszázados álom
kőboltozata alá.
Majd megfürdöm egy aszpirinban,
hogy ezeket a komoly embereket
versenyezni küldhessem
a mozdulatlan arcokkal.

* * *

Én hallgatok
Vagy az éj hallgat az érkező
Te hallgatsz
Vagy mormolva hallgat az eső
Illatok alatt hallgat
A széttaposott virágszár
Vagy az összes kezek
Melyek elsüllyedtek már

Én hallgatok
S a sötét Világegyetemben
Visszhangzik a zuhanó
Hold-tányér
Árnyékán egy óriási test
Ahogy halálos ágyára
Zuhan a király.

A galambok
(Porumbeii)

Galambfüzér
Röpköd az égen
Papírszárnyaik
Esőtől átitatva
lebegnek a föld felett...

Az ő Tejútjában
(În galaxia sa)

A Styx partjain
Arkangyalokat szárít az éjszaka.
Az Ő Tejútjában
A költő egyre kisebb lesz, kisebb.
Mint egy kiskirály,
Kit meggyilkoltak a szavak.

Kiadványaink

2020-ban megjelent

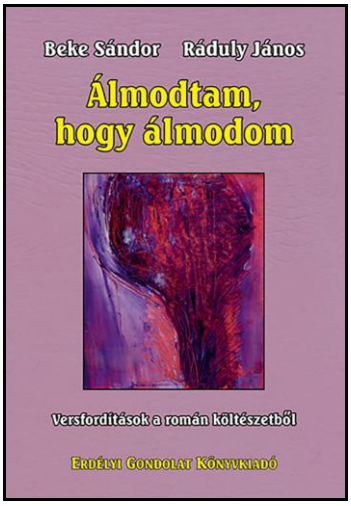

2021-ben megjelent

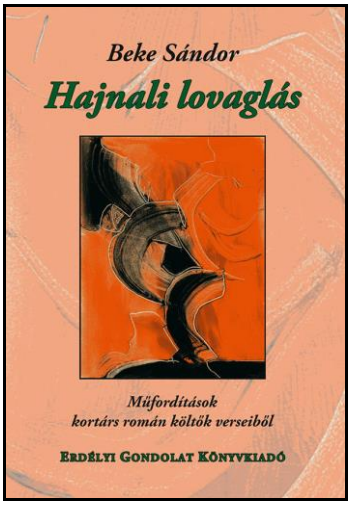

Málnási Ferenc

Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései (II)

Mint költők tenyerében a sorsvonalak

RÓZSAKERESZT

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, de a prózához közelítő sorokkal, mondatokkal, történésekkel, eseményekkel, egyetlen szakasz, 48 sor. Ezért az olvasó prózaversként is olvashatja.

A szövegkohézió a költő visszaemlékezése, történések felelevenítése, amelyeket egykori magyartanára, Fóris Gyula tiszteletére szánt, emléktábla helyett.

A szövegmondatok grammatikai kapcsolata prózaként hat, a mellé- és alárendelő viszonyban álló mondatokon belül birtokos személyjeles (-ragos) szavak fűzik össze a mondatokat és a szöveget: „himnuszai, óriásai, szívébe, suhogása, emléke, töprengése, diákjai, magunknak, asztalunkra, bal tenyerében". Egyes szám harmadik személyű és többes szám első személyű igék sorakoznak az emlékezés szövegében. Határozott névelős főnevek segítségével a költő megosztja emlékeit egykori tanáráról, előbb általánosan utal a magyar órán megismert irodalomtörténeti ismeretekre, majd konkrétan egy óra eseményeit idézve, osztálytársai nevében is, a megtanult latin mondással „jelenti": „Itt vagyunk még".

Jelentéstani elemként a szöveg felsorolását említsük, a temetői képek után a katedra mögötti üres tér, az irodalmi órák emlékei (végvárak, kolostor, Koltó, börtön, munkatábor, tömegsírok stb.), majd egy bizonyos óra felidézése és a találkozások emlékei sorakoznak. Előfeltevés a határozott névelős szavakkal jelölt, a megidézett dolgok, személyek létezése. A szöveg címe összetett szó, utalás a szövegre, alcímként azt tudjuk meg, hogy kinek készült a „rózsakereszt".

A költemény 1989-ben született, kötetben: *Madártemető.* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

A szöveg a költő monológja, bár az első sorban már megszólítja tanárát, és a szövegben idézi is latinul elhangzó szavait. Ez a latin mondás szövegköziség (intertextualitás), amelyhez irodalomtörténeti, földrajzi elemek is társulnak.

A szöveg nyelve magyar (egy latin mondással), mai, tudósítás, emlékezés, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

Rózsakereszt

Magyartanárom, Fóris Gyula emlékére

Tanár úr, akkora huzat van ebben a református temetőben! A virágok szirma is lepergett sírhantokról, a koszorúk művirágain gyöngyözik a harmat, s aranymálinkók himnuszai becézgetik a törékeny és félénk indulatszókat. A katedra mögött csupán légüres tér maradt, melyben a szellem óriásai vívódnak vétkes önmagukért, vétkes önmagunkért. A *hatalmas mű* szívébe ködfoszlányok rekedtek mindörökre. És innen mégis olyan egyszerű minden: az az eldobott és megrozsdázott mellvédő a végvárak fölött, a rózsakereszt-eszmék lampionfényében a megvillanó hóhérpallos suhogása, a faggatás egy franciskánus kolostorban, a világirodalmi ősz Koltón, az örök virrasztás egy néma börtön fölött, a legelső séta emléke a Rue de Lévis-n, az eklogák töprengése egy munkatáborban, a kőbe kalapált gyűlőletek, igen, odalenn, most már a kozmosz koponyáiban, csontvázak xilofonzenéjében, istentelen tömegsírokban, a Házsongárdban vagy a Kerepesi temetőben…
Tanár úr, eszembe jut, hogy az egyik órán valaki benyitott, és megkérdezte: vagyunk-e még? Mire a tanár úr intett, hogy várjanak, még nem szabadult fel az osztály, különben is jelesre állnak és maradhatnak még diákjai. A szünetben pedig egy-egy rózsakeresztet csináltunk magunknak, és asztalunkra tettük. És nézegettük és gyönyörködtünk bennük. A tanár úr pedig minduntalan Kazinczyt idézte: Domine frater sit forti animo. És így, idézés közben egyszer csak eltűnt… A katedra mögött egy légüres tér maradt, egy idézőjel, egy láthatatlan szellemfolt, ahová időnként mégis-csak vissza-visszatérünk: a salétromos falak közé, a gázolajjal fölmosott padlóra, hogy beüljünk az agyonviselt és telefirkált padokba, és várjuk, hogy a tanár úr lapozza már azt az elkopott sötétkék naplót, hogy fölállhassunk, kezünkben rózsakereszttel, és felelhessük: Domine frater, sit forti animo! Igen, tanár úr, itt vagyunk még ebben az osztályban. Itt vagyunk még, mint költők bal tenyerében az egymást keresztező sorsvonalak…

(1989)

„A HATALMAS MŰ”, nagybetűkkel szedett, kiemelt szószerkezet stílusértékű, azt a sokrétű, oktató-nevelői munkát emeli ki, amelyet a tanár úr élete során végzett. (Olvasóként nekem is eszembe jutott egykori magyartanárom, Fejér Miklós, akinek kisinasa voltam, de mások is, akik már az örök vadászmezőkről vigyázzák, irányítják lépteinket, akik ma is példaképeim…)

Jó és rossz hangzású szavak kavarognak a szövegben, amelyek szótári jelentésükben szerepelnek, de a szövegösszefüggésben többletjelentéssel gazdagodnak. Jelentéssűrítő szerepükkel az összetett szavak is ide sorolhatók: „rózsakereszt, emléktábla, magyartanárának (cím és alcím), sírhantokról, művirágain, aranymálinkók, indulatszókat”, egészen az utolsó „sorsvonalak” szóig. A költemény igéi azokat a cselekvéseket, történéseket sorolják, amelyeket a lírai én az emlékezésben felsorol: „lepergett, gyöngyözik, maradt, benyitott, megkérdezte, nem szabadult fel, lapozza” (E/3.), és „csináltunk, nézegettük, gyönyörködtünk, vissza-visszatérünk, beüljünk, várjuk, fölállhassunk, felelhessünk, vagyunk” (T/1.). A melléknévvel összekötött főnevek a dolgok, tulajdonságok megnevezésével is segítik az emlékező költőt: „református temetőben, virágok szirma, félénk indulatszókat, légüres tér, agyonviselt és telefirkált padokba, elkopott sötétkék naplót, költők bal tenyerében”. A határozóragos és névutós szavak a helyszínt, az időpontokat és a cselekvések, történések hogyanját jelölik: „temetőben, sírhantokról, katedra mögött, szívébe, végvárak fölött, kolostorban, tömegsírokban, Házsongárdban, itt (vagyunk), osztályban, (bal) tenyerében”.

A szóképek közül az előbb említett szószerkezethez kapcsolom az „… Itt vagyunk még, / mint költők bal tenyerében az egymást ke- / resztező sorsvonalak…” hasonlatot, amely szinte már metaforává gazdagodott, de megtaláljuk a valódi metaforát is: „rózsakereszt-eszmék”, „kozmosz koponyáiban”. S talán ide sorolhatjuk a „csontvázak xilofonzenéjében” szószerkezetet is, melyben mintha egy kis szinesztézia (két különböző érzékelési terület összekapcsolása egy szószerkezetben) is megcsillanna.

A szövegmondatok sora felkiáltó mondattal indul, de átvált érzelemmel teli kijelentő mondatokba, szerkezetileg egyszerű bővített és összetett mondatok sorába.

A szöveg verbális stílusú, de a magyarórák hangulatát idézve nominális stílusban folytatódik, majd újra igei állítmányokra tér vissza a költő egyenes beszédében, benne a tanár úr Kazinczy idézte, latin mondás, szintén egyenes beszédben.

JÖVŐ IDŐBEN — NYELVTAN ÓRÁN

A költemény eredetiben kézzel, majd írógéppel írott, a kötetben nyomtatott, szokatlan nyomdai, tipográfiai formájú, a rövidebb-hosszabb sorok egy kelyhet formálnak — így a szöveg képvers.

Központozás nélküli szöveg, az írásjeleket az olvasónak kell — ha kell — pótolni, így akarva-akaratlan az olvasó társszerzője lesz a lírai énnek. Mert a mondatok határait a sorok vége talán jelzi, de a második szakasz egy-kétszavas sorain már a vesszők kijelölte határok nélkül haladhat végig az olvasó.

A szövegösszetartó erőt, a kohéziót, a lírai énnel együtt az a bizalom, az az elszántság, hit teremti meg, amely az olvasóban is megszületik/megszülethet: együtt ragozza a jelentésükkel az életünket átfogó igéket.

A grammatikai kapcsolat laza, az első szakaszban az alany szerinti cselekvő igék, kijelentő módú, jelen idejű, többes szám első személyű alakjai, sora fűzi egybe a szöveget, a második szakasz — a kehely alsó része — pedig egy alárendelő összetett mondat. Ezt a laza tartalmi-logikai kapcsolatot az alany és állítmány egyeztetése mellett az előbb említett jövő idejű igék s a „van, leülhettek, állt" személyragos igék is támogatják.

Jövő időben — nyelvtan órán

mi születni fogunk
mi jönni fogunk
mi beszélni fogunk
mi hinni fogunk
mi örülni fogunk
mi nevetni fogunk
mi szeretni fogunk
mi emlékezni fogunk
mi lenni fogunk

„na jól van
gyerekek,
most leülhettek"
mondta
a tanár elvtárs
mikor igeragozásból
ismét jelesre
állt az osztály
ezerkilencszáznyolcvanhat
október huszonharmadikán

(1986)

Jelentéstani elemként a költemény azonos szófajú és mondatbeli szerepű, a főnévi igenevek segítségével megalkotott jövő idejű igéket említsük, amelyeknek halmozása, többszörös mellérendelt alkalmazása erősíti, nyomatékosíthatja a több oldalról megvilágított mondanivalót — az 1956-os magyar forradalom eszméje melletti határozott kiállást. Az első szakaszban szereplő igék többjelentésű szavak, mert a szövegösszefüggésben az életünket átfogó, a kezdetet és az élet végéig tartó folyamatot jelzik: „születni, jönni, beszélni, tenni, hinni, örülni, nevetni, szeretni, emlékezni fogunk". Ez a felsorolás a jelentéstani szerepével együtt szövegösszetartó erő is, mert ezek az igék kulcsszavakként is szerepelnek a költeményben.

A költemény címe még nem utal a szövegre, csak a vers elolvasása után kap határozott jelentést, amikor a jövőre készülő, a nyelvtan órán tanuló, mondhatnánk az igeragozást biflázó tanulók éppen október huszonharmadikán, közösségben, szinte fogadalmat tesznek az őket oktató, nevelő tanárukkal együtt: „mi emlékezni fogunk".

A költemény 1986-ban — az 1956-os magyar forradalom harmincadik évfordulójára — született, a *Védtelen évek.* Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 1995) című kötetben látott nyomdafestéket.

Beke Sándor verse valóságos eseményekre utaló elképzelt világképet jelenít meg, s az olvasó is a háttérismeretei alapján képet alakíthat ki magában a lírai én világképe mellé, a maga élményei alapján is, esetleg a fiatalok a szüleik, nagyszüleik elmondása alapján.

A költemény magyar nyelvű, mai, írott, érzelemkifejező, szépirodalmi szöveg.

A szöveg stílusa is szépirodalmi.

A kisbetűs, az írásjelek nélküli sorok képverssé állnak össze, jól kivehető kehely, pohár formát alakítanak ki. Jó hangzású szavak formálják a szöveget, stílusértéküket az elsődleges, a szótári jelentésre ráépülő, az érzelmi-hangulati többletjelentés adja: a közösen ragozott „születni, jönni, beszélni, tenni, hinni, örülni, nevetni, szeretni, emlékezni fogunk" igék közös ima, eskü szövegévé alakulnak át a vers elolvasása után, mert az elhangzott közös nyelvtani ragozás ezerkilencszáznyolcvanhat október huszonharmadikán hangzik el.

Az is stílusértékű, hogy ezen a napon igeragozásból (összetett szó) — jelesre áll az osztály. Mellékük sorolható a személyes névmás + főnévi igenév + segédige szókapcsolatok kilencszeri ismétlése, az említett igék jövő idejű, többes szám első személyű alakjai.

A szöveg kijelentő mondatai a költemény elolvasása után kapnak felkiáltó jelleget, a közösen ragozott igék fogadalommá, ígéretté, imává nemesednek. Az igei állítmányok a szöveget verbális stílusúvá teszik. Az első szakasz a diákok és a tanár egyenes beszéde, a második szakasz a lírai én függő beszéde.

ERDÉLYI HOMÁLY

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, hosszabb-rövidebb, 44 sorból álló egy szakasz, az olvasó prózaversként is olvashatja.

A szövegösszetartó erőt a lírai én véleménye, a magyar nyelv féltésének megfogalmazása teremti meg.

A szövegmondat egyetlen, 44 soron át hullámzó, áradó, összetett mondat. A mondaton belül a birtokos személyjeles (-ragos) szavak segítenek a mondatot grammatikailag egybefűzni: „hangodat, szívátültetése, hangját, parasztszívekbe, denevérjei, éjszakáján". Határozott névelős szavak sorakoznak a véleményben: „*a* Szürke Falnál, *az* erdélyi homály, *a* vers, *az* égő pódiumon, *a* szél, *a* magyar nyelv, *a* Házsongárd" hozzák közelebb az olvasóhoz azokat a tényeket, amelyek nyomán — a költő véleménye szerint — „sűrűsödik az erdélyi homály". Egyes szám harmadik személyű igék kapcsolják össze a mondatokat és a szöveget.

Jelentéstani elem többek között a Szürke Falnál jelzős szószerkezet ismétlése, ahol Illyés Kinga áll és szaval, ám a költőnek nincs oka ünnepelni, mert bár „a vers / szívátültetése / lobog / az égő pódiumon", hatását ellensúlyozzák társadalmi, politikai jelenségek: „a szabadság denevérjei véreznek / a magyar nyelv / éjszakáján", „vérvörös erdélyi táj, lebilincselt éjszakák" és a szavalóművész fölött „sűrűsödik / az erdélyi homály". Előfeltevésként említsük a határozott névelős szavakat, amelyek létező dolgokat, jelenségeket jelölnek, ezek egyike sem segíti anyanyelvünket, művészi alkotóit, művészi szószólóit.

A költemény címe jelzős szószerkezet, általános megállapítás, melynek értelme a szövegben, a homály okait boncolgató sorokban derül ki. Az alcím szerint a költemény a jeles színművésznek, a művészi szöveg megszólaltatójának, a magyar szó hűséges továbbadójának szól.

A költemény 1995-ben született, kötetben: *Tüntető magnóliák*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997.

A szöveg a lírai én monológja, szövegköziség, intertextualitás benne: „a Szürke Fal, Házsongárd, Szilágyi Domokos, Isten" tulajdonnevek, valamint a bibliai „édenkert" és a „tejút" említése.

Erdélyi homály

Illyés Kingának

Kint állsz a Szürke Falnál,
hangodat édesíti
az erdélyi homály,
a vers
szívátültetése
lobog
az égő pódiumon,
lángra lobbannak a kortinák,
lázadó lelkiállapotok
hangját
fújja a szél,
sodorja huzat parasztszívekbe,
kozmosz-katlanként forr a szó,
a lobogó,
a szabadság denevérjei véreznek
a magyar nyelv
éjszakáján,
ajkaid lilák
az elégedett szótól
és nincs más,
mi marasztaljon,
csak a sárkánykoncertekben
fölizzó
vérvörös erdélyi táj,
köd-jelenségek,
lebilincselt éjszakák,
félbeszakadt
álmok tejútja
a Házsongárd fölött,
Szilágyi Domokos
bebalzsamozott szívében
a fagyöngy fehér virágai,
sosemvolt édenkertek,
sosemlesz jövőnk
a sohanincs hazában
az a Szürke Fal,
ahol állsz
mereven,
és fáj már benned a vers,
az ómagyar ének,
hol szavaid fölött
egyre gyűl,
sűrűsödik
az erdélyi homály.

(1995)

Valóságos és elképzelt világkép ötvöződik a költeményben, erdélyi, nemzeti közösségünk életét bemutató, anyanyelve megőrzéséért, továbbadásáért vívott harcának elemei kavarognak benne.

A szöveg nyelve magyar, mai, meggyőző beszéd, megbeszélés, szépirodalmi alkotás.

Szépirodalmi a stílusa is.

A szöveghangulatnak megfelelően túlsúlyban vannak a rossz hangzású szavak, ezek szótári jelentésükben szerepelnek, de érzelmi, hangulati többletjelentéssel. Az összetett szavak is ide sorolhatók: „szívátültetése, lelkiállapotok, parasztszívekbe, kozmosz-katlanként, sárkánykoncerteken, vérvörös, fagyöngy, édenkertek, sosemvolt, sosemlesz, sohanincs, ómagyar" — jelentéssűrítő szerepükkel támogatják a költő véleményét. Az igék a történések, események megnevezésével az erdélyi magyar nemzeti közösségünk életében bekövetkezett —

sokszor rosszirányú — változásokat öntik szavakba: Illyés Kinga szaval, „Kint állsz a Szürke Falnál", „a vers / szívátültetése / lobog", „… lobbannak a kortinák, / lázadó lelkiállapotok / hangját / fújja a szél, / sodorja huzat parasztszívekbe", „forr a szó", de a melléknév + főnév szókapcsolatok, jelzős szószerkezetek a valóságra figyelmeztetnek: „a szabadság denevérjei véreznek / a magyar nyelv / éjszakáján", „vérvörös erdélyi táj, / köd-jelenségek, / lebilincselt éjszakák, / félbeszakadt / álmok tejútja / a Házsongárd fölött", „sosemvolt édenkertek, / sosemlesz jövőnk / a sohanincs hazában", „sűrűsödik / az erdélyi homály". Figyeljük meg az előbbi három, ismétlődő jelzőt, amelyet a költő tudatosan szerkesztett a szövegébe! E jelzős szószerkezetek a határozóragos és névutós főnevekkel együtt a történések helyét, idejét, módját festik: „kint, Szürke Falnál, pódiumon, parasztszívekbe, (a magyar nyelv) éjszakáján, sárkánykoncerteken, Házsongárd fölött, (Szilágyi Domokos) szívében, szavaid fölött".

Metaforikus kifejezések, merész képzettársítások érzékeltetik a költő véleményét: „a vers / szívátültetése / lobog / az égő pódiumon", „lázadó lelkiállapotok / hangját / fújja a szél, / sodorja huzat parasztszívekbe", sorolhatnánk, miközben „… szavaid fölött / egyre gyűl, / sűrűsödik / az erdélyi homály". Hasonlat világítja meg a szó, a szavalás hatását: „kozmosz-katlanként forr a szó", s két metafora száll szembe vele: „a szabadság denevérjei (véreznek), félbeszakadt álmok tejútja" (a Házsongárd fölött).

A szövegmondatok felkiáltó mondatok, érzelemmel telítettek, bár nem jelzi felkiáltójel.

A verbális és nominális stílus váltakozik a lírai én egyenes beszédben.

ADY ENDRE SÉTÁI

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, megszokott nyomdai formájú, 12 szakasz, mindegyik előtt „Én láttam Ady Endrét" ismétlődő sor. Ez a 12 mondat külön szakaszként is olvasható, ám az utolsó, a 12. szakasz első soraként szerepel a mondat, s ebben a szakaszban 4 sor külön, nagyobb sorközzel szerepel, s a verset záró utolsó mondat előtt is nagyobb a sorköz, mintegy kiemeli a költő töprengését.

A szövegkohéziót már a cím sejteti, megteremti, s a szövegben a költő a saját Ady-képét fogalmazza meg, idézi fel a konkrét helyszíneken, cselekedeteiben, a verseiben magáról alkotott jellemzésekkel.

A 12-szer ismétlődő egyszerű bővített mondat már grammatikai kapcsolatot teremt, utánuk magyarázatként egyszerű bővített mondatok sorakoznak, az utolsó szakaszban négy hiányos mondat, s lezárásként a lírai én töprengése: hogyan is szólítaná meg a versben megidézett költőt. A mondatok összefűzésében a birtokos személyjeles (-ragos) szavak is segítenek: „ablakán, teraszán, testén, kalapját, fiát, unokáját", mellettük az egyes szám harmadik személyű igealakok. A határozott névelős főnevek azt sorolják, hol látta a költő Ady Endrét, de néhány határozatlan névelős főnevet is találunk a szövegben: „akár egy tősgyökeres párizsi gavallér (hasonlat), egy csokor virággal".

Jelentéstani elem az „Én láttam Ady Endrét" sor ismétlése, s mellette a párizsi állomások, utcák nevei, kávéház neve, szobor megnevezése, de más földrajzi nevek

is, Franciaországból, Erdélyből. A határozott névelős szavakkal megjelölt helyszínek megnevezése előfeltevésként a létező dolgokat, magát a valóságot jelzik.

Ady Endre sétái

Én láttam Ady Endrét.

A tegnap kinézett az
Orient Express ablakán,
s a Gare de l'Est-en leszállt,
akár egy tősgyökeres
párizsi gavallér.

Én láttam Ady Endrét.

Ott sétált
hátratett kézzel
a Champs-Elysées-n
s a Parc Monceau-ban.

Én láttam Ady Endrét.

Megállt a virágárusok
bódéi előtt,
s egy csokor virággal
tovább haladt a
Rue de Lévis-n.

Én láttam Ady Endrét.

A Penseur előtt
valamit súgott
az Élet Szobrának.
És láttam leülni a
Café de la Paix teraszán.

Én láttam Ady Endrét.
Mellette
ott somfordált Valaki
a Szent Mihály napi
falevelek között.
A szállodai szobában
vizes zsebkendővel borogatta
testén a kiújuló sebeket.

Én láttam Ady Endrét.

Kinézett egy konflis
ablakán a Bois-de-Boulogne,
s a rue Louis-le-Grand utcáin.
És láttam őt Danton
szobra előtt a
Boulevard St. Germain-en.

Én láttam Ady Endrét.

A Platánfa alatt ült
a Luxembourg-kertben.

Én láttam Ady Endrét.

Marsaille-ban,
Cataniában,
Génuában,
Monte-Carlóban.

Én láttam Ady Endrét.

A tegnap kinézett a
hazatérő gyorsvonat ablakán.
A magyar ugar fölött
leemelte kalapját.
Én láttam Ady Endrét.

Érmelléken,
hepe-hupákon,
Kraszna-árokban,
szérűskertben,
ősi „skóla" előtt.

Én láttam Ady Endrét.

Itt sétált ő
hátratett kézzel.
Fején az a régi kalap,
melyen ott tündököl egy virág.

Én láttam Ady Endrét.

Töprengek,
ha ismét látnám,
hogyan is szólítanám.

Góg és Magóg fiát.

Dózsa György unokáját.

A Messiást.

A tűz-csiholó Isten-óriást.

Töprengek,
hogyan is szólítanám…

***(*1990)**

A szöveg címe birtokos jelzős szószerkezet, témamegnevező, utal a szövegre.

A vers 1990-ben született, kötetben *Tüntető magnóliák*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997.

A költemény a lírai én monológja, intertextualitás benne Ady Endre költőnk megidézése mellett a költemény földrajzi nevei és más tulajdonnevek.

Valóságos világképet rajzol meg a költő, a maga elképzelt világképének a párosításával, ennek alapján az olvasó is társulhat a maga Adyról kialakított véleményével.

A szöveg nyelve magyar (több francia tulajdonnévvel, európai városnévvel, bibliai tulajdonnévvel), mai szöveg (egy régies, latinra utaló „skóla" szóval), beszámoló egy elképzelt találkozásról, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a szövegben, melyek szótári jelentésére ráépül a szövegből kisugárzó többletjelentés, a költő és az olvasó tisztelete, rajongása, de félénksége, töprengése is. Ehhez a hangulathoz kapcsolódnak jelentéssűrítő szerepükkel az összetett szavak: „tősgyökeres, hátratett, virágárusok, falevelek, zsebkendővel, hazatérő, gyorsvonat". A szöveg igéi Adyhoz kapcsolt cselekvések, események: „kinézett, leszállt, sétált, megállt, haladt, súgott, borogatta, ült, leemelte", illetve a lírai én „láttam, töprengek, látnám, szólítanám" kijelentő és feltételes módú alakjai. A költemény főnevei is Adyhoz kapcsolt tulajdonnevek (párizsiak, franciaországiak, erdélyiek), Ady verseiben is megjelenő személynevek és mellettük köznevek is. A főnevekhez társuló melléknevek színezik az emlékezést, a megidézést: „tősgyökeres gavallér, hátratett kézzel, csokor virággal, vizes zsebkendővel, kiújuló sebeket, hazatérő gyorsvonat, magyar ugar (azóta ez szimbólum is!), ősi skóla előtt". A szövegben a cselekvések helyszíneit, idejét, a módot határozóragos főnevek és névutós főnevek jelzik, ahol, amikor és ahogyan a lírai én megidézi Ady Endrét séta közben.

A költeményben az Ady megfogalmazta metaforák közül válogathat a lírai én, hogyan szólítaná meg költő-elődjét.

A szöveg mondatai kijelentő, érzelemmel telítettek, egyszerű és összetett mondatok.

A szöveg a lírai én egyenes beszéde.

NAGYVÁRAD

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, s bár nem cselekményt, történetet mesél el, közel áll a prózához, az olvasó prózaversként is olvashatja.

A szövegkohézió a költő leírása, vallomása, véleménye, szomorkás megállapítás-sorozata Nagyváradról, történelméről, irodalmi hagyományairól, a mai állapotokról.

Grammatikailag egyszerű tő- és bővített mondatok sorakoznak benne, az utolsó sorban összetett mondat. A mondatokat birtokos személyjeles (-ragos) szavak fűzik össze: „párájában, parfümje, keze, homlokzatát, városát, hangulatát, tömkelege". Egyes és többes számú, harmadik személyű igék segítenek a szöveg megformálásában. Határozott névelős szavak segítenek az olvasónak, hogy elkí-

sérje a lírai ént Váradon, és meghallgassa véleményét: „*a* Körös, *a* sárga villamos, *a* konflis, *a* Holnap városát, *a* századvég, *a* csendet, *a* lélek, *a* Nagy Vendéglő".

Nagyvárad

Sompolyog a Körös. Halál-falevelek zöngicsélnek.
A levegő párájában szunnyadozik a tizenkilencedik
század. És zakatolni kezd a sárga villamos. Döcög
a konflis. Léda párizsi parfümje lebeg a levegőben.
Ady fáradt keze meg-megsimogatja a vénhedt
épületek újrameszelt homlokzatát…
Homályos, idegen arcok sütkéreznek a citrom-
sárga fényben. Balkán ősz uralja a Holnap városát.
Szokatlan ének töri meg a századvég hangulatát.
A Holnap városában másképp énekelnek. Más színű
villamosok törik meg a csendet. És sokszínű, sokszínű
emberek tömkelege. Ősz van. De mégis annyira
emlékeztető. Annyira képtelen. Annyira mellbevágó.
Annyira fájdalmas. Annyira istentelen. Annyira,
amennyire képtelen minden a gyógyulásra. Ősz van.
És vért köp a lélek a Nagy Vendéglő teraszán.
Olcsó bitter folyik végig a fehér abroszon.
Remegő kezek dédelgetik a pirosló asztalterítőt.
Magyar poéta ujjai simogatják a sebzett önérzetet.
Az ideiglenes békét. Kitapogatják a világmindenség
porcikáit. A költészet csigolyáit. A Holnap városában.
Ünnep van mégis itt! Az ősz nem is olyan silány.
A Körös mintha belefolyna a holnap szívébe.
A költészet szívkamráiba. A poéták önkényuralma
kezdődik. Borzong a szellem arisztokráciája.
Szent Mihály napján láthatatlan konflisok töltik be a
város főterét és kiszállnak belőlük a költők és kezet
csókolnak a Körös partján várakozó múzsáknak — —

(1990)

Jelentéstani elem az „annyira" szó: többszöri ismétlésével jelzi a költő a város megváltozását, átalakulását és a folyamat végeredményét. Az egész versben a felsorolás jelzi a költő számára a mai, most látott várost: „Körös, halál-falevelek, tizenkilencedik század, konflis, parfüm, levegő, idegen arcok, szokatlan ének, Balkán, sokszínű emberek" — s mindez a változás annyira „képtelen, mellbevágó, fájdalmas, istentelen, képtelen a gyógyulásra", hogy a költő is fokozással, gradációval tudatosítja. A határozott névelős főneveket előfeltevésként is felfoghatjuk, mert ezek a dolgok, események, történések létezését jelzik, a múlt és a jelen egybevetésével megnyilvánuló változásokat negatív és pozitív értelemben.

A szöveg címe egy tulajdonnév, Erdély egyik nagy múltú, történelmi, kulturális központja, a „Pece-parti Párizs", de „A Holnap" városát balkáni ősz uralja.

A vers 1990-ben született, kötetben: *Tüntető magnóliák*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997.

A szöveg a lírai én monológja, szövegköziség benne a földrajzi nevek: „Körös", „Balkán", az irodalomtörténeti vonatkozások. „Léda, Ady, A Holnap új versei, a tizenkilencedik század".

Valóságos és elképzelt világkép elemei sorakoznak a költeményben, ezekhez az olvasó a saját véleményét, eddigi ismereteit társíthatja, elfogadva vagy elutasítva a lírai én által megrajzolt képet.

A szöveg nyelve magyar, mai, leírás is, vélemény is, vitaindító (?), szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású és rossz hangzású szavak egyaránt szerepelnek a versben, amelyek szótári jelentésük mellé a szövegösszefüggésből adódó többletjelentéssel gazdagodnak. Az összetett szavak is ide sorolhatók a jelentéssűrítő szerepükkel: „halál-falevelek, tizenkilencedik, meg-megsimogatja, újrameszelt, citromsárga, századvég, mellbevágó, világmindenség". A költemény igéi a város életében bekövetkezett változásokat fogalmazzák, hangulatosak, hiszen az első ige: „sompolyog a Körös" nem éppen kellemes cselekedetét jelzik, ahol „halál-falevelek zöngicsélnek", „szunnyadozik" (a tizenkilencedik század), „döcög" a konflis, Léda párizsi parfümje „lebeg", Ady fáradt keze „meg-megsimogatja" a vénhedt épületek homlokzatát, balkán ősz „uralja" (a Holnap városát). Ősz van, de a költő bizakodása is felvillan: (Magyar poéta ujjai) „simogatják" a „sebzett önérzetet", (konflisok) „töltik be" (a város főterét) és „kiszállnak" belőlük (a költők és) „kezet csókolnak" a múzsáknak. A főnevek egy része tulajdonnév: „Nagyvárad, Körös, Léda, Ady, Balkán, A Holnap, Nagy Vendéglő, Szent Mihály", mellettük a városhoz kapcsolható közös főnevek: „villamos, konflis, parfüm, épületek, ének, emberek, ősz". A melléknevek a milyenséget, a tulajdonságot megnevező szerepükkel színesítik, gazdagítják a világképet: „sárga villamos, Ady fáradt keze, vénhedt épületek, homályos, idegen arcok". A cselekvések, történések, a változások színhelyét, idejét, módját a határozóragos szavak jelölik: „párájában, levegőben, fényben, városában, teraszán, szívkamráiba, napján, Körös partján". Fok- és mértékhatározóként az ismétlődő „annyira" szóismétlést említhetjük a névszói állítmányok mellett.

A szóképek közül először a megszemélyesítést említsük: „sompolyog a Körös, halál-falevelek zöngicsélnek, szunnyadozik a tizenkilencedik század, Léda parfümje lebeg, vénhedt épületek, balkán ősz uralja", mellettük a metaforákra is figyeljünk fel: „a világmindenség porcikáit, a költészet csigolyáit, szívkamráiba".

A költemény kijelentő mondatai érzelmileg telítettek, szerkezetileg egyszerű tő- és bővített mondatok, mellettük egy összetett mondat, ellentétes szerkesztésűek, a múlt és a jelen képét állítja szembe egymással a költő.

A szöveg stílusa verbális, de néhány sorban nominálisra vált át a költő egyenes beszédében.

MEGÍRATLAN VERS A NOTESZBŐL

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény. A szövegmondatok hét szakaszba tagolódnak, a szakaszokban hosszabb-rövidebb sorok találhatók.

A szövegösszetartó erőt a Radnóti Miklósra emlékező lírai énnek a mártír költő helyzetébe beleélő bemutatás, leírás adja.

Grammatikailag a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban állnak, a mondatokon belül az alany és állítmány egyezik, és a birtokos személyjeles (-ragos) szavak, valamint a személyragos igék hozzák közelebb az olvasóhoz is Radnóti Miklós alakját, képzeltetik el a mártírköltő életének utolsó perceit, fűzik egybe a szöveget: „hátamra zuhog az ólmos eső, / … végtagjaimon / siet tovább, / le, / ismeretlen barátom / bomló testére", „szívemben pásztortüzet gyújtott / a fájdalom, / lelkemben kialudtak / a sárga csillagok", „Már nem fáj a vállam, / a karom, a bokám, a lábam". A határozott névelős főnevek is oda visznek bennünket — a szegény munkaszolgálatos sárosan fekszik „a testeken, az ólmos eső, *a* bőrömmel, *a* fájdalom, *a* vállam, *a* karom — *az* abdai örökálmodók fölé".

Megíratlan vers a noteszből

Radnóti Miklós 100. születésnapján

Sárosan fekszem,
testeken,
hátamra zuhog az ólmos eső,
csodálkozom,
a víz még csak nem is találkozik
a bőrömmel,
lefolyik gyorsan
fenekem árkán,
s kalciumszegény végtagjaimon
siet tovább,
le,
ismeretlen barátom
bomló testére —

Szeretnék imádkozni,
de nem tudok,
szívemben pásztortüzet gyújtott
a fájdalom,
lelkemben kialudtak
a sárga csillagok;
megírtam én ezt egyik versemben
Szentkirályszabadján,
s most nem félek,
ugye, te sem félsz,
porhüvely-sorstársam?
A tömegsír,
mint őszi gaz, füstölög;
talán attól,

hogy lelkek szállnak fel belőle
Isten csillagos kertjébe.
Talán attól,
mert olyan nagy itt
az összefogó szeretet,
amilyent leírni nem lehet:
holt testek olvadnak egybe;
mondjátok meg,
létezik-e a földön
ennél végzetesebb szeretet?

Már nem fáj a vállam,
a karom, a bokám, a lábam,
ízületeimet melegíti
hűségesen kitartó
hosszú viharkabátom.

Az ég kupoláján
— ahol békét becézgetnek
az öröknyugdíjas csillagok —
hegedűszonáta szárnyal;
ott vár rám
síró hangszerével
egy másik Miklós,
agyonlőtt barátom.

Hideg van.
November…
Sötéten susognak
a Rába parti füzek,
csupán egy-egy csókaraj
rebben itt szerteszét,
s néhány nyikorgó szekér
hallat magáról sírunk fölött.
Szél fúj most,
csípős szél.
A folyóparti fákról
holt leveleket szór melegítőnek
az abdai hantra,
az örök álmodók fölé.

(2009)

Jelentéstani elem a felsorolás, mindaz, ami a halálra ítélt költővel történik, az első megállapítástól, a „Sárosan fekszem, / testeken", egészen a költeményt lezáró természeti, s egyben szívszorító képig, amelyben az örök nyugalomba kényszerített, üldözött költő és sok-sok sorstársa számára csak „… csípős szél. / A folyóparti fákról / holt leveleket szór melegítőnek / az abdai hantra, / az örök álmodók fölé". Előfeltevésként a szövegben előforduló határozott főnevekkel megjelölt dolgokat említsük.

A szöveg címe egy mondat, utalás a szövegre, és arra, a sírból előkerült noteszre, amelyben a razglednicák megrendítő, a költőnek a síron túli sorait olvashatjuk, az alcím szerint a mártír költő századik születésnapján.

A költemény 2009-ben született, kötetben: *Átölelt a lelked*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

A szöveg a lírai én monológja, melyet a mártír költő „megszólaltatásával" mond el a költő. Intertextualitás a költeményben a „Szentkirályszabadja, Rábapart" — földrajzi nevek, azt a tájat idézik, ahol Radnóti Miklós befejezte földi pályafutását.

Valóságos és elképzelt elemek ötvöződése során alakult ki a szöveg világképe, amelynek alapján az olvasó is kialakíthat magának egy képet a halálba kényszerített költőről, életének utolsó perceiről.

A szöveg nyelve magyar, mai, elbeszélő, leíró, szépirodalmi alkotás.

A stílusa is szépirodalmi, az egész szöveg rossz hangzású szavak sora, ezek szótári jelentésükben szerepelnek, de a szövegösszefüggésből többletjelentéssel gazdagodnak, érzelmi hozzáállást csiholnak ki az olvasóból, a hallgatóból. A jelentéssűrítő szerepükkel az összetett szavak — „zsírrétegen, kalciumszegény, végtagjaimon, pásztortüzet, porhüvely-sorstársam, tömegsír, viharkabátom, hegedűszonáta, csókaraj, örökálmodók" — bárki számára is iszonyatos történések felsorolása. A történést jelentő — „fekszem, zuhog, lefolyik, füstölög, szállnak fel" — igék mellett a költő állapotára utaló „nem fáj"(a vállam, a karom, a bokám, a lábam) mellett történést jelentő igék: (szél) „fúj", (a folyóparti fákról táncoló lapikat) „szór" (melegítőnek az abdai örökálmodók fölé"). A szöveg tulajdonnevei mellett köznevek, dolgok, tárgyak, fogalmak azt a helyet, állapotot jellemzik, ahova Radnóti Miklós élete végén került, ahol kénytelen volt életét befejezni. A melléknévvel párosított főnevek sem szólhatnak másról: „zsíros hátamon, ólmos eső, vastag zsírrétegen, kálciumszegény végtagjaimon, ismeretlen barátom, bomló testére, fájdalom pásztortüzei". S mindez a szörnyűség hol és mikor történt? Határozóragos szavak segítenek: „Szentkirályszabadján, a Rába parti füzek, sárosan, hátamra, zsírrétegen, végtagjaimon, testére, szívemben, lelkemben, kupoláján, november, fákról, örökálmodók fölé".

A költemény szóképei is a szöveghangulatnak megfelelően szerepelhetnek: a sárosan fekvő költő testén „a víz még csak nem is találkozik, siet tovább, le, az ismeretlen barát bomló testére", a költő szívében, lelkében „kialudtak a sárga csillagok", a tömegsír füstölög, „lelkek szállnak fel belőle", „… békét becézgetnek / az öröknyugdíjas csillagok", „… susognak / a Rába parti füzek", a szél „holt leveleket szór" — megszemélyesítések is csak tehetetlenül nézik a tragédiát. Három metafora is a költőről, sorstársáról, illetve mindannyiukról szól: „szívemben pásztortüzet gyújtott / a fájdalom", „porhüvely-sorstársam", az abdai … „örök álmodók fölé".

A szövegmondatok bár kijelentőek, de felkiáltóak is, érzelmileg telítettek, szerkezetileg egyszerű és összetett mondatok.

A szöveg verbális stílusú, a költő egyenes beszéde.

A SZAVAK VÉRPADÁN

A költemény eredetiben kézzel írott, a kötetben nyomtatott szöveg, szokatlan nyomdai formájú, egy rövidebb (egy szóból) s hosszabb (három-négy szóból álló) sorok egyetlen szakaszt formálnak. Megszokott központozású, három sorban nyomtatott nagybetűvel szerepel SÜTŐ ANDRÁS neve.

A költemény összefüggő egész, a kohéziót az a tény adja, hogy Sütő Andrásról szól, erre utal a cím utáni mottó is.

Grammatikailag a költemény mondatainak tartalmi-logikai, mellérendelő kapcsolódása biztosítja a kohéziót, az alany és állítmány egyeztetése és a birtokos személyjeles szavak: „vérpadán, fényében, néped, szavaink fejedelme, arcodon, kezed, melleden, fejedre, érted". Jelentéstani elemként kiemelkednek az ellentétes szavak, amelyek az 1990 márciusi abszurd, morbid, hihetetlen, de mégis igaz helyzetet idézik, amibe Sütő András, a Kossuth- és Herder-díjas, a Magyar Köztársaság Érdemrendjével kitüntetett írót sodorták, akit Illyés Gyula így méltatott: „A jelenkori magyar irodalom egyik legnagyobb vigasza…":

megalázott, te kisebbség-glória ↔ szavaink fejedelme
magyar arcodon ↔ opál-gyalázat vert tanyát
imára kulcsoltad keze ↔ egy balkáni éjszakán melleden táncoltak
pusztakamarási csillag ↔ a szavak vérpadán átok-cafatok
hulltak fejedre
szavak ↔ ne balták jöjjenek!

A költemény szervező elve a körülírás, már maga a cím — *A szavak vérpadán* — s az egész költemény azt a tényt magyarázza, hogy azon a bizonyos márciusi napon a békésen, a magyar iskolákért tüntető magyarokat beszorították az RMDSZ székházába, s a „kiszabadításukra" érkezők tehetetlenül nézték, hogy a felbőszített, leitatott, megtévesztett román huligánok agyba-főbe verték az „öreget", s kiverték az író egyik szemét. Az előbb felsorolt ellentétek is erre utalnak.

A költemény 1990-ben született, a *Védtelen évek* (1995) című kötet „legmarkánsabb darabja — hitem szerint — a Sütő Andrásnak dedikált versem. „Az 1990-es marosvásárhelyi, márciusi események hatására írt versemet, amely mélységes döbbentemet és a nagy erdélyi íróval való együttérzésemet hivatott kifejezni" — vallotta Beke Sándor (Beke Sándor — Ráduly János: *Szépirodalom, néprajz, rovásír*ás. Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2008. 20.).

A költeményben valóságos eseményekhez kapcsolódó elképzelt világdarab/világkép bontakozik ki, s az olvasó az újsághírek, a tévéközvetítések és könyvek rögzítette események ismerete alapján alakíthat ki a maga számára egy világképet, alkothat véleményt a történtekről s a lírai én szolidaritásáról.

A vers magyar nyelvű, mai, írott, érzelemkifejező, szépirodalmi szöveg.

Stílusa is szépirodalmi.

Az írásjelek közül a szövegben négyszer szereplő, nagybetűs SÜTŐ ANDRÁS stílusértékű, három alkalommal jajdul fel a lírai én a költemény első részében megfogalmazott kérdő, felkiáltó mondat után, mintegy a siratóasszonyok hangján.

A szavak vérpadán

Sütő Andrásnak

A szavak vérpadán
balták csillanó fényében
maroknyi
néped.
Ó, most is
miért csatangolt el
mellőlünk az Isten?
SÜTŐ ANDRÁS,
te megalázott,
te kisebbség-glória,
te szavaink fejedelme,
magyar arcodon
opál-gyalázat vert tanyát,
a szavak
megbénultak,
magyarázat nincs.
A szavak vérpadán,
látod,
értük imára kulcsoltad kezed,
és köszönetképp
egy balkáni éjszakán
melleden táncoltak,
s fütyöltek.
SÜTŐ ANDRÁS,
te pusztakamarási csillag,
a szavak vérpadán
átok-cafatok hulltak fejedre,
és nem igaz,
hogy a szenvedés
fájdalmas lehet annak,
kit milliók ápolnak szívükben!
SÜTŐ ANDRÁS,
a szavak vérpadán
most érted imádkozunk:
bugyogjanak felénk a fenséges
szavak,
ne balták jöjjenek!

(1990. március)

A költeményben rossz hangzású szavak — „vérpad, balták, megalázott, gyalázat, átok-cafatok, szenvedés"— magasan kiemelkedve rajzolják azt a helyzetet, amelybe a neves írót belesodorták, aljas módon csapdát állítottak neki. A konkrét esemény hiteles krónikájából tudjuk, hogy egy nem magyar, román katonatiszt saját testi épségét veszélyeztetve menekítette kórházba az írót, a nyilvánvaló felkoncolás elől — Sütő András szerencséjére. A versben a rossz hangzású szavak ellentéteként — „szavak fejedelme, ima, pusztakamarási csillag, milliók ápolnak szívükben, imádkoznak" — jó hangzású szavak szerepelnek.

A költemény szavainak szótári jelentésére itt is ráépül a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés, s a rövid költemény szinte minden egyes szavát idézhetnők, akár a felháborodás kísérte kakofónia szavait, de a könyörgő, Istenhez forduló, imába illő eufórikus szavakat is.

A felháborodás, tiltakozás, sajnálkozás, de a könyörgés, imádságos szavak szembenállását mutatják, s a sűrítést szolgálják az összetett szavak is: „vérpad, magalázott, kisebbség-glória, opál-gyalázat, pusztakamarási, átok-cafatok".

A szóképek, trópusok is ide sorolhatók: a „kisebbség-glória, szavaink fejedelme, pusztakamarási csillag", hangulati és szemléleti metaforák egy-egy névbe sűrítve, tömörítve tudatosítják az olvasóban a két tudati sík közötti folyamatos kapcsolatot, s a megértéskor az olvasóban/hallgatóban feszültséget, érzelmi hangulati állapotot kelt, indukál.

Hogy miket kellett elviselnie Sütő Andrásnak, azt az (arcodon) „opál-gyalázat vert tanyát, a szavak megbénultak, átok-cafatok hulltak fejedre" megszemélye-

sítések érzékeltetik, és az is stílusértékű, hogy a költeményt az imádkozó lírai én kívánság-megszemélyesítése zárja: „most érted imádkozunk:/ bugyogjanak felénk a fenséges / szavak, / ne balták jöjjenek!”

A szöveg mondatai előbb egy fájdalmas, felkiáltó és kérdő mondattal indulnak, egy hosszabb kijelentő, de érzelemmel telített mondat után két felkiáltó mondat sorakozik.

A verbális stílusú szöveg a lírai én egyenes beszéde.

LUXUSCIKK

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott lírai alkotás, költemény. Megszokott nyomdai formájú, három szakasz, 4-5-5 sorokkal.

A szövegösszetartó erő a költő sajnálkozó megállapítása a versről, az egyre kevesebbet olvasó emberről.

A grammatikai kapcsolatot a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonya adja, az egyes mondatokon belül az alany és állítmány egyezése, és két határozott névelős szó: *a* lelke, *a* vers. A személyragos igék közül egyes szám harmadik személyűek az „olvas, ünnepel, van, megengedi”, a lírai én a „látom” igével szólal meg.

Luxuscikk

Aki verset olvas,
annak a lelke ünnepel,
ezért luxuscikk
manapság a vers —

De úgy látom,
manapság egyre kevesebb
embernek van lelke,
mind kevesebben
örvendenek a versnek —

Mi tagadás,
kevés az,
akinek a lelke
e luxuscikket
magának megengedi.

(2008)

Jelentéstani elem a szövegben az ismétlés: „lelke, luxuscikk, kevesebb”, valamint a tények felsorolása: „olvas, ünnepel, luxuscikk, kevesebb, megengedi magának”.

A cím összetett szó, témamegnevező, a szövegben derül ki, hogy a költő a versolvasást tartja luxuscikknek.

A költemény 2008-ban született, kötetben: *Átölelt a lelked*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

A költemény a lírai én monológja.

Valóságos és elképzelt elemek ötvözete a költemény, a költő meglátását, véleményét, megállapítását az olvasó elfogadhatja, de lehet más véleménye is.

A szöveg nyelve magyar, mai, magyarázó, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi, jó hangzású szavak sorakoznak benne, ezek szótári jelentésükkel a költő sajnálkozó véleményét fogalmazzák meg. A „luxuscikk” szó kétszeri ismétlése mellett az összetett szó jelentéssűrítő szerepével is ezt erősíti. A szöveg igéi közül a költő megállapítása, (aki) „olvas, ünnepel” mellett a „látom, örvendenek, megengedi” igék a véleményét, sajnálkozását fejezik ki. A „verset, lelke, luxuscikk, emberek” főnevek a cselekvéshez, a történéshez kap-

csolható tárgyat, személyeket nevezi meg. A cselekvés, történés idejére a „manapság" határozószó utal. A címbe emelt „luxuscikk" szó a versolvasást minősítő, metaforikus kifejezés.

A kijelentő mondatok a költő megállapítását, sajnálkozását fogalmazzák, közelítenek a felkiáltó mondathoz, szerkezetileg összetett mondatok, ellentétes szerkesztésűek, az első szakasz megállapítása után a második és harmadik szakasz mondatai ellentétes értelműek.

A szöveg verbális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

TUDÓSÍTÁS

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, a kötetben nyomtatott, lírai alkotás, vers. Megszokott nyomdai formájú, a szövegmondatok két szakaszba, 17 + 2 sorba tagolódnak.

A szöveg összefüggő alkotás, a lírai én szándékát, vallomását, tudósítását fejezi ki.

A szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban állnak, birtokos személyjeles (-ragos) szavak társulnak hozzájuk: „magamat, kedvéért, verseimben, életérzéseiket, gondolataikat".

Tudósítás

A verseket én írom,
de a versekben,
a gyengébbek kedvéért megjegyzem,
nem mindig magamat írom:
a megnyilatkozás kedvéért
szóhoz juttatom
azokat az embereket is,
akiket nem ismerek,
akiket sohasem láttam,
akikkel sohasem találkoztam.

Nos, a verseimben
— a szókimondás kedvéért —
időnként ezek az emberek is
szóhoz jutnak,
hadd mondják el ők is
megörökítésre érdemes
életérzéseiket, gondolataikat.

Lehetséges,
hogy ez egy telepatikus tolmácsolás?

Az igék egyes szám első személyűek: „írom, megjegyzem, juttatom, nem ismerek, sohasem találkoztam", és többes szám harmadik személyűek: „jutnak, mondják". Határozott névelős szavak — „*a* verseket, *a* gyengébbek, *a* megnyilatkozás, *az* embereket, *a* szókimondás" — szerepelnek az első szakaszban, a második szakaszban viszont határozatlan névelős „*egy* telepatikus tolmácsolás".

Jelentéstani elemként, felsorolásban szerepel a költő, emberek, akiket nem ismer, sohasem látott, sohasem találkozott velük.

A szöveg címe egy szó, témamegnevező, utal a szöveg egészére.

A költemény a *Tekintetemmel megfésüllek.* Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2012) című kötetben jelent meg.

A költemény a lírai én monológja.

Valóságos világkép rajzát kapja az olvasó.

A szöveg nyelve magyar, mai, közlő szerepű, tudósítás, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi, a lírai én vallomásának, tudósításának megfelelően csak jó hangzású szavakkal találkozunk benne. A szavak szótári jelentésükben

szerepelnek, de a szövegösszefüggésben megtelnek a lírai én véleményével, érzéseivel. Jelentéssűrítő szerepükkel az összetett szavak — „megjegyzem, megnyilatkozás, sohasem, szókimondás, megörökítésre, életérzéseiket" — is segítenek a szövegértésben. A lírai én cselekvést jelentő igéi: „írom, megjegyzem, juttatom, nem ismerek, mondják el" — a költő szándékát fogalmazzák meg, a főnevek pedig azokat a lehetőségeket nevezik meg, amelyeket megoszt az olvasóval: „verseket, embereket, szókimondás, megörökítésre, életérzéseiket, gondolataikat".

A szöveg első szakaszában szereplő kijelentő mondatok, két összetett mondat után egy kérdő, összetett mondat zárja a verset.

A szöveg nominális jellegű a névszók túlsúlya miatt, a lírai én egyenes beszéde.

ELMOSOLYOGTAM MAGAM

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, a kötetben nyomtatott vers, költemény, megszokott nyomdai formájú, egy szakasz, de az első 22 sor lehetne első szakasz, a többi 15 sor második szakasz. A szövegmondatok ezekbe a sorokba tagolódnak.

A szöveg összefüggő egész, a költő véleménye egy elolvasott vers nyomán.

Elmosolyogtam magam

Pályakezdő középiskolás koromban
egy verseskötetben
ismert költő verseit olvastam,
s nem értettem meg azt,
hogy mégis
hogyan jelenhetett meg
ez a kötet?
A sorok között
alig sziporkázik
egy kicsi értelem,
csak egy vízszintesen szakadozó
gondolatmenet botladozik,
s egy erőszakos szellemi törtetés,
valami nagyon nagyot
mondani akarás —
egy lyukas ladik a tavon.
— Hát én is tudnék ilyent írni!
— mondtam magamban,
és félretettem a könyvet
könyvtáram azon kategóriájú
kiadványai közé,
melyeket ritkábban veszek elé.

Most,
hogy annyi év után
átrendeztem a könyvtáramat
és ismét kezembe került a könyv,
eszembe jutott a versek
ürességet keltő,
semmitmondó üzenete.

De ekkor már tudtam,
mit tegyek:
hamar megnéztem,
ki szerkesztette
azt az ominózus könyvet,
s amikor megláttam,
elmosolyogtam magam
és végérvényesen megnyugodtam —

Grammatikailag a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban állnak, birtokos személyjeles (-ragos) szavak segítik a szöveg megértését: „koromban, verseit, magamban, könyvtáram, kezembe, eszembe, üzenete". Egyes szám első személyű igék: „olvastam, nem értettem, tudnék", és egyes szám harmadik személyű igék: „jelenhetett meg, sziporkázik, botladozik" fogalmazzák meg a lírai

én véleményét. A mesékhez hasonlóan határozatlan névelős főnévvel — „*egy* verseskötetben” — indul a vers, utána határozott és határozatlan névelős főnevekkel folytatódik, s a sor „egy lyukas (ladik a tavon)” sorban szakad meg. Újra határozott névelős főnevek — „*a* könyvet, *a* könyvtáramat, *a* könyv, *a* versszak” — sorakoznak.

Jelentéstani elemként olvashatjuk az „alig sziporkázik egy kicsi értelem”, gondolatmenet botladozik, szellemi törtetés, nagyot mondani akarás” felsorolást, melyet a lírai én felkiáltása zár.

A cím szószerkezet, utal a szövegben megvallott témára, érdeklődést kelt.

A költemény a *Tekintetemmel megfésüllek.* Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2012) című kötetben jelent meg.

Valóságos világkép bontakozik ki a szövegből, ennek alapján az olvasó is képet alkothat magának arról a költő által olvasott versről (s elfogadja a lírai én mosolyát), amelynek utolsó sora: „és végérvényesen megnyugodtam” arra utal, hogy a költő középiskolás korában felismerte a verseskötet azon szerkesztőjét, aki gyenge költeményt jelentetett meg az említett kötetben, olyan verset, mely nem más, mint „lyukas ladik a tavon”.

A szöveg nyelve magyar, mai, közlő, vallomás, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

A jó hangzású szavak, kissé humoros hangulatú szerkezetek között egyetlen csípős „Hát én is tudnék ilyent írni!” sort találunk. A szavak szótári jelentése mellé a többletjelentés: a lírai én megfogalmazódó véleménye. „Középiskolás, verseskötetben, vízszintesen, gondolatmenet, erőszakos, könyvtáramat, semmitmondó, végérvényesen, megnyugodtam” összetett szavak jelentéssűrítő értelmükkel a lírai én véleményét tolmácsolják. A szöveg igéi a költő cselekvését, állapotát érzékeltetik: „olvastam, nem értettem, én is tudnék, mondtam, félretettem, eszembe jutott, tudtam”, a főnevek — „középiskolás, verseskötetben, verseit, kötet, sorok, értelem, ladik, könyvtáram” — pedig megnevezik azokat a dolgokat, amik miatt a költő elmosolyodik.

Egyetlen szókép, metafora: „egy lyukas ladik” jellemzi a rossz verset, amit a költő nem szeretne írni.

A szöveg kijelentő mondatai közelítenek a felkiáltó mondatok felé, mind összetett mondatok. Ellentétes szerkezetként olvashatjuk az első 22 sort és a rá következő 15 sort.

A szöveg stílusa nominális a névszók túlsúlya miatt, a lírai én egyenes beszéde.

A KÖNYV SZERENCSÉJE

Beke Sándor szövege eredetiben számítógéppel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény. Szokatlan formájú, képvers, kaligramma. A sorok egy kinyomtatott könyvet ábrázolnak, az első és utolsó sorban megvastagított betűkkel, és minden sor első és utolsó betűje is az.

A szövegkohéziót a költő hitének megfogalmazása teremti meg, hogy a könyvet semmi sem fogja elpusztítani.

Grammatikailag a szöveg két összetett mondatból áll, amelyek mellérendelő viszonyban kapcsolódnak egymáshoz, mindkét mondatban az alany és állítmány

egyezik, személyragos igék: „meglátjátok (T/2.), nem lesz, megsemmisüljön, lesz, megmarad" (E/3) fűzik egybe a szöveget. Határozatlan névelős főnevekkel: „egy hely, egy polc, egy könyvtár, egy példány" vallja a költő, hogy a könyv számára mindig lesz menedék a háború, a tűz, a víz vagy más veszély elől. Az olvasó arra is gondolhat, hogy a költő tudatosan használta az „egy" szót, amely hangsúlyosan ejtve számnév is, hiszen versét erősítéssel „egyetlen egy példány" kifejezéssel zárja.

A könyv szerencséje

Akkora háború
nem lesz a világo**n,**
akkora tűz se, akko**r****a**
víz se lehet, hogy minde**n**
könyv megsem misüljön. Me**g-**
látjátok, mindig lesz egy hely, eg**y**
polc, egy könyvtár a világ valamelyi**k**
részén valahol, ahol minden könyvcímbő**l**
legalább az utolsó, egyetlen egy példány megmarad.

(2009)

Jelentéstani elem a versben a felsorolás, ha lesz is „háború, tíz, víz" ennek ellenére „lesz egy hely, egy polc, egy könyvtár", ahol „minden könyvcímből legalább az utolsó, egyetlen egy példány megmarad". Ebben a felsorolásban az *egy* határozatlan névelő egy csoportra, kategóriára általánosan érvényes megállapítást fejez ki. Előfeltevés, hogy a lírai én és az olvasó egyaránt ismertnek fogadja el a könyvek meglétét és a rájuk leselkedő veszedelmet. Gondoljunk csak történelmünk könyvtárégetéseire, Mátyás királyunk eltűnt Corvináira vagy a cenzúra „könyvgyűjteményeire", nem beszélve arról, hogy hányszor tiltották meg bizonyos könyvek megjelentetését.

A szöveg címe birtokos jelzős szószerkezet, utal a szövegre, kissé tréfás hangulatú.

A költemény 2009-ben született, kötetben: *Átölelt a lelked* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

A szöveg a lírai én monológja.

Valóságos világképet kap az olvasó, aki elfogad(hat)ja a költő bizakodó véleményét a könyvek sorsáról.

A szöveg nyelve magyar, mai, meggyőző beszéd, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi, a szövegmondatokat jó hangzású szavak alkotják, amelyek szótári jelentésükben szerepelnek, talán az olvasó kiérzi a szövegből a költő érzelmi hozzáállását, a könyvek szeretetét. A „könyvtár" összetett szó is jelentéssűrítő szerepével stílusértékű. Az igék a felsoroláshoz kapcsolódnak, „nem lesz, se lehet, megsemmisüljön", a történést tagadják, a „lesz, megmarad" pedig az esetleg mégis bekövetkező történések ellenére a megmaradást sugallják. A „háború, tűz, víz", majd a „hely, polc, könyvtár, könyvcím, példány" szavak felsorolása az igékhez kapcsolódva a veszélyeket nevezik meg, azt, hogy az előző felsorolás ellenére mégis „legalább az utolsó, egyetlen egy példány megmarad". Határozóragos szó a könyvre leselkedő veszélyek helyét jelöli „a világon", mellette a „lesz egy hely, egy polc, egy könyvtár" igei-névszói állítmány helyviszonyt is jelöl.

Szóképként is értelmezhető a könyv szimbólumként való elfogadása, amely a kultúrát, az emberiségnek ezt a könyv kincsét jelképezi, hiszen mióta az írás, a könyv megszületett, ma már a világháló segítségével is milliók oktatása, a munkára, az életre való felkészítése nem sikerült volna a könyv nélkül, a kultúra nélkül.

A szövegmondatok kijelentő mondatként kissé közelítenek a felkiáltó mondatok felé.

A szöveg két összetett mondata a mellérendelő viszony mellett valamilyen szinten párhuzamos szerkezetként kapcsolódik egymáshoz, mivel az első mondatban megfogalmazott állítás mellé a költő magyarázatként a megsemmisítő történések, események bekövetkezése ellenére is megmaradó könyvről van szó, legalább egyetlen példányról.

A szöveg nominális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

ÍRÓESZKÖZ

Beke Sándor szövege eredetien számítógéppel írott, a kötetben nyomtatott lírai alkotás, képvers, kaligramma. Szokatlan nyomdai formájú, a két szövegmondat szavai és betűi egy tollat, régi, madártollból készült íróeszközt alakítanak ki.

A szövegösszetartó erőt ez is adja, meg a szövegben elmesélt történet.

Grammatikai elem a két szövegmondat mellérendelő viszonya, mellettük a „szárnyából, munkaeszközödet, barátom, fülébe" birtokos személyjeles (-ragos) szavak, ezek irányítják az olvasó figyelmét, szövegértését. Személyragos igék társulnak hozzájuk, az egyes szám második személyű „vedd", és az egyes szám harmadik személyű „átrepült, hullatott, suttogta". A határozott névelős szavak — „a madár, a kert fölött, a sétáló költő, a földre" — az olvasót is a költő társaságába vezetik, mintha számára is ismert dolgokról lenne szó, csupán az „egy tollat" határozatlan névelős szó töri meg ezt a sort.

Jelentéstani elemként említsük, hogy a szavak szótári értelme mellé a lírai ént megajándékozó madár és a fülébe suttogó Isten többletjelentéssel kapcsolódik. A cím, egy összetett szó, tömören, röviden idézi fel a szöveget.

A költemény a *Tekintetemmel megfésüllek*. Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2012) című kötetben jelent meg.

A szöveg a lírai én leíró monológja, ebbe kapcsolódik bele az őt megszólító Isten tanácsa, biztatása, s nem derül ki, hogy a költő megfogadja-e a tanácsot, talán igen, és ezt a verset már az ajándéktollal írta.

Valóságos természeti világkép egészül ki a költő elképzelt világképével, az őt megszólító Isten jelenik meg, bátorítja, hogy fogadja el a madár ajándékát.

A szöveg nyelve magyar, mai, elbeszélő, egyoldalú társalgás, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

A betűket, a szótöredékeket, az írásjeleket egyéni módon madártoll formába szerkesztette a költő. A szavak mind jó hangzásúak, közöttük az összetett szó: „íróeszköz, munkaeszközödet" stílusteremtő, közel áll a költőhöz és az olvasóhoz is.

Íróeszköz

A
ma
dár
m íg
átre pült
a kert fölött
rep deső
szárn yából
a sé táló
költő elé egy
tollat hul latott
a földre. — Vedd
fel mu nka-
eszkö zödet,
bará tom,
sut-
tog-
ta
fü-
lé-
be
az
Is-
t
e
n.

Az „átrepült, hullatott, suttogta” kijelentő módú igékkel a történést, az eseményt olvashatjuk, a „vedd fel” felszólító módú igével együtt, „a madár, szárnyából, egy tollat, munkaeszközödet” főnevek mellé. A versben nincsenek rímek.

A két szövegmondat közül az első kijelentő, a második felszólító, mindkettő összetett mondat, nominális stílusú szöveget olvashatunk, amely a költő és az Isten egyenes beszéde.

Fölemel az Isten

BŰN

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomatatott, lírai alkotás, költemény, egy hosszabb, 37 soros, és egy 2 soros szakaszba tagolódik, az olvasó prózaversként is olvashatja.

A szövegkohézió a költő vallomása, Istenhez forduló imája, fohásza.

Hosszabb-rövidebb mondatok sora alkotja a grammatikai, lineáris kohéziót, ezek a mondatok alá- és mellérendelő viszonyban állnak, közöttük egy-egy hiányos mondat is, és a mondathoz nem tartozó, de a szöveg szerves részeként, egy-egy megszólítás. A szövegalkotást és szövegértést segítik a birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „hátamon, magammal, emberségemben, bennem, vállamról, bű-

neimet, rajtam, Uram". Az ima szövegének megfelelően egyes számú első és második személyű igék segítenek a szöveg megformálásában. Imájában a költő határozott névelős szavakkal fogalmazza meg kérését: „a súlyt, a terhet, a koloncot, a súly, a lélek (kötései), a hátizsák, a képmutatás". A bűnvalló ima hangulatának megfelelően egy-egy mondat, egy-egy sor, egy-egy tárgy és az „Uram" is alakítja a szöveget.

Bűn

Hátizsákot hordozok,
Uram…
Hátamon hordom
nap mint nap
és viszem magammal,
bárhová megyek.
A súlyt.
A terhet.
A koloncot.
Ólomkatona vagyok már.
Szinte mozdulatlan ember.
Segíts,
Uram,
mert roppantul nehéz a
súly:
miatta
omlik össze
emberségemben valami,
meglazultak bennem
a lélek kötései.
Ezt a terhet hoztam,
segíts levenni vállamról,

Uram,
és bocsásd meg bűneimet,
roppantul nehéz a hátizsák,
a képmutatás,
az átkozódás,
s a sok hazugság;
ezt a gyarló hátizsákot
segíts levenni vállamról,

Uram,
segíts rajtam,
ki hidegvérrel
néztem szembe
annyiszor Veled,
ígértem fűt-fát,
és tévedéseimben
tévedve hittelek —

Uram,
ezért kerestelek…

(2001)

A jelentéstani elemek közé a ima hangulatának megfelelően az „Uram" megszólítás és a „segíts" kérés ismétlését sorolhatjuk. Rokon értelmű szavak: „súlyt, terhet, koloncot" jelzik a lírai én bűntudatát, támasztják alá segélykérő imáját. A „súlyt, terhet, koloncot, képmutatás, átkozódás, hazugság" szavak jelzik mindazt, amit a hátizsákjában cipel a költő, ellentétként a ki nem mondott, de valódi dolgokkal szemben, pl. élelem, ruha stb., ami valóban a hátizsákba való. Az előbbi szavak egyben felsorolásként is a szövegjelentést segítik, támogatják a segélykérést. A határozott névelős főnevek előfeltevésként is értékelhetők, mert a valós jelölt dolgok létezését jelölik, nyomasztják a költőt, aki meg akar szabadulni tőlük.

A szöveg címe egyetlen szó, közös főnév, általános érvényű, a szöveg elolvasása után kapcsolódik a lírai énhez, aki bűne miatt imádkozik.

A költemény 2001-ben született, kötetben: *Megkésett feltámadás.* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2002.

A szöveg a költő monológja, az Úrhoz intézett imája, segítséget kér Urától, aki valószínűleg meghallgatja, megsegíti őt.

Valóságos és elképzelt elemek ötvöződnek a szövegben, amelynek alapján az olvasó is társulhat az ima szövegéhez.

A szöveg nyelve magyar, mai, vallásos szöveg, ima, szépirodalmi alkotás.

Rossz hangzású szavak sorakoznak a szövegben, amelyek szótári jelentésükkel szerepelnek. Erre épül az imának megfelelő többletjelentés. A költemény igéi a lírai én cselekvését fogalmazzák: „hordozok, hordom, megyek, hoztam, kerestelek", és a kérését tolmácsolják: „segíts, bocsásd meg". A vers főnevei azokat a bűnöket, terheket sorolják, amelyek miatt a lírai én Urához fordul segítségért. Milyen és mekkora ez a teher? „Ólomkatona vagyok" — névszói állítmány —, „roppant nehéz a súly" — határozószó, „szinte mozdulatlan ember, gyarló hátizsák" — jelzős szószerkezetek.

Az ékesszólás, a retorika szabályainak megfelelően az imaszövegben fontos szerep jut a szóképeknek, itt azonban csupán az „ólomkatona (vagyok már) metaforát említhetjük.

A szövegmondatok kijelentőek, de érzelemmel telítettek, közel állnak a felkiáltó mondathoz. Szerkezetileg az imádkozó költő egyszerű bővített mondatai mellett hiányos mondatokkal kéri Urának a segítségét, majd összetett mondatokba sűríti kérését, könyörgését. Az első szakasz mondanivalója kérés, könyörgés, fohász, az utolsó két sor magyarázkodás, amelyet három pont zár, várva az Úr válaszát, segítő szándékát.

A szöveg verbális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

ISTEN

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel (írógéppel, számítógéppel) írott, a kötetben nyomtatott lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú. A szövegmondatokat a költő négy, 10+10+6+2 soros szakaszba tagolta.

A szövegkohéziót a lírai én vallomása adja: a költő, az ember érezheti, „hogy a sok kicsinyesség, / fölösleges dac és méreg, / a hétköznapi gyarlóságok / ingoványában / nem hagy elveszni".

A mellérendelő viszonyban álló szövegmondatok láncszerű, grammatikai kapcsolóelemekkel alkotják meg a lineáris kohéziót. Ebben segítenek a birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „szobámba, mellém, arca, tekintetét, engem, ingoványában, magához". Mellettük a személyragos igék sorakoznak: „szitkozódtam, káromkodtam, éreztem, belépett, leült, rámszegezte, nem akart szólni, nézett, megéreztem, nem hagy elveszni, ölel, felemel".

Határozott névelős szavak sora hozza közel az olvasóhoz a költő számára ismert dolgokat, szobáját, a költőben felgyülemlett érzéseit.

A szöveg jelentéstani elemeként említhetjük a felsorolást az első szakaszban: „asztal, szék, kályha, számítógép, faliszőnyeg", s a szakasz végén a „minden" és „mindenki" szóismétléssel megerősíti ezt. Újabb felsorolással — „belépett, leült, rám-szegezte (tekintetét), nem akart (szólni, megdorgálni), (sokáig) nézett" — szavakkal szerzünk tudomást arról, hogy a feldúlt idegállapotban levő lírai ént az Isten megnyugtatja, nem hagyja elveszni kicsinyesség, dac, méreg, gyarlóságok ingoványában.

A szöveg címe, tulajdonnév alakjával, utal a szövegre, annak témáját összefoglalva nevezi meg.

A költemény a *Tekintetemmel megfésüllek*. Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2012) című kötetben jelent meg.

A szöveg a lírai én monológja, bár fennáll a párbeszéd lehetősége, a költőhöz belépő Mindenható nem szól, nem dorgál, csak türelmesen nézi a lírai ént, aki így is megérti a szó nélküli párbeszédet, mondhatnók nonverbális nyelvet.

Isten

Szitkozódtam, káromkodtam,
hibás volt minden,
az asztal, a szék, a kályha,
a számítógép, a faliszőnyeg,
az ablak, a kép,
a lyuk a falon,
az ajtófélfában a repedés,
s kint a megfagyott járda;
rajtam kívül minden
és mindenki hibás volt.

Éreztem,
egyszer valaki belépett
a szobámba, leült mellém,
s a láthatatlan arca
rámszegezte
nyugodt tekintetét.
Nem akart szólni,
megdorgálni sem akart engem.
Némán,
sokáig nézett türelmesen…

És egyszercsak megéreztem,
hogy a sok kicsinyesség,
fölösleges dac és méreg,
a hétköznapi gyarlóságok
ingoványában
nem hagy elveszni.

Magához ölel,
s fölemel az Isten.

A szövegben valóságos világképet kapunk, amelyet elképzelt elemek tarkítanak, s az olvasó a lírai én „rajtam kívül minden / és mindenki hibás volt" véleményét elfogadhatja/elutasíthatja, s talán érezheti azt is, hogy a költő mellett az Isten őt is „magához öleli s fölemeli".

A szöveg nyelve magyar, mai, vallomás, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

A második szakasz végén a három pont stílusértékű, lezár valamit és megnyitja azt a világot, amelyben a költő meggyőződik az Isten végtelen kegyelméről, jóságáról, atyai szeretetéről, mert hiszen a szülő szokta magához ölelni gyermekét. A szövegben szereplő, szándékos durvaságot, kakofonizmust kifejező sor után a költemény végéig jó hangzású szavak sorakoznak egészen az „ölel, fölemel" szavakig. A költemény szavainak szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó, a költő érzelmeinek megváltozását leíró folyamat bemutatása során felszínre kerülő többletjelentés. Ezt a jelentéssűrítő összetett szavak is tükrözik: „mindenki, rámszegezte, megdorgálni, megéreztem, hétköznapok, fölemel". A „szitkozódtam, káromkodtam, (mindenki hibás) volt" igék a lírai én lelkiállapotát érzékeltetik, majd az „éreztem, belépett, leült, rámszegezte (tekintetét), nézett" igék segítségével ennek az állapotnak a megváltozását vehetjük tudomásul, s a „nem hagy elveszni, ölel, fölemel", cselekvést jelentő igék a lírai én lelkiállapotának megváltozása mellé az olvasó is úgy érzi, hogy ő is bízhat az Isten jóságában, segítségében.

A költeményben egyetlen szóképre bukkanhatunk, metaforára: „kicsinyesség, dac, méreg, hétköznapi gyarlóságok ingoványában". A költő rímtelen formába öntötte mondanivalóját.

Összetett, kijelentő mondatok sorakoznak a szövegben, melyek ellentétes szerkezetben kapcsolódnak egymáshoz: az első és második versszak (10 + 10 sor) ↔ a harmadik és negyedik versszak (6 + 2 sor).

A szöveg nominális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

ISMÉT FELGYÚJTOM A MÉCSEST

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény. A szövegmondatok 5 szakaszba tagolódnak, hosszabb-rövidebb sorosak, az olvasó prózaversként is olvashatja a költeményt.

A szövegösszetartó erőt a költő gyermekkori emlékeit felidéző szavai, mondatai teremtik meg, ezek az ékesszólás szabályainak megfelelő vallásos szöveget alkotnak.

A szövegmondatok között a második szakaszban egyszerű bővített mondat áll, a többi szakaszban összetett mondatok alá- és mellérendelő viszonya alkotja, teremti meg a grammatikai, lineáris kohéziót. A mondatokon belül a birtokos jelzős (-ragos) szavak segítenek ebben: „fölém, gyermekkoromból, gyermekszívemből, harangja, érchangja, hozzád". Egyes szám első és harmadik személyű igék fűzik mondatokká a szavakat. Az emlékezést a határozott névelős szavak jelzik: „*a* mécsest, *az* égre, *a* (kozmoszra nyíló) ablakok, *a* (csendes) elmélkedések, *az* (összekulcsolt) kezek, *a* szószéken *a* hímzett könyvjelzők, *a* régi templomba, *a* kilátó ablakában, *a* mécsest".

Jelentéstani elem a költeményben az ismétlés, amely kihangsúlyozza a gyermekkorra való emlékezést s az utolsó szakaszban a költő kívánságát, amelyet a szöveg címébe is beemelt. Mire emlékezik a lírai én? Felsorolás tudatja velünk: „radar, templomtorony, templomablakok, elmélkedések, imakönyvek, könyvjelzők, bűnbánó szavak, imák, énekek". Az előbb felsorolt határozott névelős főnevek egyben előfeltevésként érzékelhetők, mert az emlékezésben felsorolt dolgok létezését feltételezik.

A szöveg címe a költő ígérete, fogadalma, egy mondat, emellett egyben zárja is a szöveget.

A költemény 2001-ben született, kötetben: *Megkésett feltámadás*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2002.

A szöveg a költő monológja, közben megáll, megszólítja az Urat, Hozzá intézi fogadalmát, ígéretét. Szövegköziség a Biblia említése és maga az ima.

Valóságos és elképzelt világkép elemeinek ötvözete alkotja a költeményt, s az olvasó saját véleményét, imáját társíthatja hozzá.

A szöveg nyelve magyar, mai, vallásos írás, ima, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a költeményben, amelyek szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből eredő többletjelentés, az imaszövegnek megfelelően az alázat, az áhítat, a tisztelet, az ígéret, hogy újra elfogadja az Úr üzenetét, amelyet gyermekkorában megismert, amely útjára indította. Ehhez járulnak hozzá az összetett szavak is: „gyermekkoromból, gyermekszívemből, templomtorony, templomablakok, összekulcsolt, imakönyvek, könyvjelzők, bűnbánó, érchangja, világegyetemben". A szöveg igéi a költő cselekvéseit és ígéretét fo-

galmazzák meg: „felgyújtom, megállok, hallgatom, visszatérek, felmegyek”, illetve a felsorolt emlékekhez kapcsolható eseményeket, történéseket, amelyek rátaláltak a költőre: „magasodik, kapaszkodik, keresnek, szól, felszáll, áll, rámtalált”. Az emlékeket egy tulajdonnév, a „Biblia” és több közös főnév: „kezek, imakönyvek, szószék, könyvjelzők” nevezik meg, mellettük pedig melléknév + főnév alkotta jelzős szerkezetek: „csendes elmélkedések, összekulcsolt kezek, (padokban) felejtett imakönyvek, hímzett könyvjelzők, bűnbánó szavak, esdeklő imák, könyörgő énekek”. Határozóragos és névutós szavak az emlékezés során felbukkanó dolgok, tárgyak helyét, az időpontot és más körülményt jelölnek: „gyermekkoromból, gyermekszívemből, az égre, a szószéken, Bibliából, a táj felett az égre, előttem, a világegyetemben”.

Ismét felgyújtom a mécsest

Radar áll előttem,
fölém magasodik
gyermekkoromból,
gyermekszívemből
templomtorony
kapaszkodik az égre —

Valakit
buzgón keresnek
a kozmoszra nyíló
templomablakok,
a csendes elmélkedések,
az összekulcsolt kezek
emlékei,
a padokban felejtett
imakönyvek,
a szószéken
a hímzett könyvjelzők
a régi Bibliából,
a falakra tapadt
bűnbánó szavak,
esdeklő imák,
könyörgő énekek —

Gyermekkoromból
templomtorony
harangja szól,
érchangja felszáll
a táj felett
az égre —

Megállok egy pillanatra
és hallgatom:
Uram,
Hozzád beszél…

Gyermekkoromból
radar áll előttem,
fölém magasodik
diadalmasan,
délcegen:
rámtalált
a világegyetemben —

Uram,
visszatérek
a gyermeki szívbe
és felmegyek abba a régi
templomtoronyba,
s a kilátó ablakában
ismét
felgyújtom a mécsest —

(2001)

A szóképek az ékesszólás, a retorika szabályainak megfelelően segítik az értelmezést, a szövegértést, pl. a „radar áll előttem, templomtorony” — metafora, mellette pedig a megszemélyesítések: „templomtorony kapaszkodik az égre, keresnek a kozmoszra nyíló ablakok, a csendes elmélkedések, az összekulcsolt kezek emlékei, harangja szól, érchangja felszáll”. A „templomtorony” és a hozzá kapcsolt „harang, ablakok, összekulcsolt kezek, ima, Biblia, könyvjelzők, bűnbánó szavak, esdeklő imák, könyörgő énekek” szimbólumként is értelmezhetők, magyar népünk, erdélyi, kárpát-medencei nemzeti közösségünk hitvilágát is jelképezheti a költeményben, hiszen Krisztus óta immár kétezer esztendeje ve-

zeti, irányítja, támogatja, segíti életünket (és magyartanárként jegyzem meg: erdélyi anyanyelvoktatásukat is). Hiszen a mécses is egyfajta szimbólum, amely a gyermeki szívben Istentől kapott: a tudás, az értelem világossága.

A költeményben kijelentő mondatok sorakoznak, érzelemmel telítettek, párhuzamos szerkesztésűek, a gyermekkori emlékek számbavétele után a költő elhatározza, visszatér a gyermeki szívbe és „ismét felgyújtja a mécsest"; a gyermekkorban megismert „radar" — irányítás, vezérlés, felnőtt korban is hasznos lehet a költőnek, de az olvasó számára is.

A szöveg stílusa verbális, a költő egyenes beszéde.

SZFÉRÁK ZENÉJE

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, 4 szakasz négy-négy, illetve három-három sorral.

A szövegkohéziót a költő metaforikus képekkel megfogalmazott véleménye, csodálata adja, amelyet a világmindenség titkaival, a szférák zenéjével kapcsolatban állít.

Szférák zenéje

Fekete szerkezet az éj —
Püthagorasz húrjai feszülve,
a világegyetem örök zenegép,
titkokat ébreszt szívemben.

Fekete pingvin karmester az Isten,
csillagok csöngettyűi havaznak be,
lila testük testember borult kehely,
titkokat ébreszt szívemben.

Én nem hallom ezt a zenét,
de benne lüktet virág, lélek, hit és halál
Én nem hallom ezt a zenét.

Egymagában ő a titokzatosság,
Hattyú-kérdőjel szférák karénekében,
ereimbe költözött világkorál.

(1985)

Grammatikailag egyszerű bővített, valamint alá- és mellérendelő viszonyban álló összetett mondatok fejezik ki, teremtik meg a lineáris kohéziót. A mondatokon belül birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „húrjai, szívemben, testemre, benne, karénekében, ereimbe" segítik a szövegértést. A határozott névelős szavak — „az éj, a világegyetem, az Isten, a zenét, a titokzatosság" — szerepe a bemutatás, utalás a költő és az olvasó tudáskeretére, a korábban szerzett ismeretekre.

Jelentéstani elem a szövegben az ismétlés: „titkokat ébreszt a szívemben, én nem hallom ezt a zenét". A szöveg jelentéseleme még a „virág, lélek, hit és halál" felsorolás is.

A szöveg címe jelzős szószerkezet, témamegnevező, utal a szövegre.

A költemény 1985-ben született, kötetben: *Madártemető*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

A költemény a költő monológja, intertextualitás „Pütha-gorasz" és „Isten" tulajdonnevek említése.

Valóságos és elképzelt elemek ötvözete fogalmazódik meg a versben, amelyhez az olvasó a saját véleményét társíthatja.

A szöveg nyelve magyar, mai, leírás, vélemény, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a versben, szótári jelentésükre a költő titkokat ébresztő hangulata épül rá, a lírai énnek a titkokkal szembeni kíváncsi, de egyben tartózkodó magatartása is. Ezt erősítik az összetett szavak — „világegyetem, zenegép, karmester, egymagában, hattyú-kérdőjel, karénekében, világkorál" —, a maguk jelentéssűrítő szerepükkel. A szöveg igéi a költő cselekvéseit, de a történésekbe való belenyugvást érzékeltetik: „ébreszt, havaznak be, nem hallom, lüktet". A szöveg főnevei a világegyetem elemeit, a költő által elképzelt dolgokat nevezik meg: „világegyetem, pingvin, karmester, Isten, csillagok, csöngettyűi". A melléknévvel párosított főnevek, jelzős szószerkezetek a milyenséget, a költő által elképzelt dolgok tulajdonságait nevezik meg: „fekete szerkezet, örök zenegép, fekete pingvin, lila testük". Az én névmás ismétlése a költő személyes véleményét hangsúlyozza, utal a lírai én magatartására. Határozóragos szavak a cselekvések, történések színhelyét, idejét és más körülményeit jelzik: „szívemben, testemre, benne, egymagában, karénekében, ereimbe". Egyben azt is jelzik, hogy a költő belső világáról vall a költeményben.

A szóképek közül a „fekete szerkezet az éj, a világegyetem örök zenegép, fekete pingvin az Isten, csillagok csöngettyűi, hattyú-kérdőjel, világkorál" metaforákat említsük, melyek szemléltető erejűek, magyarázatukat az olvasónak kell megtalálnia. Három megszemélyesítés: „a világegyetem … titkokat ébreszt szívemben", „csillagok … testük testemre borult kehely", „lüktet virág, lélek, hit és halál" szószerkezetek átvitt értelmükkel látványként is, hanghatásként is érzékletesek a szövegben. Megvizsgálva a költeményt, a 14 sort, a 4 + 4 + 3 + 3 soros szakaszokat, a verset szonettként is elfogadhatjuk.

A költemény mondatai kijelentőek, egyszerű bővített és összetett mondatok.

A szöveg stílusa verbális, de nominális elem is szerepel benne, a lírai én egyenes beszéde.

GONDVISELŐM

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, egyetlen szakasz, hosszabb-rövidebb, balra zárt, húsz sor.

Az egyetlen, három ponttal záródó összetett mondatba sűrűsödik a költő fohásza, köszönő imája Istenhez, megteremtve a szövegkohéziót. Az imát birtokos személyjeles (-ragos) szavak is segítenek összefűzni: „Néked, eszembe, Uram, köztem, Közted, Veled, Istenem, fohászom, nekem". Az imában két ige „köszönöm, találkozhattam" (E/1.), és „juttattál, adtál" (E/3.) a költőnek Urához intézett köszönő szavait tolmácsolja. A határozott névelős szavak — „*az* egyszerű esti imát, *a* fennkölt ébrenlétet, *a* meghitt beszélgetést, *az* utat, *a* fényt, *a* csillag-aurát" — jelzik azt, amit a költő megköszön Gondviselőjének, és amelyről valamilyen tudása lehet az olvasónak/hallgatónak is.

Jelentéstani elem a költeményben az ima hangulatának, szövegszerkesztésének megfelelően a „köszönöm" szó ismétlése, valamint az a felsorolás, amit a költő megköszön imájában: „imát, ébrenlétet, beszélgetést, utat, fényt, csillag-aurát". Előfeltevésként értelmezhetjük a határozott névelővel felsoroltakat, mindazt, amit a beszélő és a hallgató egyaránt ismertnek fogad el.

A szöveg címe egyetlen összetett szó, jelentéssűrítő értékű, egyben a költő vallomása is, tiszteletének, ragaszkodásának kifejezője, amelyet a szövegben fogalmazott meg.

A költemény 1995-ben született, kötetben: *Tüntető magnóliák*. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1997.

A költemény valóságos és elképzelt elemek ötvöződése.

Gondviselőm

Köszönöm Néked,
azt az egyszerű
esti imát,
amit eszembe juttattál,
köszönöm Néked,
Uram,
ezt a fennkölt ébrenlétet,
a meghitt
beszélgetést
köztem és Közted,
köszönöm
az utat,
melyen találkozhattam
Veled,
a fényt is köszönöm,
Istenem,
fohászom fölött
a csillag-aurát,
melyet Te adtál nekem
mindörökre…

(1995)

A szöveg nyelve magyar, mai, ima, fohász, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi, az ima szövegnek megfelelően nagybetűs „Néked, Uram, Közted, Veled, Istenem, Te" szavakkal.

Jó hangzású szavakkal fordul Gondviselőjéhez a költő, amelyek szótári jelentésükben szerepelnek, de többletjelentéssel telítettek. Az igék a költő cselekvéseit: „köszönöm, találkozhattam" és a Gondviselésnek tulajdonított cselekvést: „juttattál, adtál" fejezik ki. A szöveg főneveivel is az imának megfelelően „imát, ébrenlétet, beszélgetést, utat, fényt, csillag-aurát" köszön a költő. A melléknevek is társulnak az előbbi főnevekhez, segítenek a szövegértésben: „egyszerű esti imát, fennkölt ébrenlétet, meghitt beszélgetést". A nagybetűs névmások is: „Néked, Veled, Te" az imába illő módon szólítják meg a Gondviselőt. Határozóragos szavak a történés, kérés, könyörgés helyét, idejét és más módját jelölik: „eszembe (juttattál), köztem és Közted, fohászom fölött, mindörökre".

Egyetlen metaforát találhat az olvasó a szövegben: (fohászom fölött) „a csillag-aurát".

Kijelentő, de a felkiáltó mondathoz közelebb álló, az imába illő, egyetlen összetett mondatot olvashatunk a versben. A mondatok szerkezetét párhuzamosság jellemzi: a „köszönöm, találkozhattam" és a „juttattál, adtál" igék mellett a „köztem és Közted" személyragos névutók mellett a verset a „mindörökre" határozószó zárja.

A költemény szövege verbális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

AZ ÉN MIATYÁNKOM

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, a kötetben nyomtatott szöveg, lírai alkotás, költemény. Megszokott nyomdai formájú, a szövegmondatok 15 szakaszba tagolódnak, a szakaszon belül rövidebb-hosszabb sorok váltakoznak, néha egy szó is sort alkot.

Az én Miatyánkom

Az ágy szélén ülök
s mondom:
„Mi Atyánk,
aki a mennyekben vagy”,
hol fent
a Mount Everesten,
az égi Csomolungmán,
a mennyország kupoláján,
csillag-cserepek résein át
fürkészel szerteszét,
s akkor,
amikor nem is gondoljuk,
csillagképek között sétálsz
foszforeszkáló
sétapálcáddal esténként,
hol lent,
az égő Nap alatt,
a harmadik bolygó
göröngyös,
színpompás padlóján,
a homályos
elmék birtokán,
ember-birodalmakon
szemlélődsz
tétlenkedve látszón,
s mégis,
gondterhelten,
teljes odaadással
keresgélsz valamit
a sok millió lélek
kosarában.
Olyan vagy,
mint egy halhatatlan
tudós
a világegyetem
dolgozószobájában,
aki mindig kutat
és tanulmányoz valamit,
de én tudom,
Te az arcodat
keresed az emberben,
s keresteted
Magadat velünk,
emberekkel.

Ha elfáradsz,
a lelkek szürke
romjai között leülsz,
pihenőt tartani.
„Mi Atyánk,
aki a mennyekben vagy”,
Mi Atyánk
itt a Földön,
s a lila világtereken,
hol vagy most,
mindenütt vagy?
Kereslek,
de nem talállak.
Bújócskázol velem?

Te vagy
az emberben
a mindig hiányzó,
s a mindig jelen levő
örök elem,
mindig ott,
ahol nem várnak,
mindig ott,
ahol hívnak,
mindig ott,
ahol nem ismernek
és megtagadnak,
mindig ott,
ahol eltitkolnak
vagy takargatnak.

Miért vagy itt,
Istenem?
Miért nem tűnsz el,
ha azt mondják:
„nincs isten”,
„nem vagy fontos”
és „nincs szükség reád”,
miért vagy egyszerre
itt is és ott is,
a földön, az égen,
a mindenségben?

Bajban elgondolkodik
az ember,
mintha
forró kövön ülne,
kucorodik-töpörödik,
fáj a karja,
feje, lába
és összekulcsolja két kezét,
a kezét,
amivel pofozott
és lekenyerezett,
a kezét,
amivel a Bibliára
hamisan esküdött,
amivel
szent ígéreteket tett,
s közben szájával
az igaz ellen szólt,

s nevetett.
Fázva és égve
a forró kövön,
szégyene parazsán
tétovázik,
kimondja bátran:
„Szenteltessék meg a Te neved”,
Te mennyország-matuzsálem,
kozmosz-karmester,
égi pásztor,
bölcs és lélekbe látó
barát,
ó, végső menedék,
neved szenteltessék,
s jöjjön,
„Jöjjön el a Te országod!”

Az ország a tiéd
odafent,
az átlátszó légies,
a tiszta, a szép,
a lilakék,
a sejtelmes égi.
Olyan legyen
az ember lelke is,
áttetsző kristály,

csillag-gyöngysorokkal
ékes!
Legyen meleg
és finom,
mint idelent
a sivatagi üveghomok,
és legyen mély,
mint a tó,
melynek krátere
ismeretlen
és olyan tág,
hogy a föld
másik végéig érjen.

„Jöjjön el a Te országod”
a zölden,
a barnán,
és sötétkéken
forgó Földön,
és szívéből
észlelje rajta az ember
a világtörténet
kezdő pillanatát,
a hat nap alatti
gyors teremtést,
érezze s lássa
a mindenfajta
szülemény-csodát,
fogja fel s élje át
az időt
s teret pörgető
alkotást,
a világtörténet
minden percét,
a rég eltűnt
ember-katonát,
a fejlődés varázsát,
minden átalakulás
szomorú és boldog
pillanatát,
az utat,
a fát,
az árkot,
a pocsolyát,
a kerti tó vizét
az új ház előtt,
a várat a dombon,
hegyoldalban
a keringő emlékeket
a temető fölött,
a rommá lett múltakra
épült hangyabolyt,
a világvárosok
aranyragyogását,
a kisváros fényeit,
a falu csendjét
s a nyugalmas tanyát.
A vizet,
tengert, folyót, patakot,
és ami körülvesz,
a ritka,
értékes levegőt
a legnagyobb csúcson
a tengerszint felett,
a játszóteret,
a hinta-palintát
a gyümölcsfák között,
a kertet,
az erdőt,
a pusztát,
s a jégország
izzó fehérségét.

„Legyen meg a Te akaratod,
amint a mennyben,
úgy a földön is,”
s az akarat
legyen mindörökké
a Tiéd,
mert érezzük
a megbomlott harmóniát:
amint az emberi lelket
rejtett,

gonosz idegenség
szállta meg,
s az észnek
egy földközeli
testbe öltözött
őrült szellem
mondja tollba
az emberveszejtő utat:
a Rossz fejedelme,
az irgalmatlan Sátán,
vagy talán
maga a
Démonkirály.

„Legyen meg a Te akaratod”
a világegyetemben,
ahol már
régóta rend van,

megszokott helyükön
állnak őrt
a csillag-katonák,
akik nem hajladoznak,
csak fényüket küldik
Feléd,
és kórusban zengik:
„Miatyánk”.

„Mindennapi kenyerünket
add meg nékünk ma”,
szórd a fényt,
őrködj
a termés fölött,
vigyázd
az éltető aranymagot,
a hullámzó kalászt,
s akinek több terem
a földjén,
adj annak
adakozó lelket,
s vidd be
a szegények kapuján.

„És bocsásd meg vétkeinket”,
a bűnkamrákban
felgyűlt
titkos arzenál
ajtajára tégy
bűvös lakatot,
hogy ne tudja azt
kinyitni senki se.
A köveket
vedd le a szívről,
hogy szívünk
doboghasson nyíltan,
szépen, szabadon.
A kő súlyától
mentesítsd a vállat,
hogy ne érezze,
s ne ismételje mindig
az ember:
„Ezt a terhet
vajon még mindig
és meddig
kell hordoznom?”
A szemellenzőt is
vedd le
szemeinkről,
hogy tisztán lássunk,
s elnyomhassuk
a lélek mélyén kussoló,
kegyetlen fenevadat.
Köszönjük,
Uram,
a bocsánatot,
a szabadságot,
a megtisztulást,
„miképpen mi is
megbocsátunk
az ellenünk vétkezőknek” —
tisztává tett
a beszélgetés Veled,
a gyógyító hitvarázs.

„És ne vígy minket
kísértésbe”,
hálójában vergődtünk
eleget, sokat,
nehéz volt ellenállni
a rabbá
alázó csábításnak,
de ez az ima
útját állta
a rossz szándéknak
és jó útra terelte
emberi akaratunk.

Azért még
felfohászkodom:
„de szabadíts meg a gonosztól!”
És hadd,
hogy a sötéttől eltávolodva
reggel
gyermekszívvel ébredjek,
s tiszta legyen
minden tettem,
szándékom
és gondolatom.
Ámen.

A szövegösszetartó erő a Mi Atyánk keresztyén imádsághoz kapcsolt lírai vallomás, a krisztusi tanításhoz fűzött egyéni vélemény, mely kissé talán profán, de az emberi gyarlóságon túl, a hit talaján állva fogalmazódik meg.

Grammatikai kapcsolóelemként az alá- és mellérendelő viszonyban álló mondatokat említhetjük, mellettük a birtokos személyjeles (-ragos) szavak segítenek a szövegértésben: „Mi Atyánk, kupoláján, sétapálcáddal, padlóján, birtokán, kosarában, dolgozószobájában". A lírai én vallomását, véleményét személyragos igékkel fogalmazza meg: „mondom, kereslek, fohászkodom, sétálsz, szemlélődsz, keresgélsz, kutat, tanulmányoz, érezze-lássa, gondoljuk, érezzük, köszönjük, megbocsátunk, hívnak, nem ismernek, eltitkolnak, takargatnak". A Mi Atyánk határozott névelős szavai mellé a lírai én is határozott névelős szavakkal fűzi össze az imához kapcsolt vallomását, mintha az olvasóé is lenne.

Jelentéstanilag segíti a kohéziót, a szövegértést a Mi Atyánk ima egyes mondatainak ismétlése. Ellentétes szavak emelik ki a lírai én imája és a Mi Atyánk közötti különbségeket:

hol fent ↔ hol lent, tétlenkedve látszón ↔ és mégis teljes odaadással,
kereslek, ↔ de nem talállak, mindig hiányzó, ↔ s mindig jelen levő,
mindig ott, ↔ ahol nem várnak, mindig ott, ↔ nem ismernek és megtagadnak,
mindig ott, ↔ ahol eltitkolnak vagy takargatnak,
„miért vagy egyszerre / itt is ott is, / a földön, az égen, / a mindenségben?"
„összekulcsolja két kezét, / a kezét / amivel pofozott / és lekenyerezett"
„a kezét, / amivel a Bibliára / hamisan esküdött, / amivel / szent ígéreteket tett".

Felsorolással erősíti, világítja meg sokoldalúan a mondanivalóját a lírai én: a Mi Atyánk a mennyekben van, fent a Mount Everesten, az égi Csomolungmán, a mennyország kupoláján, csillagképek között, lent, a harmadik bolygó padlóján, a homályos elmék birtokán, az ember fogja fel s élje át az utat, a fát, az árkot, a pocsolyát, a kerti tó vizét, a várat, a kisváros fényeit, a falu csendjét, a tanyát.

A szöveg címe témamegnevező, de ugyanakkor a lírai én által meghatározott, imaként kezelt szószerkezet is.

A vers *Az én Miatyánkom*. Költemény (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010) című kötetben jelent meg.

Beke Sándor szövege monológ, szövegköziség benne a Mi Atyánk keresztyén imánk.

Valóságos és elképzelt világkép váltakozik a szövegben, erről a világról az olvasónak is van/lehet véleménye, melyet társíthat a lírai én vallomásához, ellent is mondhat neki.

A szöveg nyelve magyar, mai, értekező magyarázat is, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

A szövegben az idézőjelnek van stílusteremtő szerepe, ezzel emeli ki a költő a Mi Atyánk egy-egy mondatát, ezzel fűzi egybe a szöveget, gondolatmenetében vissza-visszatér az imához, véleményét egy-egy idézett mondathoz kapcsolja. A szöveg jó hangzású szavakból összeálló ima, csupán a harmadik szakaszban olvashatunk néhány rossz hangzású, számon kérő szót, a hatodik versszakban a bajba jutott emberről, aki pofozott, hamisan esküdött, szégyen parazsán tétovázik és a kilencedik szakaszban, ahol a megbomlott harmónia, a Rossz fejedelme, az irgalmatlan Sátán, Démonkirály „mondja tollba az emberveszejtő utat", ezt kívánja eltörölni a „Legyen meg a Te akaratod" kérés. Az Úr segítségét kéri a

költő a 12. szakaszban is: „a bűnkamrákban / felgyűlt / titkos arzenál / ajtajára tégy / bűvös lakatot", „a köveket / vedd le a szívről", „A kő súlyától / mentesítsd a vállat", „a szemellenzőt is / vedd le / szemeinkről, / hogy tisztán lássunk, / s elnyomhassuk / a lélek mélyén kussoló, / kegyetlen fenevadat".

A költemény szavai szótári jelentésükben szerepelnek, de a lírai én imájában többletjelentéssel gazdagodnak. Jelentős szerepük van a cselekvést — „ülök, mondom, fürkészel, sétál, kutat, összekulcsolja —, a történést — „szenteltessék, elfáradsz, fáj, körülvesz —, és a létezést jelentő igéknek — „vagy, legyen". Tartalmas jelentésű főnevek is szerepelnek a költeményben: A Mi Atyánk imából („Mi Atyánk, mennyekben, neved, országod, akaratod, vétkeinket"), a lírai én vallomásában, imájában földrajzi nevek („Mount Everest, Csomolungma, Nap, Föld") mellett az elképzelt és valóságos köznevek: „mennyország, kupola, csillagképek, csillagkatonák, világegyetem, világtereken, kar, láb, kéz, száj, út, fa" stb.

A szöveg szóképei között felfedezhetjük az alábbi metaforákat: „csillagcserepek, világegyetem dolgozószobája, lelkek szürke romjai között, mennyország-matuzsálem, kozmosz-karmester, égi pásztor, csillag-gyöngysorok, csillag-katonák, éltető aranymagot".

De hasonlatot is találunk: „olyan vagy, mint egy halhatatlan tudós a világegyetem dolgozószobájában", „Az ország a tiéd / odafent, / az átlátszó légies, / a tiszta, a szép, / a lilakék, / a sejtelmes égi. / Olyan legyen / az ember lelke is, / áttetsző kristály, / csillag-gyöngysorokkal / ékes!" / „Legyen meleg / és finom, / mint idelent / a sivatagi üveghomok, / és legyen mély, / mint a tó". Érintkezésen alapuló névátvitel, metonímia is szerepel a szövegben: két fogalom közötti okokozati kapcsolaton alapuló: „szégyene parazsán", „éltető aranymag", „kísértés hálója", térbeli kapcsolatra utaló: „bűnkamrák".

A szövegben kijelentő mondatok sorakoznak, néha felkiáltó mondatokhoz állnak közelebb, benne két kérdő mondat, szerkezetileg egyszerű és összetett mondatok.

A szöveg stílusa verbális, a lírai én egyenes beszéde.

A HÓFEHÉR GALAMB

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, egy szakasz, 17 sor, a hosszabb-rövidebb sorok közelítenek a prózához, ezért prózaversnek is olvashatjuk.

A szöveg kohézióját egy istentiszteleten megtörtént esemény közlése, elmondása adja.

A szövegben két egyszerű bővített mondat között két összetett mondat mellérendelő viszonya grammatikai kapcsolatot teremt meg. Melléjük a birtokos személyjeles (-ragos) szavak társulnak: „mutatóujját, hívei, ablakán, csőrében, hírnöke, híveinek, ünnepén". Egyes szám harmadik személyű igék: „prédikál, emelné, repül be, leszáll, hozta" mesélik a váratlan eseményt, történést, miközben a szószéken piros tulipánok „díszelegnek" (T/3). Határozott névelős szavak: „*a* szószéken, *a* tiszteletes, *a* templom, *a* szószék, *az* úrasztalra, *a* reformáció" hozzák közelebb az olvasóhoz az eseményt, szerepük a bemutatás.

Jelentéstani elem az események, a történések felsorolása: „prédikál, galamb repül be, leszáll, üzenetet hozott".

A költemény címe jelzős szószerkezet, témamegnevező, a szövegben bemutatott esemény, történet „főszereplője”.

A hófehér galamb

A szószéken festett virágok,
piros tulipánok díszelegnek —
A tiszteletes a hajdani
tordai országgyűlésről prédikál,
mintha Dávid Ferenc
emelné mutatóujját
figyelő hívei fölé —
A templom nyitott ablakán
— míg zengő hangon
prédikál a lelkész —
csőrében zöld levelű ággal
fehér galamb repül be,
s leszáll a szószék előtt
az úrasztalra.
A jóreménység hírnöke
üzenetét hozta híveinek
a reformáció ünnepén.

(2005)

A költemény 2005-ben született, kötetben: *Bodzafa virága* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2006.

A szöveg a lírai én monológja, szövegköziség benne az unitárius vallás mártír püspökének, Dávid Ferencnek, és a reformáció megemlítése.

Valóságos világkép jelentkezik a szövegben, amelyet az olvasó elfogad(hat)/elutasít(hat) a saját véleménye, világképe alapján.

A szöveg nyelve magyar, mai, elbeszélő, beszámoló, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a versben, ezek szótári jelentésére ráépül a szövegből adódó többletjelentés, az eseményt bemutató költő véleménye, hogy a galamb „a jóreménység hírnöke / üzenetét hozta híveinek / a reformáció ünnepén”. Mellettük szólnak az összetett szavak is: „szószéken, országgyűlésről, mutatóujját, úrasztala, jóreménység”. Az igék a cselekvéseket és a történések sorát nevezik meg: „díszelegnek, prédikál, emelné, repül be, leszáll, hozta”. Mellettük a főnevek a megnevezés eszközei, egy tulajdonnév — Dávid Ferenc —, és a melléknévvel párosított köznevek: „festett virágok, piros tulipánok, figyelő hívei, nyitott ablakán, zengő hangon, zöld levelű ággal, fehér galamb, jóreménység hírnöke, reformáció ünnepén”.

A szövegmondatok kijelentőek, enyhe ünnepi, csodás eseményt magyarázó hangulattal.

A szöveg verbális stílusú, a lírai én egyenes beszéde.

A KISGYERMEK IMÁJA

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, egy szakasz, 25 sor. Az olvasó úgy érzi, hogy a hosszabb-rövidebb sorok közelítenek a prózához, prózaversnek is olvashatjuk.

A szövegkohéziót a cím — egy birtokos jelzős szószerkezet — már sugallja: imaszöveg, a maga grammatikai és jelentéstani viszonyaival.

A szövegmondatok mellérendelő viszonya biztosítja a grammatikai felépítést, kohéziót, a mondatokon belül pedig a birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „Is-

tenem, velünk, anyukám, apukám, testvéremet, nagytatámra, nagymamámra, szüleimnek, Neked, szemem, velem". A személyragos igék az ima szövegének megfelelően egyes szám első és második személyűek.

Jelentéstani elem a szövegben a felsorolás, az imádkozó kisgyermek szerettei mellett az árvák, a szegények és betegek.

A kisgyermek imája

Édes jó Istenem,
köszönöm, hogy megsegítettél
ezen a napon,
hogy velünk voltál ma is,
és szerencsésen hazajött a munkából
anyukám és apukám,
köszönöm, hogy megsegítetted őket,
s az én testvéremet,
köszönöm,
hogy a messzi távolban élő
nagytatámra és nagymamámra
is gondot viseltél.
Add Istenem,
hogy azok, akiket én szeretek,
sokáig éljenek…
de segítsd meg az árvákat is
meg a szegényeket,
a kórházi betegeket,
áldj meg minden embert a Földön.
Én megígérem, hogy jó leszek,
szót fogadok a szüleimnek és Neked.
Álmos vagyok már,
becsukódik a szemem,
kérlek, légy velem, éjszaka is
Istenem…

(2006)

A cím birtokos jelzős szószerkezet, utal a szövegre, előrejelzi a költemény műfaját is.

A költemény 2006-ban született, kötetben: *Bodzafa virága* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2006.

Valóságos és elképzelt elemek ötvöződnek a költeményben, gyermeki világkép bontakozik ki az olvasó előtt, aki összevetheti a sajátjával.

A szöveg nyelve magyar, mai, imaszöveg, fohász, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a versben, ezek szótári jelentésükben szerepelnek, s az imának megfelelő hangulati, érzelmi többletjelentéssel gazdagodnak. Az igékkel az Isten cselekvő segítségét, támogatását köszöni meg a kisgyermek: „köszönöm, megsegítettél, velünk voltál, hazajött, gondot viseltél"; kérését is megfogalmazza: „add, szeretek, éljenek, segítsd, áldj meg", s befejezésül ígéretét társítja kéréséhez: „megígérem, jó leszek, szót fogadok". A főnevekkel közeli és távoli szeretteit nevezi meg, akik mellé az imaszövegekben gyakran szereplő személyeket is megnevez: „árvák, szegények, kórházi betegek, minden embert a Földön".

A költemény mondatai kijelentőek, de érzelmileg telítettek, közelítenek a felkiáltó, sőt a felszólító mondathoz, bár a szövegben nem találunk felkiáltójelet. A négy összetett mondat a kisgyermek köszönetét, majd kérését, utána ígéretét, végül újra kérését fejezi ki.

A szöveg stílusa verbális, a lírai én egyenes beszéde, megszólítja Istent, aki bizonyára meg is hallgatja imáját.

AMIKOR MÁR CSAK EPRET ÉS MÁLNÁT ÁRULNAK A CIGÁNYOK

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, 3 szakasz, hosszabb-rövidebb sorokkal.

A szövegösszetartó erő a költő gyermekkori vágya és hite, valamint a valóság közötti ellentét megfogalmazása.

A három összetett mondat alárendelő és mellérendelő viszonya teremti meg a grammatikai, a lineáris kohéziót. A mondatokon belül a birtokos személyjeles (-ragos) szavak kapcsolják össze a mondatot: „óvodáskoromban, utcánkban, engem, felénk". A költő vallomásának megfelelően az igék nagyobb része egyes szám első személyű. Mellettük határozott névelős szavak jelzik az olvasó számára a gyermek vágyakozását és a valóság elemeit.

Jelentéstani elem a szövegben a felsorolás, a határozott névelős szavak mellett azok a szavak, amelyek névelő nélkül sorakoznak.

Amikor már csak epret
és málnát árulnak a cigányok

Óvodáskoromban
amikor úgy tudtam
hogy mennybe lakó az isten
szeretett volna
az utcánkban
sokat járó vándorcigányokkal
ezüstszínű bádoglemezből
egyszemélyes rakétát építeni
hogy felmenjek vele a mennybe
a nagy trónusos ülő
szigorú
de jólelkű istenhez
s megkérjem
segítsen meg engem
legyek mint a mesehősök
s mint az angyalok
halhatatlan —

Az óvodában
színes ceruzával
megrajzoltam a rakéta tervét
nagyon tetszett az óvónéninek
megmutatta a kislányoknak és kisfiúknak
de nagyon szomorú lettem
amikor láttam
hogy felénk
már csak epret
és málnát árulnak a cigányok —

Sokáig hittem
ha a bádogos cigányok felénk járnak
felmentem volna Istenhez
nem félnék
mindennap
a csalogató haláltól
nem lennék
mint a tulipánok
mint a méhek
mint a fák
mint az őzek
s mint a bádogos cigányok
halandó —

(1984)

A címbe emelt szövegsor egy mondat, utal a szövegre, témamegnevező.

A költemény 1984-ben született, kötetben: *Madártemető.* Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

A szöveg a lírai én monológja.

Valóságos és elképzelt elemek ötvöződnek a szövegben, melyet az olvasó is elfogadhat, társíthatja saját véleményét.

A szöveg nyelve magyar, mai, beszámoló, vallomás, szépirodalmi alkotás.

A költemény stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a költeményben, melyek szótári jelentésére a szövegből eredő többletjelentés — talán a költő sajnálkozása — épül rá. Az „óvodáskorban, vándorcigányokkal, ezüstszínű, bádoglemezből, egyszemélyes, mesehősök, megrajzoltam, óvónéninek, kislányoknak, kisfiúknak" összetett szavak a jelentéssűrítő szerepükkel a szövegjelentést világítják meg. A vers igéi egyes szám első személyű alakjukkal a lírai én kijelentését és feltételes módú cselekvését fogalmazzák meg: „tudtam, felmenjek, megkérjem, legyek, megrajzoltam, lettem, láttam, hittem, felmentem volna, nem félnék, nem lennék", a „szeretett volna, segítsen, tetszett" (E/3.) és az „árulnak, járnak" (T/3) igék segítenek a szövegértésben. Az „Isten, rakétát, bádoglemezből, mesehősök, angyalok, óvodában, epret, málnát, cigányok" a költő hitéhez és csalódásához kapcsolható személyeket, dolgokat neveznek meg. A jelzős szószerkezetek — „ezüstszínű bádoglemezekből, egyszemélyes rakétát, szigorú, de jólelkű Istenhez, színes ceruzával, bádogos cigányok, csalogató haláltól" — a tulajdonságot, a megnevezett dolgok milyenségét világítják meg. A történések, a kívánság, a valóságra döbbenés helyét, idejét és más körülményeit a határozóragos szavak nevezik meg: „óvodáskoromban, menybe (lakó) utcánkban, vándorcigányokkal, bádoglemezből, ceruzával, óvónéninek, kislányoknak, kisfiúknak".

A költeményben hasonlatokkal magyarázza, világítja meg kívánságát, halandóságát: „legyek mint a mesehősök / s mint az angyalok / halhatatlan —", „nem lennék / mint a tulipánok / mint a méhek / mint a fák / mint az őzek / s mint a bádogos cigányok / halandó —".

A szöveg mondatai kijelentő mondatok, szerkezetileg összetettek, ellentétes szerkesztésűek, az első szakasz a költő gyermekkori hite, kívánsága — kijelentő mondatokkal —, a harmadik szakasz, a vallóságra ébredés, feltételes módú mondatokkal.

A szöveg stílusa verbális, a költő egyenes beszéde.

CSILLAGOK LESZÜNK AZ ÉGEN

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, megszokott nyomdai formájú, két szakasz, hosszabb-rövidebb sorokkal.

A szövegkohéziót az teremti meg, hogy a költő gyermekkori, a kozmoszról alkotott véleményét szembeállítja a mostanra megváltozott hitével, várakozásával.

Öt összetett mondat alá- és mellérendelő kapcsolata teremti meg a grammatikai, a lineáris kohéziót. A mondatokon belül a birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „gyerekkoromban, háztetőnkről, álmaimat, lelkéből, özöne, birodalmát, padlásunkról". A költemény igéinek nagy része a költő vallomását egyes szám első személyű alakkal jelzi. Határozott névelős szavak a gyermeki vélemény és a mostani várakozás elemeit sorolják: „a padlásra, a ragyogó eget, a titokzatos Tejutat, a világegyetem, a kozmosz, az égre, a csillagok."

Jelentéstani elem a költeményben a felsorolás: mit képzelt a gyermek álmaiban a Tejútról, a világegyetemről, a kozmoszról és arról, hogy most a rakétákkal

felküldött álmaival szeretne találkozni. A határozott névelős szavak egyben előfeltevésként a felsorolt dolgok létezését jelzik.

A költemény címe egy mondat, kijelentés, utal a szövegre.

A költemény a *Mosolygó oroszlánok.* Versek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2004) című kötetben jelent meg.

A szöveg nyelve magyar, mai, elbeszélő, vallomás, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Csillagok leszünk az égen

Gyermekkoromban
esténként
felmentem a padlásra,
háztetőnkről
eltoltam néhány cserepet,
hogy jobban lássam
a ragyogó eget.
Itt szőttem álmaimat,
s fényes rakétával
felküldtem őket,
hadd barangolják be
a titokzatos Tejútat.
És szinte láttam,
hogyan tágul s foglal el
mind nagyobb tereket
a világegyetem,
s azt is tudni véltem,
hogy azért tágul a kozmosz,
mert az életüktől
megváló emberek
felszálló lelkéből
csillag születik.

Most is azt hiszem,
ha esténként
fölnézek az égre,
a felszálló lelkek özöne
egyre szaporítja
a csillagok birodalmát.
De most álmaimmal
szeretnék találkozni,
melyeket gyermekkoromban
padlásunkról
fényes rakétámmal
küldtem fel az égre.

Jó hangzású szavak szerepelnek benne, amelyek szótári jelentésükben a gyermeki véleményt fogalmazzák meg, illetve a felnőtt kívánságát. Ezt a jelentést támogatják az összetett szavak is a maguk jelentéssűrítő szerepükkel: „gyermekkoromban, felmentem, háztetőnkről, Tejutat, világegyetem, felszálló, fölnézek". A szöveg igéi a lírai én cselekvéseit, véleményét fogalmazzák: „felmentem, eltoltam, lássam, szőttem, felküldtem, láttam, véltem, hiszem, fölnézek, szeretnék (találkozni), küldtem". Mellékjük négy egyes szám harmadik személyű ige társul: „tágul, foglal el, születik, szaporítja". A vers főnevei a gyermeki szemmel látható világ dolgait nevezik meg: „padlás, háztető, álom, Tejút, világegyetem, kozmosz, emberek, csillag". A melléknévvel párosított főnevek, a jelzős szószerkezetek ennek a világnak a milyenségét, tulajdonságait jelzik: „ragyogó eget, fényes rakétával, titokzatos Tejutat, nagyobb tereket, felszálló lelkéből". A vallomásban megfogalmazott cselekvések, történések helyét, idejét és más körülményeit a határozóragos szavakból ismerhetjük meg: „gyermekkoromban, esténként, padlásra, háztetőnkről, rakétával, életüktől (megváló), lelkéből, égre, most (határozószó), álmaimmal".

Metaforikus kifejezések jelzik a gyerek elképzeléseit, álmait, azt a hitét, hogy „az életüktől megváló emberek felszálló lelkéből csillag születik".

A szöveg mondatai kijelentőek, összetett mondatok, a múltbeli elképzelések és a mai álmok ellentéte szólal meg bennük.

A szöveg stílusa verbális, a lírai én egyenes beszéde.

A LÉLEK VIRÁGAI

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény, öt szakasz, 2 + 2 + 5 + 6 + 8 hosszabb-rövidebb sorokkal.

A szövegösszefüggést már a cím megteremti, a költő a lélek virágairól szóló véleményét fogalmazza meg.

Egy kérdő mondat és négy kijelentő mondat kapcsolata teremti meg a grammatikai, a lineáris kapcsolatot, a mondatokon belül pedig a birtokos személyjeles (-ragos) szavak: „virágai, benne, szemeidben, kapuját". Az igék többsége többes szám harmadik személyű alakjukkal szervezik a szöveget.

Jelentéstani elem a szövegben a felsorolás, a lélek virágai a költő szerint ott vannak a kedvese szemeiben, „a másik városban, egy hajózásnyi távolságra, óriáscseppben, képeslapokon, levelekben, cserépedényekben, születésnapokon, temetőkben".

A lélek virágai

Lehet-e látni
a lélek virágait?

Benne vannak ők
a te szemeidben.

Ott vannak
a másik városban,
vagy egy hajózásnyi
távolságra
minden óceáncseppben.

Ha kinyitod
a szavak kapuját,
a lélek virágai
ott vannak
képeslapokon
vagy elsietett levelekben.

A lélek virágai,
néha,
mégis,
ha megtestesülnek,
kinyílnak
cserépedényekben,
születésnapokon
vagy temetőkben…

(1983)

A szöveg címe névelős, birtokos jelzős szószerkezet, téma-megnevező, rámutat a szövegre.

A költemény 1983-ban született, kötetben: *Madártemető*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1993.

A szöveg feltételezi a hallgató jelenlétét, mert „a te szemeidben" és a „kinyitod a szavak kapuit" szószerkezetek erre utalnak, de a párbeszéd csak a beszélő, a költő kérdésére, magyarázatára, véleményére szorítkozik.

A költemény valóságos világképet rajzol, az olvasó elfogadhatja, elutasíthatja a véleményt, aszerint, hogy ő milyen „virágokat" képzel, társít a lélekhez.

A szöveg nyelve magyar, mai, magyarázat, hozzászólás (?), szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi, a költő jó hangzású szavakkal fejti ki a lírai a véleményét, s hozzájuk — a szótári jelentés mellé — többletjelentés járul, a lélek virágai az emberi kapcsolatok létezését, az emberi méltóság, tisztelet, szeretet, segítőszándék, jóság stb., szükségességét társítják a felsorolt dolgokhoz, tárgyakhoz. Ebben segítenek az összetett szavak is: „óceáncseppben, képeslapokon,

elsietett, megtestesülnek, cserépedényekben, születésnapokon". A szöveg igéi a lélek virágairól szólva, a kérdésre — „Lehet-e látni …?" — válaszolnak: „vannak, megtestesülnek, kinyílnak", a lírai én véleményét, meggyőződését jelzik. A melléknév + főnév szókapcsolatok megnevezik azokat a dolgokat, tárgyakat, milyenségüket, amelyekben testet öltenek, kifejezésre jutnak az emberi érzések: „lélek virágai, a te szemeidben, másik városban, hajózásnyi távolságra, minden óceáncseppben, szavak kapuját, elsietett levelekben". A „benne, szemeidben, városban, (hajózásnyi) távolságra, óceáncseppben, képeslapokon, levelekben, cserépedényekben, születésnapokon, temetőkben" határozóragos szavak a „lélek virágai"-nak fellelhető, megkereshető helyét jelölik.

A szóképek közül a címbe emelt — „a lélek virágai" — névelős, birtokos jelzős szószerkezetet említsük, amely egyben metafora is, a költő csak azt nevezi meg, hogyan látja ő ezeket a virágokat, hol találhatók, és az olvasóra bízza azt, hogy ő milyenfajta virágokat képzel a lélek mellé, és hova képzeli őket? Talán erre utal, hogy a vers három ponttal zárul.

A szövegmondatok sora kérdéssel indul, erre válaszol négy kijelentő mondat, de a három pont várja az olvasó véleményét is.

A szöveg stílusa verbális, a lírai én egyenes beszéde.

Kiadványaink

2019-ben megjelent

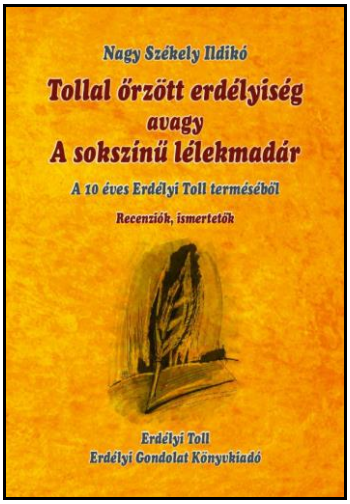

Kozma László

Triptichon

Árpád-házi szent királyok (III.)

3. jelenet
SZENT LÁSZLÓ
(I.)

Tanár:

Felelj: a történelem mit mond neked?

Diák:

Megtalálom, ha rákereshetek.
A számítógép ma mindent megold,
Egyetlen szó kell…

Tanár:

Ahogy gondolod.
Gépeld be a Szent László nevet
S mellé még: cserhalmi ütközet.

Diák:

Már meg is van. Árpád-házi király,
Szólnak róla régi krónikák.
Diadallal harcolt, békében kegyes volt.
Életét mutatják középkori freskók.
Erdély védőszentje, nincsen nála bátrabb,
Lovagjai élén László király vágtat.
A kerlési csata így üzen a mának,
Ahogyan seregét kibocsátja Várad.
Janus búcsúversét megőrzi a város,
Könyvtárát lapozta egykor Vitéz János.

Krónikás:

Változik az ember, de a hegyek állnak,
Őrzik dicsőségét a lovagkirálynak.

És hogyha viharban a bércek dörögnek,
Hirdetik: hűsége megmarad örökre.

Hűség az Istenhez, hűség a hazához.
Békében ki épít, s ha kell, vérrel áldoz.

Veszélyben a végek, betört a kun horda!
Pusztításuk hírét lovas futár hozza.

Váradból a hadak elindulnak nyomban,
Lobognak a zászlók a szélfuvalomban.

Útjukat kíséri a püspök áldása:
Járjon dicsőséggel Krisztus katonája!

Szinte a föld hajlik, amerre haladnak.
Haragos paripák zablába harapnak.

Hangos nyerítésük messzeségbe árad,
Fölveri a vadont, rebben a madár-had.

A serege fölött fekete sas röpte,
Kemény vasat villant vitézek vasökle.

Éjszakai hajnal… A távoli égen
Égő falu látszik, rabszíjon a népe.

Nem szól egyikük sem. Sóhaj, halk lehellet
Emeli a vértet, a páncélos mellet.

Ne hidd, hogy gyöngeség. Lecsordul egy könnycsepp
Most a László arcán, fogása erősebb.

Marka megszorítja súlyos csatabárdját,
És lovának lépte vágtatásba vált ált.

Kyrie eleison! Segítsél meg, Isten!
Hiszen itt e földön más támaszunk nincsen.

Kyrie! A lapja régi krónikának
Dicsőségét írja kerlési csatának.

László hada árad, nem gátolja semmi,
Meredek hegyoldal a kunt meg nem menti.

Ki szállhatna szembe László seregével?
Segíti Mária, szövetsége székely.

Célba veszik százan… Hiába nyilaznak,
A László hitéről a nyíl visszapattan.

Vége vagyon immár kunok seregének,
Megbánta már százszor, hogy e földre lépett.

Fusson, aki futhat! Ki erre, ki arra…
Ozul, a vezérük még zsákmányt ragadna.

Felkap egy magyar lányt, azzal együtt vágtat,
A lány sikoltása csatazajt is áthat.

Meghallotta László, paripája horkan,
Nyílzápor sem sebzi, utoléri nyomban.

Lepattan lováról, megvillan a bárdja.
Megküzd a két vitéz életre-halálra.

Elámul minden kor László haditettén,
Őrzi az emlékét a freskó Gelencén.

László harca alatt a keresztút festve,
Mert kereszt jelében teljesült győzelme.

A leány alakja, bárddal és a karddal,
Mint isteni küldött, népért küzdő angyal.

Krisztus a kereszttel, a sírból kiszállván
Most áldását osztja, legyőzve a sátán.

Tanár:

Aranyos lapján a Képes Krónikának
A seregek élén László király vágtat.
Az idők mélyéből hozzánk szól imája,
Övezi a fejét fényes glóriája.
Kéklenek a hegyek távol messzeségben,
De a híre nem vész el az idő-mélyben.
Mint a míves zománc mozaik-darabja,
Tetteit az emlék újra összerakja.

Krónikás:

Egyik csatájában csaknem utolérte,
Csapatostól tört rá lesből ellensége.
Égi pártfogóját nem hiába kérte,
Hozzá fohászkodik, s megjő segítsége.
Megdördült a szikla, akárcsak az orkán,
A széles hasadék ma is látszik Tordán.
A bőszült üldöző csak az öklét rázza,
Fegyvernél erősebb a László fohásza.

Lova patkójának nyomát megtalálod,
Föléje hajlanak mezei virágok.

Tanár:

Vészben az imádság csak, ami segíthet,
Alázata hajlik erős, kemény hitnek.

Krónikás:

Fut serege elől a rabló kun horda,
Hogy megmeneküljön, kincsét hátraszórja.
A László csapata már ugrana érte,
Bomló fegyelemnek vereség a vége.
Fohászkodott László, Égi Urát kérte,
S kaviccsá változik a sok aranyérme.
Akár a hitvány por, amely mit sem érne,
Úgy hever a földön a *Szent László pénze.*

Tanár:

Keresd az országot, amely többet érjen,
Hit a gazdagságod, Krisztusé az érdem.
Mi haszna, ha kincsed aprópénzre váltod?
Elveszted az égi, boldogabb világot.

Krónikás:

Járvány tört ki egykor, hullott a nép rendre.
Föl, az égre nézett, íját feszítette.
Röppenő nyílvessző Istenéhez szálla,
Véle együtt szárnyalt a király fohásza.
Földet ért a vessző, s ahogy elgondolta,
Egy apró növénykét hajlított meg tolla.
Szűnt a járvány. Dicsérte a nép
Orvosságát, Szent László füvét.

Tanár:

Bizony az, ki népeket igazgat,
Bajodban is reményt és vigaszt ad.

Szavaló:

Segít az Úristen: kegyelme kiválaszt
Végtelen mezőből egyetlen fűszálat.
Egyetlen igéje gyógyulásod hozza,
Üdvösségre válik az embernek sorsa.
Mely testére támad, nemcsak a betegség,
Lelki nyavalyának terhe elvetessék.

Krónikás:

Száraz pusztaságon volt útja a hadnak.
Tikkadó vitéznek korty vizet ki adhat?

László:

— Uram, a forrásod lélek-újulást hoz,
Nyerhessen enyhülést, ki életet áldoz. —
S ahogy László kardja rácsap a sziklára,
Csengésre csengéssel felel a víz árja.
S maga is áradat, zúdul hadinépe,
A kunok hordáját még aznap beérte.
Megújul a forrás áradó bősége,
A váradi freskón László dicsősége.

Tanár:

Aki szomját adta a megváltó hitnek,
Hogyha hozzá fordulsz, utadon segíthet.
Aki a tied már, őt kell megtalálnod,
Mert a lelkedben van, mire lelked vágyott.

Krónikás:

Szól a régi monda: a szent magyar földre
Századok múltával a tatár had tört be.
Annyi volt a számuk, mint mező fűszála.
A székelység akkor Lászlóért kiálta.
László már Váradon aludta nagy álmát,
De meghallja népe érte-kiáltását.
Mellette fegyvere, fektéből felrezzen,
Híres csatabárddal harctéren teremjen.
Fölötte Mária fenséges alakja,
Ahogy László népét viszi diadalra.
Hull a tatár sereg, mint a búza szála,
Mint ha földre dönti arató kaszája.
De a kettejüket csak a tatár látta,
Ujjong a magyarság: győzött imádsága!
A fogoly tatárok hogy Váradra értek,
Fölvették a hitet, Krisztus-keresztséget.

Tanár:

Istenéhez hajló fohásza a szentnek
Nemcsak harcban győzött, de lelkeket mentett.
Nem csupán a kardja, fényes csatabárdja,
Diadalt aratott Szent László fohásza.
Isten erejével emberé nem ér fel,
Gyöngeség is győzhet a keresztvetéssel.

Szavaló:

Hajnalok hajnalán
Zendülő hit ébred,
Fényes hajnalcsillag
Peremén az égnek.

Magyarok csillaga
Szikrázik az éjbe,
Vitéz László király
Dicső öröksége.

Ha a rablók árja
Szent hazánkra törne,
László csatabárdja
Megvillan fölötte.

Keményen dördüljön,
Zengő szava intsen,
Nincs más úr a földön,
Mint az igaz Isten.

Elfut az ellenség,
Szétszórva, mint pelyva —
Krisztus dicsősége,
Amely csatát nyer ma.

Őrzi reménységünk
István, Imre, László,
Hármas szivárvány-ív
Népünkre vigyázó.

Templomok freskóin
Emlékszünk a szentre,
A szálló időből
Mintha így üzenne.

Csíksomlyó és Várad,
Győrben az ereklye,
Arany ragyogása
László győzedelme.

Tanár:

Nem elég a fegyver: csak a hit a győztes,
Kardok acéljánál a lélek erősebb.

Krónikás:

Győzött a magyar kard, mikor egyetértett,
Salamon megtörte a szép szövetséget.
Gyilkos viszályt szított a nemzet kárára,
Géza, László készül a kemény csatára.
Csak hatalmat akart — más nem érdekelte
De a László hitén kicsorbult a terve.
László megfogadta: klastromot építtet
Szent Márton nevére, oltárát a hitnek.
Múljon el a testvérgyilkos viszály,
A harangzúgás innen messzi száll.

Tanár:

Bősz kiáltás harsan, fegyver zaja csattog.
Körben visszhangozzák mogyoródi halmok.
Erdőnek tisztásán szarvas, őz felrezzen,
Vadmadár sem nyugszik erdei rejtekben.
Isten szeme tekint László seregére,
Fölötte sas szárnyal, győzelem jelképe.

Ki a csatamezőn volt hűséges társa,
Emlékszik az írás kedves Szög lovára.

És a szelíd dombok körben elborulnak,
Árnyát ahogy rájuk veti vonuló had.
Mint századok járnak, fény és kéklő árnyék,
Csillagként felragyog az isteni szándék.

László:

Íme, a széthúzás országunkra támad.
Mentsed meg, Úristen, szép magyar hazámat.
Jézusunknak anyja, segítségül hívlak,
Áldd meg zászlainkat!

Hogyha vesznem is kell, omoljon ki vérem
Krisztus-áldozatként, égi dicsőségben.
Ne az életemet, nemzetemet mentsd meg,
Óvón átöleljed.

Krisztus:

Imádságod, László, meghallgatta Isten,
Angyalát elküldi, harcban megsegítsen.
Kardodnak acélján megcsillan a fény-jel
Égi dicsőséggel.

Megengedem, László, mert nevem tisztelted,
Kezed csöndes helyen monostort emelhet,
Ahol vér nem hullott, hirdesse ott végképp
Az isteni békét.

Kiadványaink

2019-ben megjelent

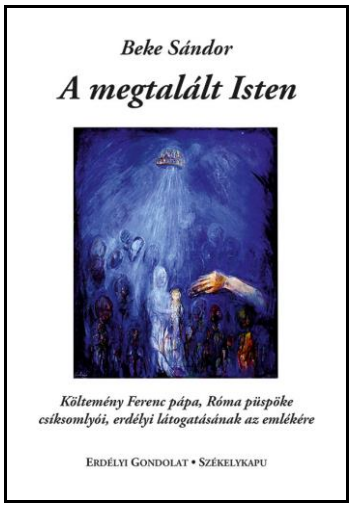

Filozófia

Balázs Sándor

Köznapi filozófia

Gondolatok példázatokkal
XIV.

Változatok egy-egy témára

NYELVÜNK, BESZÉDÜNK

1. A helyzeti energia nemcsak a természetben, hanem a nyelvi közegben is jelen van.

Minden attól függ, mi hol helyezkedik el — kezdte bevezető előadását a professzor, aki egyébként nemcsak a mechanika, hanem a társadalomtudomány iránt is vonzalmat érzett. — Az alma a fán helyzeti energiával rendelkezik. A földre hullva elveszti az előbbi állapotában birtokolt minőségét. Amikor a tárgyak mechanikai mozgást végeznek vagy erre képesek, ezt a munkavégző alkalmasságukat a természettől, a nem tőlük függő elhelyezkedésük révén nyerhetik. A patak, a víz a természeti törvények szerint fentről lefele folyik. Ám ezt az útját birtokolhatja az embertől is. Lásd: duzzasztó gátak építése. De mi van akkor, amikor átsétálunk a humán völgyekbe? Itt kizárólag maguk az emberek teremthetnek olyan elhelyezkedést, olyan pozíciót, amely — az ember-kiképezte konstelláció következtében — ilyen vagy olyan mondandóval, ha úgy tetszik, információt közvetítő energiával töltődik fel. Figyeljék meg a következő ábrát. A függőleges és vízszintes sorban elhelyezkedő betűket, illetve számokat ábrázol:

-3
-2
-1
K L M N O P R S T
+1
+2
+3

A középpontban található O az egyik esetben — akkor, amikor fentről lefele közelítjük meg — nullát jelent. Ha vízszintesen közeledünk hozzá, akkor O betűnek látjuk. Pedig mindkét esetben egy és ugyanaz: O. Lám csak, az elhelyezkedésnek — vagy ha úgy tetszik: a helyzeti energiának — más és más kisugárzása mutatkozik meg. A környezetével kialakult viszonyától függően. S még

mondja valaki, hogy a helyzeti energiáról szóló teória kizárólag a mechanikai mozgás törvényeinek alávetett testekre érvényes.

S ekkor felszólalásra emelkedett egy kéz. A professzor megadta az illetőnek a szót.

— Nyelvész vagyok — mutatkozott be a közbeszóló —, alá szeretném támasztani az itt hallottakat. A kontextus kifejezés a nyelvészetben éppen arra utal, hogy minden mondatot csakis a maga szövegösszefüggésében lehet megérteni. Vagy pontosítva: e szövegkapcsolatok megváltozása alapvetően módosítja a mondandót. A minap egy beszédes példa adódott erre. Valaki megkérdezte tőlem: én mint nyelvész miként értelmezem a következő szólásmondást: kákán is csomót keres. Elkezdtem fejtegetni, hogy ez a kötekedő emberek jellemzésére szolgál, azokra utal, akik nincsenek megelégedve semmivel, még azzal sem, ami tulajdonképpen jó és egyenes — mint a káka —, még ebben is hibát, bütyköt próbálnak felfedezni. Az illető elmosolyodott, s nem volt megelégedve a válaszommal.

— Professzor úr — mondta — én beugrattam Önt. A szavak több értelmével játszva egészen más kontextusba is bele tudom helyezni ezt a mondatot. Mégpedig a következőképpen: Van egy kereskedő, aki nagy mennyiségű kákát vásárol, majd jó pénzért eladja azt. Ekképpen a kákán egy *csomót keres*.

A professzornak el kellett ismernie: a kontextus — amit a természettudományokban akár helyzeti energiának nevezhetnek — bizony igencsak megváltoztatja a mondandó értelmét.

2. A szakbarbárokat arról ismerjük fel, hogy mindenről az jut eszükbe.

Valahonnan a föld mélyéből előkerült egy ősrégi, emberi csontváz. A képzeletet igencsak felajzotta a lelet. A kíváncsiskodók körülállták, s próbálták kikövetkeztetni, milyen ember lehetett az, akinek a testét valamikor ez a szilárd csontozat tartotta össze. A legkülönbözőbb kérdések, nézetek hangzottak el, mindenkinek a maga szája íze, notórius szóhasználata szerint.

Az állattan tudósa mondta el először a véleményét.

— Minden bizonnyal sasorra, nyúlszája, lúdtalpa, tyúkszeme, elefántlába volt, lehetséges, hogy farkastorokkal született s szamárköhögésben szenvedett.

Az agronómus így vélekedett:

— Árpa lehetett a szemén, de milyen volt a mellbimbója, lábszára, foggyökere, barázdás-e az agya? Meg aztán a makkja…

— De hiszen nő volt — vetette közbe a méztermelésben érdekelt szakember. — Inkább talán a méhe meg a mellkasa érdekel.

A geológus afelől érdeklődött, vajon szenvedett-e veseköve miatt. Az alpinistát a nyakszirtje meg a tüdőcsúcsa érdekelte. A barlangkutató a szájürege meg az orrlyuka felől kérdezősködött. Ott volt egy pék is, őt a térkalácsa meg az ujjperecei foglalkoztatták. A vízvezetékszerelő is közbeszólt:

— Vajon a húgycsöve jó állapotban volt?

Egy szörföző fiatalembert az izgatta, hullámos volt-e a haja. Az úszóbajnok a medencéjének méretei felől érdeklődött. Egy kovácsmester arra kérdezett rá,

hogy a fülében az üllő meg kalapács jól működött-e. Akadt egy építészmérnök is, ő a körömházáról meg a gerincoszlopról kívánt információkat szerezni.

— Remélem, nem volt bokasüllyedése — szólt közbe a Titanic életben maradt fedélzetmestere.

Csak a karrierista hallgatott. Nem kért tájékoztatást az elhunyt könyökének használati állapota felől. Nem akarta elárulni, hogy a szakbarbárok sablonszókészletéhez hasonlóan őt csak ez a testrész érdekli.

3. A szónoknak nem lesznek mélyebb gondolatai, ha követ tesz a nyelve alá

A társaságban emlegették azt az ókorban feljegyzett esetet, amikor egy szónoknak beszédhibája volt, s ahhoz, hogy javítson rajta, követ tett a nyelve alá. Így próbálta megszüntetni dadogását. Ebből amolyan elméleti vita kerekedett. Az első vélemény messze túlhaladta a logopédusi nézőpontot. Jócskán elkalandozott a teoretikus vizekre.

— Az orátor, mihelyt kiküszöbölte beszédhibáját, megszabadult egy gondolatelterelő nyűgtől. Attól, hogy szónoklatai közben szakadatlanul a nyelve mozgására összpontosítson. Ettől a tehertől megszabadulva akadálytalanul szárnyalhattak az ideái. S még mondja valaki, hogy a kő, ha jó helyre helyezzük el, nem eszmeteremtő!

Felháborodott és gúnyos ellenvélemény következett.

— Egy élettelen természeti tárgy, egy kődarab gondolatokat szül! Ez aztán a varázslat! Ha így volna, akkor a bazaltsziklákat kellene beválasztani a bölcs gondolatokat kiötlő filozófusok akadémiai társaságába.

Az előbbi vélemény megfogalmazójának megvolt erre a visszavágása.

— Ön parlagi, vulgáris okoskodásba kezdett. Én nem azt mondtam, hogy az a kavics, holmi szülési fájdalmak után, gondolatot hoz a világra. Az eszme szellemi termék. Márpedig a kő, még ha bazalt is, ilyesminek létrehozására képtelen. Én csupán azt állítom, hogy egy ilyen élettelen természeti tárgy, egy kövecs hozzájárulhat a csak az ember elméjében megfoganható termék, a mélyebb gondolat megszületéséhez. Nem maga a folyómedrekben lapuló, a vízmosástól simára csiszolt kőzetdarab gyöngyözi ki önmagából az ideákat. Hanem az ékesszóló, az ő hatására.

Erre a kontrára is megjött a válasz.

— Tisztelt uram! Kérje meg azt a nagytiszteletű szónokot, hogy a később elhangzó mondandóját előbb írja le egy papírra. Ilyenkor a dadogás megléte vagy hiánya aligha befolyásolhatja a gondolatait. Vajon mélyebb lesz-e a mondanivalója, ha írás közben nem köpi ki ezt a nem a szájába való kemény tárgyat? Hiszen ez önt, a pennát szakadatlanul a tintatartóba dugdosó munkálkodásában igencsak feszélyezi. E nyelv alatti objektum hiányában miért ne lehetnének öblösebb ideációi? Íme a bizonyíték: nem a kövecske a gondolatébresztő.

A sarokba szorított érvelő erre — akárcsak a zavarba jött szalonlady, aki, amikor a szeretőjére terelődik a szó, kinéz az ablakon, s megszólal: „ni csak, esik az eső” — azonnal argumentumot váltott.

— Uram, önben lakozik képzőművészeti érdeklődés? Látta annak a remek

piktornak a képét, amelyet a minap állítottak ki a Nemzeti Galériában? Megfigyelte, mit ábrázol? Nos, ha nem, én elmondom. Ezen a képen, igencsak gondolatébresztően, megelevenedik az Alpok hegyvonulata, az égbe meredő csúcsok, a kősziklák a maguk szilárd valóságukban. A festmény csak úgy árasztja a kő sugározta eszmeiséget. A biztonságérzést, a kőkemény jellem dicséretét. Hogy meri állítani, hogy a kő nem lehet eszmegerjesztő?

Ennél több sem kellett az ellenvéleményezőnek. Könnyedén visszájára fordította az egész érvrendszert.

— Uram, ön kétszeresen hibázott. Egyszer akkor, amikor a gondolatok gazdagodását valamilyen külsődleges tényezőből — jelesül egy nyelv alatti kődarabból —, nem pedig az immanens, az ember szellemi alkotóerejéből próbálta magyarázni. Most pedig másodszor, amikor a kő ilyen úgymond eszmeformáló képességét — az előbbi kontextustól merőben különböző viszonylatban — nem önmagában, hanem kívülről importált álargumentummal próbálja elhitetni. Hiszen egészen más magának egy természeti tárgynak, legyen az egy kőtömb, eszmeformáló képessége, ennek művészi megjelenítése, s megint más, amikor nem a sziklát, hanem annak kis részecskéjét kellene eszmekreálónak kikiáltani. Ön ismételten elkövet egy szarvashibát: nem azonos minőségű területből vett érvekkel operál. Engedje meg, hogy levonjam a magam végső következtetését ennek a szerencsétlen, a nyelv alatti kavics kínjait elszenvedő orátor esetéből: *elméleti vitákban idegen közegből vett érvekkel is lehet valamit igazolni; de legfeljebb csak álláspontunk ingatag voltát.*

4. Az ősember abban a tudatban élt, hogy ha valamit egy szóval meg tud nevezni, akkor uralkodik felette; vajon igaza volt?

A társaságban valaki idézte ezt az eléggé ismert állítást, hozzátéve az érvényességét kétségbevonó kérdőjelet. Kirobbant a vita. Volt, aki egy kis adjusztálással egyetértett a tézissel.

— Ahhoz, hogy valami felett uralkodjunk, mindenekelőtt meg kell neveznünk. Ha a névadás a dolgok, tárgyak, jelenségek lényegét fejezi ki, akkor ez az ismerettel, vagy legalábbis potenciálisan megismerésének kezdetével azonos. Mihelyt tudjuk, hogy mi micsoda, fölébe kerekedhetünk. De csak feltételes módban. Lehet, hogy mi, keresztapák, ezt az akármit soha nem fogjuk uralni. Ám ha egyáltalán ilyen szándékunk van, akkor ez a kváziuralom csakis a megkülönböztetésére használatos kifejezés birtoklásával teljesülhet.

A társaság egyik tagja élcelődni kezdett a vitatott állítással s azzal, aki ezt fél szájjal védelmezte. A kérdések áradatát zúdította az előtte szólóra.

— Ősünk, amikor leszállt a fáról — vagy ha úgy tetszik: Ádám, amikor meglátta Évát — és végre artikulált hangokkal megosztotta embertársával gondolatfoszlányait, az első dolga talán az volt, hogy afelől tudakozódjék, ki az a másik nembeli? Milyen nevet kapott ő a keresztségben? Keresztség? Ugyan bizony ki keresztelte volna meg őt, az első asszonyt? Avagy nem a bibliai, hanem mondjuk darwini megfogalmazásban: a fa tövében az a nőnemű, akit a fán élő másik nemhez tartozó emberállat — miután lekecmeregett a cédrusról — megpillan-

tott, az érdekelte, ugyan bizony ez a nőszemély kitől milyen nevet kapott? S ki súgta meg neki, vajon Gertrúdnak, Anasztáziának vagy csak egyszerűen As-- szonynak, esetleg tényleg Évának hívják? Hogy aztán ezt megtudva ő, a hímnemű partner birtokba vegye. Aligha cseréltek névjegykártyát. Bár később mindketten kideríthették egymás nevét. Pontosabban: *megnevezését*. Így Éva-Asszony is becenevén szólíthatta „választottját". Ám ezzel a megnevezést talán kiterjeszthette a felette gyakorolt uralomra?

Tömeges igenlés volt a válasz erre az utolsó kérdő mondatra.

— De még mennyire kiterjesztette — harsogta egy ütemben a nőuralomnak kitett férfiak kórusa.

Kacifántoskodni kezdett valaki.

— A nőuralomnak mi köze van a személyazonossághoz? Mintha egy nő nem tudna uralkodni olyan férfi felett, akinek a férfi még a családnevét sem ismeri?

A teoretikus érvelést tisztelő egyik úriember megelégelte a beszélgetés ilyen eltorzulását.

— Ti profanizáltok egy komoly bölcseleti témát. Nem csak a paradicsomi ősünk, vagy mások szerint a fajfejlődés koronája — mármint az ember — számára lehetett komoly elmepallérozó kihívás a dolgok megnevezése. Így volt és van ez végig az emberi megismerés történetében. Az emberként élő első lények számára megmagyarázhatatlan és félelmetes jelenség lehetett mondjuk a villámlás. Mindaddig, amíg nem ismerték fel a hatását s azt, hogy ennek pusztító következményeit miként kerülhetik el. Így, vagy úgy, de ehhez azonosítani kellett ezt az égi csapást. Na nem, nem a Franklin-féle villámhárító elméleti standardján. Csak úgy, hogy megnevezése mögé felsorakoztatták néhány megismert tulajdonságát. S ez megítélésként ott munkálkodott — most nagyot mondok — összemberi mértékrendben. Mit gondoltok, miért veszik fel a szakszótárakba a csillagászok — amikor már több nevet nem találnak rájuk, akkor számokkal — az égitestek megnevezését? A névmegjelölés nélkül aligha van ismeretszerzés vagy -regisztrálás. Felszabadíthatták volna a tudósok az atomenergiát anélkül, hogy az „atom" kifejezést ráillesztették volna arra a piciny, de irdatlan energiahordozóra?

Megszólalt az ördög prókátora.

— Te most ellentmondásokba keveredtél. Szerinted amit felveszünk a terminológiai szótárba, az feltétlenül létezik. A szakkifejezés kieszelése mindig a valamiről szerzett ismeretünk előszobája. A ti érvelésetek szerint az ördögnek is lennie kell. Nemcsak bibliai, hanem szaktudományi értelemben is. Hiszen megneveztük. Meg aztán mi a véleményed az „elan vital"-ról, erről a különleges életerőről? Ez a terminus technikus sokáig befészkelte magát az élővilággal foglalkozó szakemberek tudatába. Míg végül kiderült róla, hogy badarság. A nemlétező megjelölése. S mi van azzal a bizonyos „éter"-rel, a világűrt állítólag betöltő finom anyaggal, amelyről ugyancsak bebizonyították, hogy üres, tartalom nélküli szó?

A provokált személy visszavágott.

— Én nem azt állítom, hogy amit megjelölünk, annak feltétlenül léteznie kell. Vannak háttér nélküli fogalmaink, fiktív tartalommal. Ha ezekre nevet akasztunk, ezzel még nem lesznek realitások. Még csak azt sem állítottam, hogy a felett, amit felvettünk a szótárunkba, feltétlen hatalmunk lenne. A névadás csupán arra vonatkozik, hogy nagy vonalakban ismerjük valaminek a mibenlétét. De nem biztos, sőt esetenként lehetetlen győzedelmeskednünk felette. Te-

gyünk különbséget a között, hogy valamit egy kifejezéssel meg tudunk jelölni, és hogy dominálju k. A fogalmi keresztelővel gondolatilag — de csak gondolatilag — lehet szuverenitásunk valami felett. Ám ez még nem tényleges dominancia. Nagy vonalakban ismerjük például, mit fed az a fogalom vagy szó: *halál*. De ez még nem azonos a felette aratott diadallal. A halált szellemvilágunkban, érzelmi életünkben, azzal, hogy kiegyezünk elkerülhetetlen voltával, megneveztük, s így tudomásul vesszük. Biológiailag jórészt tudjuk, mit jelent, de ténylegesen nem vagyunk képesek legyőzni. Kieszelhettük azt, hogy ő „Nagy Kaszás", de ezzel a névadással még mindig ő az úr felettünk.

S akkor megszólalt egy elméletimmunis alak, aki mindig igyekezett nagy ívben elkerülni a dolgok úgymond megteoretizálását.

— Hagyjátok abba ezt a steril szócséplést vagy filozofálást. Ahogyan ti ezt a szellemi onanizálást nevezitek. A bölcselet művelését engedjétek át a szakembereknek. A köznapi filozofálás ugyanolyan abszurditás, mint a konyha-atomelmélet művelése.

— Ez hülyeség — adott nevet valaki ennek a viszonyulásmódnak. Abban a reményben, hogy ha egy magatartást névvel illetünk, akkor ez társulhat az ilyen mentalitás lényegének távlati megragadásával.

De nem a legyőzésével.

5. A szavak arra valók, hogy kifejezzük azt, ami a fejünkben van; a töltelékszavak arra valók, hogy kitöltsük az űrt, ami a fejünkben van. De amikor magát ezt az űrt gúnyolja ki valaki, töltelékszavakkal?

A folyóirathoz beékezett kéziratot kiadták szakvéleményezésre. Nemsokára a közlésre szánt írásról meg is érkezett a következő szakértékelés:

„A szerző képtelen megszabadulni a töltelékszavaktól. Szövege tele s tele van fölösleges, üres, semmitmondó frazeológiával. Nem egy mondatát azzal kezdi, hogy „tehát", holott ez a kifejezés arra utal, ami valamiből következik. Márpedig előzőleg nem írt le semmit, amiből valamit is konklúzióként le lehetne vonni. Amikor az „stb."-t vagy az „és így tovább"-ot használja, nyilván nem tudja, mit soroljon még fel. Azt a látszatot kelti, mintha még volna a fejében valami, csak ezt most nem kívánja kimondani. Holott a semmin kívül semmi nincs az agyában. Meg aztán itt van a „például". Ezt a kifejezést akkor kamatoztatja, amikor valamire csak egyetlen példája van. De azt az illúziót kívánja gerjeszteni, mintha még sok precedens volna a tarsolyában. Pedig nincs. Meg aztán mit keres a mondat elején az a rengeteg „szóval"? Mintha az író nem szóval fejezné ki magát. Gyakran használja a „természetesen" szót. Ez arra utal, hogy valami valamiből természetszerűen — tehát igazolást nem követelően — levezethető. Holott semmivel sem támasztja alá, miszerint valóban következik. Nem ismeri a „persze" szó eredeti értelmét. A „per se" az önmaga által érthetőt jelenti. Márpedig az ő mondataiból nem derült ki, hogy az a bizonyos „persze" valóban magától értetődő-e. S itt van a bűvös három pont: … Ezt bármikor kiteheti, amikor képtelen lezárni mondandóját, s az olvasóra bízza, hadd fejezze be ő.

Hiánypótló a stílusa. Azokat a hiányokat igyekszik pótolni, amelyek a szerző agyában benne vannak. Márpedig a szónak nem az a hivatása, hogy ezt az ürességet leplezze, hanem, hogy közvetítse a mondandót. Éppen ezért a kézirat megjelentetését nem javasolom".

A folyóirat szerkesztője válaszolt a véleményezőnek:

„Tisztelt Szakmabeli!

Köszönjük a remek elemzését erről a kéziratról, mélységesen igaza van. Ez a textus halmozza a töltelékszavakat, a tartalmatlan stílusfordulatokat, a semmitmondó kifejezéseket — s éppen ezért fogjuk közölni. Mert ezt remekül teszi. Ön ugyanis nem vette észre, hogy a véleményezésre önnek átadott írás pamfletszerű kigúnyolása az ilyen stílusnak. Igaza van. A szavak arra valók, hogy kifejezzék azt, ami a fejünkben van. Nem pedig arra, hogy velük eltakarjuk a koponyánkban tátongó űrt. Csakhogy ehhez a szavakat meg kell érteni. Azok, még ha formálisan az ürességet jelzik is, adott esetben éppen ennek az ellenkezőjét közölhetik: kigúnyolhatják ezt a töltelékszavas semmitmondást."

6. Vannak kullancs-szavaink; a természet öle mindig lágy, a szerelem halálos, a menyecske tűzrőlpattant; csakhogy a kullancsokat el szokták távolítani.

Ketten beszélgettek a Szamos-parton. A sztereotípiákról esett szó. Egyikük nyomdai szakember volt, a másikuk az ember bőrébe fúródó vérszívó állatkák káros voltáról írt értekezést.

— Mi az, hogy sztereotípia — így a régi zajos nyomdagépek zúgásától hallássérült, valamikor az ólombetűkkel bajlódó szaki, aki mindig azzal dicsekedett, hogy ő többet olvas, mint bármelyik egyetemi tanár; s valóban, többet tudott, mint nagyon sokan a betűszedésről. — Hol van már a régi technika? Ma már a nyomdásznak nem kell félnie az ólommérgezéstől. Ott van a számítógépes szedés. A sztereotípia az én időmben azt jelentette, hogy lemezre rögzített klisé. Ezt eltettük a szekrénybe, hogy újrakiadáskor elővehessük. Manapság, amikor a számítógép mindent megőriz, kinek van szüksége erre. Jobb lenne ezt a szót kivenni a szótárakból. Sztereotípia volt, nincs.

Az emberre nézve veszélyes rovarokkal foglalkozó szaktudósnak más volt a véleménye.

— A sztereotípia kifejezés az ön matricakészítő tudatában mintha elveszett volna. Ott maradt a régi alagsori nyomdában. Ennek a fogalomnak azonban van egy más értelme is. Az elgépiesített szókapcsolatokra, beszédfordulatokra vonatkozik, amelyeket az emberek ugyanúgy elrejtik a szekrénybe, mint önök tették a saját sztereotípiájukkal, hogy aztán elővegyék másodkiadásokkor. Csakhogy manapság a nem nyomdászok túl gyakran belenyúlnak ebbe a szekrénybe. Ha kell, ha nem, előveszik a poros és ma már értelmüket vesztett szósablonokat. Ezeket tényleg ki kellene irtani.

Akkor egy becsiccsentett öregúr jött velük szemben. Bizonytalan léptekkel, de annál magabiztosabban énekelte az ifjúkorára emlékeztető dalt: „Szép város… ahol minden piros-fehér-zöldben…" A szaki meg a kártékony férgek kutatója körülnézett, s észrevette, hogy a villanyoszlopokon egészen más színkombi-

nációs zászlók lengenek, a parkoló autóknak útját álló, járdaszéli oszlopocskákon sem ez a színpárosítás virít, a padokon az ülepünkkel nem ezt a három színt tisztelhetjük meg, sőt, még ha labdarúgásra adnánk a fejünket, akkor is egy más színösszetételű labdába kellene belerúgniuk. (Lehet, hogy örömmel, de ezt már nacionalista politikai állásfoglalásnak neveznék.)

— Íme, ez a híres-nevezetes kincses város — szólt keserűen a könyvnyomtatásban megőszült nyomdamester

— Kincses város? — hökkent meg az emberi szervezetre és a beszédünkre rárágadó élősdiek kutatója. — Micsoda sztereotípia! Hol vannak itt a kincsek? Talán csak nem arra gondol, hogy a huszadik századi pénzverdékben az „eredeti" dák pénzérméket készítették?

Közben nagy műgonddal eltávolított a lábszárából egy kullancsot.

7. Minden meghatározásban van legalább egy olyan szó, amelyet ugyancsak meg kell határozni; s így megy ez vagy a végtelenségig, vagy addig, amíg visszajutunk a meghatározandóhoz.

Nagyon bízott az Értelmező Szótárban, ezért ott kereste meg a „rakéta" szó definícióját: „Rakéta — A fizikai hatás és visszahatás elve alapján működő repülő test, szerkezet."

Rendben van, gondolta, de mi az a „hatás", hiszen a meghatározás ezzel a kifejezéssel él. Felütötte a megfelelő oldalt, s megtalálta: „Hatás — Az a tény, folyamat, hogy vki, vmi hat vkire, vmire." Jó, jó, lamentált, ez sokat nem mond nekem, hiszen a „hatás"-t a „hat"-tal írja körül. Mi hát a „hat"? Ezt is meglelte. „Hat — vmi a természetének, rendeltetésének megfelelően működik."

Újabb dilemma: mi az, hogy „rendeltetés"? Meg kell keresni: „Rendeltetés — Az a cél, amelyre vmi létesült, amelyre vmit fel kell használni." Ez sem okította ki. Hiszen tovább gurult a nehezen lenyelhető gondolatgaluska: mi a „cél" fogalma. Sebaj, a szótár erre is ad magyarázatot: „Cél — Az, amire vmely törekvésünk irányul, az, amire valamit szántak, ill. fordítottak." Jó, jó, de mi az, hogy „törekvés"? Azonnal kiderül: „Törekvés — Az a tény, hogy vki törekszik; valamire irányuló akarat". Na ez aztán pofon a semminek. A „törekvés"-t a „törekszik"-kel értelmezi. Mi hát ez utóbbi kifejezésnek a tartalma? „Törekszik — Erőfeszítéssel fáradozva igyekszik vmit elérni." Ez már valami. Csakhogy, ismét itt a gubanc. Mi az, hogy „erőfeszítés"? Mi sem könnyebb, mint ezt megtudni. Fel kell lapozni a megfelelő oldalt. „Erőfeszítés — Nagy erőkifejtés." Hát ez is olyan — gondolta —, mint amikor egykor sorban meneteltünk be a mozi bejáratánál, az elöl menők jelezték, hogy a hátul jövőknél van a jegy, a hátul lépegetők pedig előre mutattak: ott van a jegy elöl. Mi hát az „erőkifejtés"? Könnyű megtalálni. „Erőkifejtés — Testi v. szellemi erőnek vmi elvégzésére irányuló összpontosítása." Ettől sem hajnalodott az agyában. Hiszen adva volt az újabb rejtély: mi is az az „erő"? Csak az ujját kellett megnyálaznia, s máris a megfelelő helyen nyílt ki a kötet. Úgy érezte, most már minden megvilágosodott: „Erő — A testek kölcsönös egymásra hatása." Végre egy értelmes mondat — vélekedett —, a hatás

fogalmával definiál. Ám azonnal felugrott a vércukra. De hiszen én éppen a „hatás” definícióját kerestem.

Ezek után lemondott arról, hogy a „rakéta” fogalmát valaha is meghatározza. Hiszen a „hatás” szó mellett még több más kifejezés is szerepelt az eredeti definícióban. Ha ezeknek is utána jár, rég lejár az útlevele.

8. Nem mindenki tanítvány, akit tanítottunk.

Bölcselettörténetet tanított különböző szakokon melléktantárgyként. Ezeken a fakultásokon nem filozófusokat képeztek, hanem olyan irodalmárokat, színészeket, képzőművészeket, zenészeket, akiknek a főhivatásuk mellett szükségük lesz elméleti ismeretekre is. Legalábbis az egykori pártállam oktatáspolitikája szerint. A volt diákjai közül egyesek Kossuth-díjas költők, mások kontinentális sikert arató hangszerszólisták, külföldi tárlatokon nagy elismerést szerzett festők, befutott színészek lettek.

Egy nap egyik kollégája gratulált neki. Ő meglepődött. Miért érte ez a megtiszteltetés? Tanártársa megmagyarázta.

— Ne szerénykedj. Rendkívüli a teljesítményed. Tanítványaid közül néhányan nemzetközi hírnévvel öregbítették nemzetünk megbecsülését.

A bölcselet szerény előadója, a fogalmi elemzés eszközeivel, megvilágította a tényállást.

— Igazad van. Igen sok híres személyiséget tanítottam. De használjuk pontosan a szavakat, fogalmakat. Más oktatni valakit, s más valakinek a tanítványa lenni. Azok a monumentális alkotó művészek, akikre te gondoltál, nem a tanítványaim. Én csak elméleti ismeretekre okítottam valamennyiüket. De egyikük sem abban lett nagy, amire én tanítottam.

Kiadványaink

2020-ban megjelent

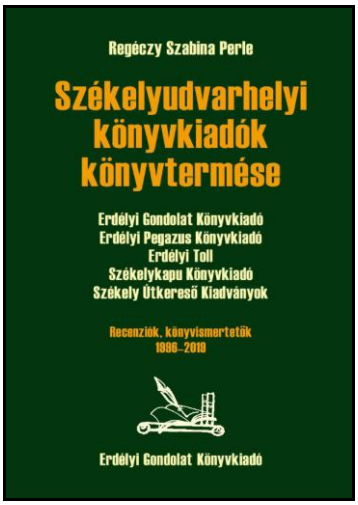

2020-ban megjelent

A magyar néptánc rövid története (I.)

Összeállította és szerkesztette:
Asztalos Enikő

Előszó

Őszinte híve vagyok a táncházmozgalomnak. Ezzel az összeállítással a táncházak, a táncháztáborok gyakorlati oktatását szeretném kiegészíteni egy elméleti, tánctörténeti kiadvánnyal. Jelen tánckutatóinktól gyűjtöttem össze az *idevágó könyvészeti anyagból* a magyar néptánc rövid történetét. A Marosvásárhelyi Népi Egyetemen, ahol 1993-tól előadó voltam 18 évig a néprajzi tanfolyamon, tananyagomhoz tartozott a magyar folklór, tehát a népzene, a mozgás és a tánc is. Ezt a viszonylag rövid, összefoglaló folklór anyagot Kiss Dénes rádiószerkesztő kérésére bővítettem ki, aki 1999–2000-ben a heti péntek délutáni *Táncház* című műsort szerkesztette. A Marosvásárhelyi Rádió magyar adásában rövid, de részletes néptánctörténeti előadásokat kért tőlem, melyek négy-ötperces adásokban hangzottak el 1999. október és 2000. január vége között, de csak a csárdásról szóló fejezetig hangzottak el. A kiadvány tehát a könyvészeti anyag alapján készült, és megjelent a *Történelmi Magazin* című folyóirat mellékletében, ahol rokonom, dr. Gyulai Ferenc Svédországban élő orvos jelentette meg, 2002-ben.

Természetesen ahhoz, hogy a rádió kérésének eleget tegyek, alaposan el kellett mélyednem a magyar táncokról szóló néprajzi anyagban. Emellett a *Kriza János Néprajzi Társaság* és a *Magyar Néprajzi Társaság* tagjaként 1990–2000-ben részt vettem a népi táncokról, tánckutatásokról, azok legújabb eredményeiről szóló előadásokon, konferenciákon is, amelyek anyagát szintén felhasználhattam a könyv összeállításában.

Személyes élmények is fűznek a néptánchoz. Gyermek- és ifjúkoromat erdélyi vidéki értelmiségi család tagjaként olyan környezetben töltöttem, ahol a néptánc szeretetén nevelkedtem. A mezőségi falvakban gyermekként ismerkedtem meg a táncok alapelemeivel. Válaszúton első osztályos koromban körjátékokat játszottunk barátnőimmel. Kolozspatán megengedték, hogy a nagyok táncát a kezdeti első órában a gyermekek is nézhessék. Vasárnap délután a *„kistáncba”* járva próbáltuk utánozni az összefogódzás módjait, a délceg testtartást a csárdásban, a forgásokat, a szép mozgást. Azután a család átköltözött Kalotaszegre, a Nádas mentére. *Vistában* a leányokkal körtáncot táncoltam, „sifiteltem”. *Mérában* lakodalmi táncokon vettem részt. *Mákófalván*, konfirmált „nagyleányként” táncoltam

a Kós Károly által tervezett kultúrházban, s vettem részt a vallásos ünnepeken templomozás utántól hajnalig tartó karácsonyi, húsvéti, pünkösdi bálokon. Aktív táncéletemet a hagyományosan rendezett kalotaszegi esküvőm menyasszonytáncával és lakodalmi csárdásaival fejeztem be.

Marosvásárhelyre kerültem, ahol tanárként már tanítványaim néptáncoktatásával próbálkoztam. Az 1-es számú Általános Iskolában, ahol néprajzi szakkört és néprajzi iskolamúzeumot létesítettem, egyik családban népi táncoktatóra bukkantam, s így megalakult a néprajzi körösök tánccsoportja, mely marosszéki táncokkal Nyárádszeredán, Szászrégenben, Radnóton, Segesváron és a szomszédos megyék iskoláiban, kultúrházaiban szerepelt 1978–1987 között.

Mint már említettem, ezzel a kiadvánnyal segíteni szeretném a táncházmozgalmat, a táncháztáborokat, valamint a vidéki ügyes, hozzáértő oktatók által vezetett tánccsoportokat, amelyek a *Gyöngykoszorú-találkozókon* bizonyítják, hogy falun-városon egyaránt ápolhatjuk még hagyományainkat, ha mindannyian összefogunk.

Végül Kallós Zoltán Kossuth-díjas néprajzkutató (hajdani zenetanárom) szavaival zárom ezt a bevezetőt, amely a Román Televízió 1-es műsorának magyar nyelvű adásában hangzott el 2001. január 22-én**:** „Addig vagyunk mi magyarok, amíg magyarul énekelhetünk és táncolhatunk. A világ erre kíváncsi, nem másra."

Marosvásárhely, 2001. január 28.

Asztalos Enikő

I. A magyar néptánc
(1.)

Az ének, a zene és a tánc egymással összefogottan, együtt jelentkező tulajdonsága a magyar kultúrának. Az ének és a tánc valójában az öröm és a bánat kifejezői. Valamikor a természeti népek mind örömüket és bánatukat tánccal fejezték ki, de ennek kultikus szerepe is volt. Valószínűleg már az *ősember* az elejtett mamutot diadalmasan körbetáncolta és dalolta. Ennek a szokásnak a XX. századi továbbélését kísérhetjük figyelemmel finnugor nyelvrokonaink, a *manysik* (*vogulok*) *medvekultuszában*. Először elejtik a medvét, utána körbetáncolják, s a húsát csak azután fogyasztják el. Örülnek tehát a medve elejtésének, de félnek is tőle, hiszen totemállat, táncukkal és mondókájukkal-énekükkel fejezik ki a kiengesztelési szándékot, a bocsánatkérésüket. Az öröm kifejezése ma is lehet a tánc, de bánatunkat már nem ezzel fejezzük ki. Régebb viszont születés, lakodalom, halál, hadi győzelem, sikeres munka nem múlhatott el a tánc nélkül.

A magyar tánc iránti érdeklődés az 1970-es években, a táncház mozgalmakban kezdett újraéledni, az 1990-es években pedig új reneszánszát éli, s a századfordulón Erdélyben is jól működő *táncházak* vannak és *Gyöngykoszorú*-találkozók. A XX. század végi ember tehát felismerte, hogy lélekrombolóan önmagába zárkózott, örömét-bánatát már a gépzene nem elégíti ki, szüksége van arra, hogy énekeljen, táncoljon, s ezzel önmagát újra felfedezze, nemzeti identitását ápolja és megőrizze. Remélhetjük, hogy a táncházmozgalom továbbfejlődik, még inkább el-

terjed az ifjúság körében, amely majd továbbviszi az utódoknak hagyományainkat.

A magyar táncokról az első adatunk egy *német krónikaírótól származik*. 926-ban, a feljegyzés szerint, a kalandozó magyarok, miután csatával bevették a svájci Szent Gallen kolostort, s onnan a szerzetesek elmenekültek, ott maradt az üres falak között egy Heribáld nevű félnótás szerzetes, aki az első ijedtség után összebarátkozott a harcosokkal. Ő mesélte el a krónikaírónak, hogy a magyarokkal együtt lakomázott, akik táncmulatságot rendeztek, a vitézek *„csapongó jókedvvel táncoltak vezéreik előtt"*. Nem tudjuk, hogy milyen lehetett a magyaroknak ez a tánca, de öröm kifejezése volt a sikeres hadjárat után.*

A néprajztudósok állítása szerint a magyar költészet utolsó négyszáz évének idézeteiből felvázolhatnánk a magyar tánc történetét. Az ének-zene-tánc egységét tömören fejezi ki Arany János egyetlen sora a Bolond Istók I. énekéből: „Egy élet a tánc, melyben lélek a dal…"

A XVIII. században, a nemzeti önismeret iránti első érdeklődés korában, megpróbálták jellemezni a tudósok az illető népet annak táncából, tehát a magyarokat is abból, hogy hogyan táncolnak. Nem győzték dicsérni szépségét, különlegességét. Berzsenyi Dániel például *A táncok* című versében ezt írta: „Nézd a tánc nemeit, mint festik játszi ecsettel / A népek lelkét s nemzetek ízleteit."

Tehát ahogyan táncolunk, az jellemez minket, és ezért nem mindegy, hogyan és mit táncolunk.

Miért időszerű ez most? Azért, mert a nyugatról beáramló diszkózene és tánc úgy meghódította Közép-Európát, hogy szinte megfeledkeztünk arról, hogy nekünk saját táncaink is vannak, amelyek minket jellemeznek. A táncházmozgalom arra jó, és azért szükséges, hogy újra felfedezzük saját táncainkat, ezzel önmagunkat, nemzeti jegyeinket, melyek csak ránk jellemzőek.

A kanásztánc

A tánc európai vándorszó, feltehetően a középfelnémetből jutott el a magyar nyelvbe a középkor folyamán. Eredetileg talán a páros táncokat jelentette, melyeket a XVI-XVII. századi protestáns prédikátorok ellenszenvvel emlegettek. Magyar táncokat a XVI. századtól jegyeztek fel, de a Táncos családnév már korábban is elfogadott lehetett. A parasztság táncai megnevezésére nem annyira a tánc szót használja, hanem jelzőit önállósította: **karikázó, lépő, botoló, verbunk, csárdás.**

Írott források a magyar táncokról a középkortól kezdve tesznek említést. A pásztorok minden korban nemcsak ismerői, hanem terjesztői és fejlesztői is a magyar táncoknak.

Balassi Bálint, az első magyar nyelven író lírai költő az 1572-es országgyűlés alkalmával *kanásztáncot* mutatott be: „Az asztalok eltávolítása után a hadi ifjúság és az előkelő férfiak felserdült gyermekei a ház tornácában táncokat jártak: ezek között Balassa Bálint a kegyelembe visszafogadott Jánosnak huszonkét éves

*Kósa László—Szemerkényi Ágnes: Apáról fiúra. Móra Kiadó, 1973. 241.

fia, nyerte el a pálmát azon táncnemben, mely a mi juhászainknak különleges sajátja, de amelyet a külföldi népség közös magyar táncnak tart, — midőn a császár és király s a többi hercegek egy magas emelvényről gyönyörűséggel nézték őket, amint lábszárait, földig guggolva, majd összekapta, majd hamar szétvette, majd felszökellve ugrándozott."*

A kanásztáncot 1843-ban mutatta be egy jeles költő és szemtanú, a következőképpen:

A pásztorok sajátszerű zenével és tánccal mulatoznak. Zeneszerük **duda** vagy **furulya**, ritkán **tárogató** (ami a klarinéthoz hasonló). Énekük olyan, mint a duda szó, táncukat kanászok táncolják, ezért **kanásztáncnak** is nevezik. A táncban a lábak a földet dobogtatják: férfi férfival szembeállva dobogtatja a földet, s mindenki botot vagy fényes baltát perget ujjaival sebesen, ezeket egymásnak dobálják, majd leteszik botjaikat és átugorják azokat a földön.

Ezután egyik a lába között tartja a botot, a másik a botot kerülgeti és átugorja. A kanásztáncban a földön keresztbefektetett botot szégyennek számít megérinteni, akár egy pöccintéssel is.

„Uccu kanász a gyepen a baltával játszik,
Úgy bevágja a baltát, csak a foka látszik,
Megismerni a kanászt fényes baltájáról,
Apró fűzött bocskoráról, nyalka járásáról"

— így emlegeti a kanásztánc szépségét ismert magyar népdalunk.

Gyimesi zenészek
(Zerkula János és Regina)

*Balassa—Ortutay: Magyar Néprajz, Corvina, 1980. 428-429.

A botoló táncok

A hajdútánc

Ezzel már el is jutottunk a botoló táncokig. A kanásztánc mellett a másik régi magyar táncunk a XV-XVII. századból a hajdútánc. Ez egyik leszármazottja az ókori Európából jött, s az egész világon elterjedt, ismert **fegyveres táncnak**. Talán Szent Gallen bevételekor járhattak a kalandozó magyarok ehhez hasonlót. A kenyérmezői győzelem utáni estén Kinizsi Pálról feljegyezték, hogy foga között egy lekaszabolt törökkel rettenetes nagyokat ugrott tánc közben. A Dózsa György tüzes trónusa köré állított kiéhezett harcosokat is hajdútánc járására kényszerítették.

A korabeli feljegyzésekből kiderül, hogy a hajdútánc nemcsak a férfiak virtuóz fegyvertánca volt, hanem divatos népi tánc a korabeli Magyarországon. Kemény János erdélyi fejedelem Önéletírásában elismerően jegyezi meg, hogy derék marosszéki dajkája „jó énekes, jó hajdútáncos, katona asszony volt”* — tehát nők is táncolták.

Hajdan fél Európa a hajdútáncról ismert bennünket. Zenéjét a hazaiak mellett lengyel, német, cseh kéziratok őrizték meg. Korabeli metszetekre is rákerült, amint egy-egy vár vagy kastély előtt **síp, dob, duda** és **hegedű** hangjára ropták a hajdútáncot.

A Rákóczi vezette szabadságharc leverésével vége szakadt a majdnem két évszázados zűrzavaros, háborús időszaknak. A magyarok letették a fegyvert, de nemcsak a harcban, hanem a táncban is. Kard helyett baltát, fokost, de leginkább **botot**, ritkábban **ostort, seprűt** kaptak kézbe a táncosok. De már ez a táncfajta újabb korban háttérbe szorult, eszközös táncokat századunkban már csak az erős hagyományőrzésükről ismert pásztorok, s a rézművesek ismernek.

Északkelet-Alföldön **botoló** néven járják az ilyenfajta táncok legrégebbi típusát. Énekelnek is hozzá: „bot alá való nótát”:

„Aki ember, most álljon ki,
Botom végin forduljon meg,
Olyat vágok háromfele,
Hull a legény mindenfele.”

Tudják a párbajt utánzó botolót is. Akár egykor a végvári katonák, vívást mímelve, a táncot ütéssel, vágással, döféssel figurázzák. Csakhogy most már nem harci kedvből, hanem szórakozásból, vagy a vásári nép mulattatására járják.

A füzértánc és a körtánc

A régi magyar táncokról nem csak feljegyzések, hanem ábrázolások, képek is maradtak ránk. Az ausztriai runkelsteini freskón 1320-ból a lengyel származású Erzsébet magyar királyné vezet egy leánykörtánc, vagy füzértáncszerű táncot.

---

*Kósa László—Szemerkényi Ágnes: Apáról fiúra. Móra Kiadó, 1973. 244.

A körtánc a középkorban egész Európában divatos volt. Zárt körbe összefogódzva, vagy láncba, füzérbe kapaszkodva járták külön-külön férfiak és nők. Ebben a táncfajtában mindenki ugyanazt a mozdulatot végezte.

Az idők folyamán a kor szelleme a táncszokásokat is átalakította. Előbb csak a füzér vezetője kezdett egyéni módon figurázni, majd kedvet kaptak a többiek is, és a lánc párokra szakadozott. A páros táncok divatjáig persze évszázadokon át vezetett az út nálunk.

A régi körtáncok, ha háttérbe szorulva is, de megmaradtak. A Balkánfélszigeten a török uralom elszigetelő hatása miatt még tovább is fejlődtek önmagukban. Ilyen nemzeti körtánc lett a románoknál a **hóra**, a szerbeknél a **koló**, a bolgároknál a **horo,** a görögöknél a **horos**.

Moldvai csángó körtánc

Nálunk a körtáncok leánytáncokként és gyermektáncokként éltek tovább, főleg a palóc vidéken, a Dél-Dunántúlon, a Duna bal partján és Erdélyben.

Zeneszóra ritkán járják, többnyire énekszóra **karikáznak** a leányok, szépen összefogódzva.

Sok helyen nincs is benne a táncrendben, csak vasárnap délutáni játékban kerül rá sor, vagy amíg a táncrend elején a legényest járják a fiúk, a lányok oldalt csendben forogva várják be.

A karikázás elnevezése vidékenként eltérő. A Sárközben **karélyozásnak**, Kalotaszegen **sifitelésnek**, a szlavóniai Szentlászlón **kalalázásnak**, Bácskában a gombosiak **tüskömtáncnak** nevezik.

A legtöbb karikás táncot leányok táncolják, a legények a karikát felbontják, és kiválasztják a párjukat.

A Somogy megyei Törökkoppányban erre a szövegre énekelve táncolnak:

„Még egy kicsit itt legyünk, itt legyünk,
Majd aztán elmegyünk, elmegyünk,
Azért jöttünk ide karikázni:
Itt fogjuk a babánkat megvárni.”

A moldvai csángók Bogdánfalván a következő szövegre énekelnek:

„Hidló végén, padló végén
Karikás táncot járják!
Hidló végén, padló végén
Karikás táncot járják!
Elől járja János bíró
Gombos dolmányában:
Mari asszony hátul járja
Csepűrokolyába."

A magyar körtáncoknál a kör mindig szoros, s — ellentétben a balkáni formákkal — a kört nem nyitják ki. Közben háromféle mozgást végeznek:

1. kifelé vagy befelé lépkednek, ettől az egész kör hullámzik;
2. két lépést előre tesznek, egyet vissza, s ezzel lassan előre haladnak;
3. gyorsan forognak, apró lépéseket tesznek, s ilyenkor rendre változtatják a forgás irányát.

A magyar nyelvterület keleti részén kivételesen vegyes, férfi-nő körtáncokat látunk, s ezeket beillesztik a táncrendbe. Ezeket már hangszeres zenére táncolják, de többnyire csak két-három pár alkot egy kis kört. Formában ezekhez hasonlítanak a múlt század közepétől kialakult körcsárdásformák, amikor a páros táncból időnként körtánc alakul ki.

A középkori páros táncok

A magyar páros táncokról a XVI. századtól származnak adataink. Mint említettük, ezek a felbomló táncfüzérekből alakultak ki. Mivel ezekben a férfiak és nők derekát, vállát fogva táncoltak, a testi közelség miatt a XVI-XVII. századi prédikátorok a kor erkölcseit védve az ördög művének tartották ezeket, és tiltották. Terjedésüket semmi sem akadályozhatta meg. A páros táncban a szerelmes legény és leány a táncban mondja el egymásnak érzelmeit.

Névtelen szerzők feljegyzéseiből ismerünk XVII. századi táncdal szövegeket. A szerzők azért nem írták oda nevüket, mert szégyennek tartották, nem illett szerelmes verssel nyilvánosság elé lépni. Valószínűleg szerzőik nemesúrfiak, apródok, diákok, lantosok lehettek. Pl. a Mátray-kódex 1670 körül ezt a szöveget ismerteti:*

„Kezet fogván — tirdet hajtván,
Jer menjünk táncban.
Szerelmessen beszélgessünk
Nagy nyájasságban,
Sőt nagy vigasságban
És nagy bátorságban."

*Kósa László—Szemerkényi Ágnes: Apárólfiúra. Móra Kiadó, 1973. 246.

A *Vásárhelyi daloskönyv* 1670 körül így ír a régi páros táncról:

„Mert én szemem szemeiddel
Szépen ismerkedik,
Kezem akkor kezeidnek
Szépen hízelkedik,
Táncban lábom kedveskedik,
Ezek mert akkor azt vélik,
Heába nem esik.
…….
Táncba orcád pirulása,
Mint rózsa nyílása,
Ajkaidnak mosolygása,
Mint ég villanása,
Tagjaidnak hordozása,
Mint vizeknek szép folyása,
Csendben elmúlása."

A XVI-XVII. században német és lengyel eredetű páros táncok kerültek be a magyar táncokba, s ezek itt átalakulva meg is honosodtak.

Mai táncfolklórunk számos régi páros táncot őriz. Ilyen például a **marosszéki forgatós**, amelynek jellegzetes figurájaként a férfi a nőt egyik oldaláról a másikra perdíti, forgatja. A másik régi páros táncunk a **mezőségi lassú**, amelyet egymáshoz simulva, lassú, csöndes lépésekkel járnak.

Széki csárdás

Az ugrós tánc és a legényes

A XVI-XVII. századi régi magyar táncok leszármazottai az **ugrós** és a **legényes táncok** is.

Az **ugrós**ok elsősorban a magyar nyelvterület nyugati és déli részén maradtak fenn:

Ilyen ugrós például sokfele a lakodalmakban a szakácsasszonyok tánca. Éjfél felé vonulnak be a mulatók közé, fakanállal nagy zajt csapva verik a fazekak fenekét, egy tányérba pedig a jó vacsora jelképes jutalmául „kásapénzt" szednek.

A **legényes** fejlődéstörténetileg a Kárpát-medence régi és új táncstílusának mezsgyéjén foglal helyet. Rokon táncok a románoknál a **fecioreasca, ponturi, haidău, bărbunc, figuraș, românaște de sărit, ardeleana, soroc** stb.

Kalotaszegi legényes
(Ördögtérgye együttes)

Egyszerű formáit a **régi kanásztánc** ugrós fejleményének tartják. A régi stílus fejlettebb fokaként viszont **verbunk-táncaink** kiindulási alapja is.

A legényes az erdélyi magyarság nem székely népcsoportjai körében vidékenként más-más néven élő, fejlett férfitánc típus. Egyéb elnevezései: **csűrdöngölő, fogásolás, magyar tánc, pontozás, sűrű tempó** stb.

Az I. világháborúig minden táncciklus (táncrend) **elején** a legények a páros tánc bevezetőjeként járták szólóban vagy csoportosan a zenekar előtt, miközben a leányok kis forgó körökben körtáncot jártak mellettük. Később már csak a táncszünetben táncolták, mint külön rendelt, bemutató táncot.

A legényesnek két regionális alaptípusát különíti el a néprajztudomány:

1. A formailag egyszerűbb, régiesebb **mezőségi** és **dél-erdélyi** — ez lazább, ismétlődő szerkezetű.

2. A **kalotaszegi legényes** végsőkig érlelt, sűrített formájú. Itt a csoportos kötött forma ritka.

Az erdélyi legényes rokonsági körébe tartozik a **székelyföldi**, az **alföldi**, a **felvidéki** és a **dunántúli**.

Újabb ágát jelentik a közép-erdélyi ún. **„lassú legényesek”** („ritka legényes”), melyek már az új táncstílus jegyeit hordozzák. A Mezőségen olykor táncpárként kapcsolódik a **sűrű** és a **ritka tempó,** ritka és sűrű magyar.

A legényes zenéje a korai, XVIII. századi verbunk-zene stílusjegyeit viseli, amely átmenet a XVI-XVII. század hajdútánc és a XIX. századi kései verbunkos között.

A legényes rendkívüli *formagazdagságára* jellemző, hogy a jó táncosok húszharminc különböző, bonyolult ritmusú, fejlett motívumot ismernek, a kiválóké az ötven-hetven motívumot is eléri. Improvizáló jellege ellenére is szigorúan alkalmazkodik a kísérő dallam tagolásához.

Kiadványaink

2015-ben megjelent

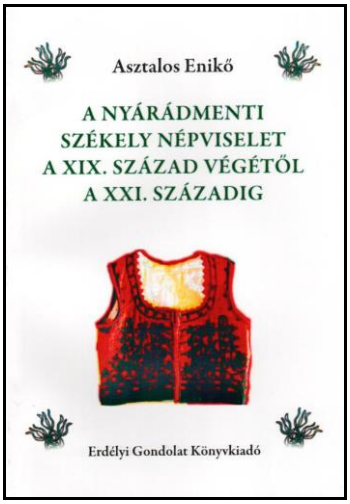

2013-ban megjelent

2016-ban megjelent